

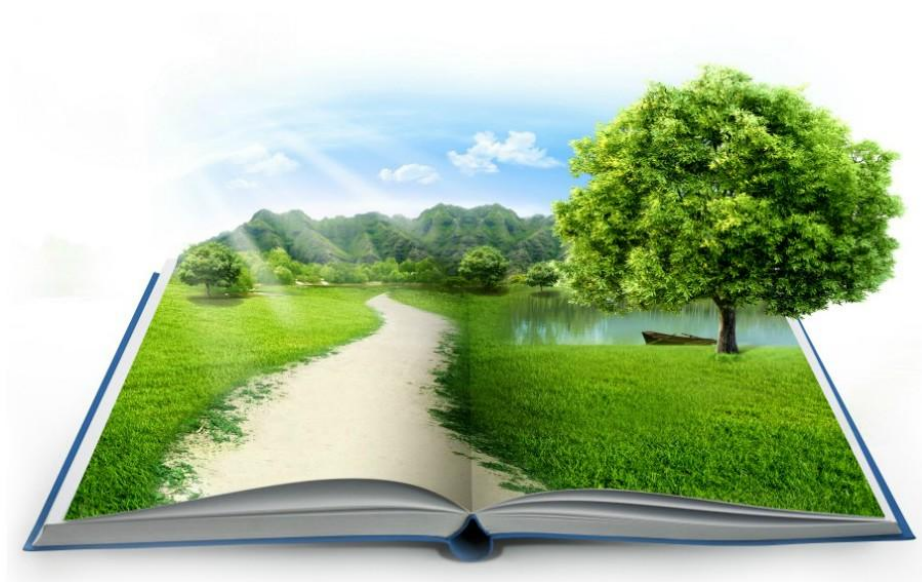

ПРОГРАМА

ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА

ОБЩИНА ТРЕКЛЯНО

2021-2027 Г.

ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ НА ОБЩНСКИ СЪВЕТ – ТРЕКЛЯНО

№.....

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	3
Раздел I. Анализ на средата	6
1. Природо-географски фактори	6
1.1. Географска характеристика, местоположение и граници	6
1.2. Административно – териториална характеристика	7
1.3. Релеф, поземлени и горски ресурси	7
1.4. Почви и полезни изкопаеми	9
1.5. Климат	10
1.6. Води и хидрографска мрежа	11
2. Социално-икономически фактори	12
2.1. Демографски и социални характеристики	12
2.2. Икономически показатели	15
3. Анализ по компоненти на околната среда	23
3.1. Атмосферен въздух	23
3.2. Води	28
3.3. Земи и почви	35
3.4. Зелена система и биоразнообразие	38
4. Анализ по фактори на въздействие върху околната среда	59
4.1. Отпадъци	59
4.2. Шум	71
4.3. Здравно-хигиенни аспекти на околната среда	73
5. Управленски и финансови фактори	75
5.1. Структура на управлението на дейности, свързани с ОС	75
5.2. Сътрудничество с други институции и организации	77
5.3. Общински бюджет и финансиране на дейностите по ОС	78
5.4. Информирание на обществеността	83
Раздел II. SWOT АНАЛИЗ	84
Раздел III. Визия за околната среда на общината	86
Раздел IV. Цели на програмата за опазване на околната среда	86
1. Генерална стратегическа цел	86
2. Специфични цели	86
Раздел V. План за действие	88
Раздел VI. Организация за изпълнението на програмата	98
Раздел VII. Мониторинг и контрол	99
Раздел VIII. Нормативна и стратегическа рамка	100
Списък на таблиците, фигурите, схемите	105
Списък на често използваните съкращения	106

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1 - Раздел „Лечебни растения“ към Програма за опазване на околната среда на община Трекляно 2021-2027 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската Програма за опазване на околната среда (ПООС) се разработва на основание чл.79, ал.1 и ал.2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и се приема от Общинския съвет. Тя е необходима, за да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми на територията на община Трекляно, запазване на доброто състояние на околната среда и формиране на адекватна политика на Общината за ефективно и целесъобразно използване на наличните ресурси. Настоящата Програма е разработена в условията на приемственост спрямо предходни общински екологични документи, стопански, финансови и други проучвания за територията на община Трекляно. При изготвянето на Плана за действие към ПООС е обърнато специално внимание на Плана за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г. за постигане на съвместимост с целите, проектите и дейностите по опазване на околната среда

Основните задачи, които се поставят с Програмата, са свързани с актуалните проблеми по опазване на средата, бъдещите инициативи за снижаване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на работен план, съдържащ схеми и организация на изпълнение, начини на финансиране, отговорни звена, методи за контрол, превантивни дейности и др. В ПООС се поставят и задачи за интегриране на икономическите и социалните цели с тези по опазването на околната среда при планиране на общинските дейности и създаването на оптимална екологична обстановка. Едновременно се цели постигане на траен ефект за обществото, за да се елиминира вземането на евентуални „компромисни решения“ в условията на бюджетен дефицит в общината.

Целите на програмата се свеждат до следното:

- Акцентиране върху най-важните екологични проблеми на общината;
- Сравняване и привеждане в унисон с националните и европейски приоритети;
- Обвързване на бъдещите проекти на общинска администрация и дейностите в програмата с националните, световни тенденции и стратегии по управление на околната среда;
- Създаване на организация за насочване на силите на общинските и държавни органи, частния и държавен бизнес, граждански сдружения, научни организации и гражданството към изпълнение на заложените в плана приоритетни мерки или за предотвратяване на нови замърсявания;
- Откриване на източници за финансиране (национални и международни програми, европейски фондове и др.).

Програмата се основава на следните **основни принципи**:

Устойчиво развитие

Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение без да е в ущърб на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди“. То се постига посредством осъществяването на политики, при които се хармонизират и интегрират икономическото, социалното развитие и опазването на околната среда. Тази концепция предполага устойчив икономически ръст, намаляване на бедността, справедливо разпределение на националното богатство, подобряване на общественото здраве и качеството на живот, като същевременно се намалява замърсяването на околната среда, предотвратяват се бъдещи замърсявания и се съхранява биологичното разнообразие.

Опазване на природните ресурси

Постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтно разнообразие. Моделите на потребление на възобновяеми ресурси следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им. Невъзобновяемите ресурси следва да се използват рационално и разумно, включително и като бъдат налагани ограничения върху

използването на стратегически и редки природни ресурси и тяхната замяна в потреблението с алтернативни ресурси и синтетични материали.

Принцип на превенцията и предпазливостта

Необходимо е да се даде предимство на предотвратяването на замърсяванията за сметка на отстраняването на екологичните щети, причинени от тях. Дейности, които съгласно принципа на предпазливостта, представляват потенциална заплаха за околната среда и човешкото здраве следва да се избягват.

Всяка една дейност трябва да се планира и осъществява така, че:

- да причинява минимални изменения на околната среда
- да създава най-малък риск за околната среда и човешкото здраве
- да се редуцира до възможния минимум използването на суровини и енергия при производството, дистрибуцията и потреблението на стоки и материали
- да осигурява възможности за рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, генерирани от потреблението на продуктите
- да се предотвратяват и ограничават отрицателните ефекти върху околната среда още при източника на замърсяване

Принципът на предпазливостта се прилага посредством оценка на въздействието върху околната среда и използване на най-добрите налични технологии. Липсата на сигурни научни данни не следва да бъде възприемана като основание за непредприемане на мерки за предотвратяване на деградацията на околната среда, в случаи на потенциални или съществуващи въздействия върху нея.

Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики

Според този принцип е необходимо изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в секторните политики и в тези на национално, регионално и местно равнище.

Субсидиарност на политиките

Този принцип се основава на децентрализиране на процеса на вземане на решения. Необходимо е все повече компетенции и отговорности да бъдат трансферирани в посока от централно към регионално и местно равнище. Органите на регионалното и местното управление са по-близо до проблемите и в някои случаи до правилните решения за справянето с тях.

Замърсителят плаща за причинените вреди

Замърсителят заплаща глоби и такси, ако извършваните от него дейности причиняват или могат да причинят натиск върху околната среда, или ако произвежда, използва или търгува със суровини, полуфабрикати и готови продукти, съдържащи материали, увреждащи околната среда. Замърсителят трябва да поеме екологичните разходи, за предприемане на превантивни мерки, ако в резултат на дейността му е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети, както и за оздравителни мерки при настъпване на екологични щети.

Прилагане на чисти технологии

Необходимо е да се насърчава въвеждането на „чисти технологии“ и постепенно да се преустановява използването на технологии, които причиняват вредни въздействия върху околната среда. Следва да се прилагат „най-добри налични техники“ в индустрията и енергетиката по смисъла на Директива 96/61/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, както и „добри земеделски практики“ в селското стопанство, съгласно дефиницията на Организацията за прехрана и земеделие на ООН (FAO).

Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика е необходимо да включват стимули за въвеждане на съобразени с опазването на околната среда технологии, иновации, дейности и практики, и да предвиждат постепенно премахване на субсидии, които подкрепят дейности, причиняващи вредни въздействия върху околната среда.

Потребителят плаща

Всеки, който ползва природни ресурси и услуги следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им.

Споделена отговорност

Всички страни, които носят отговорност за замърсяване на околната среда трябва да участват в разрешаването на възникналите екологични проблеми.

Достъп до информация за околната среда

Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда. Всеки има право на достъп до наличната информация за околна среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да ѝ бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

Основанието за правомощията на органите на местната власт по отношение на процесите на управление на околната среда се съдържа в Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА), в който е посочено, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, включително в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси (чл.17).

Специалният Закон за опазване на околната среда вменява на кметовете на общини функцията на компетентен орган по опазване на околната среда (чл.10, ал.1, т.6). Като такива, на тях са възложени редица задължения за управление на компонентите и факторите на околната среда на територията на общината (чл.15, ал.1).

В тази връзка, ПООС на община Трекляно съдържат раздели, които са обособени по компоненти и фактори на околната среда и следват както разпоредбите на специалните закони по околна среда, така и другите национални планове и програми, които се приемат в отделните сектори, като въздух, води, почви, отпадъци, шум. Поставен е акцент върху използването в максимална степен на наличните и потенциални благоприятни възможности, оползотворяването на природните ресурси чрез неутрализиране на заплахите, които средата поставя:

- преустановяване замърсяването на водите и почвите - изграждане на канализационни системи и съоръжения за пречистване на отпадъчните води;
- подобряване състоянието на екосистемите и биологичното разнообразие;
- развиване на екологосъобразно земеделие и отстраняване на факторите, водещи до деградация на почвите и влошаване на агротехническите им показатели;
- разширяване и усъвършенстване на системата за управление на отпадъците;
- намаляване замърсяването на атмосферния въздух и ограничаване на шумовите емисии.

Програмата за опазване на околната среда на община Трекляно 2021-2027 г. е документ с отворен статут, с възможност за периодично допълване, доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата, засягащо общината.

Избраният подход за разработването на Програмата съответства на одобрените от Висшия експертен съвет на МОСВ методически указания. Основният използван инструментариум в разработката е стратегическото планиране, почиващо на социално-икономически, целеви, проблемен и SWOT анализи. ПООС поставя началото за решаване на екологичните проблеми, натрупани през последните години, чрез привличане на всички заинтересовани страни за участие с цел предприемане на действия за отстраняването им.

РАЗДЕЛ I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. Природо-географски фактори

1.1. Географска характеристика, местоположение и граници

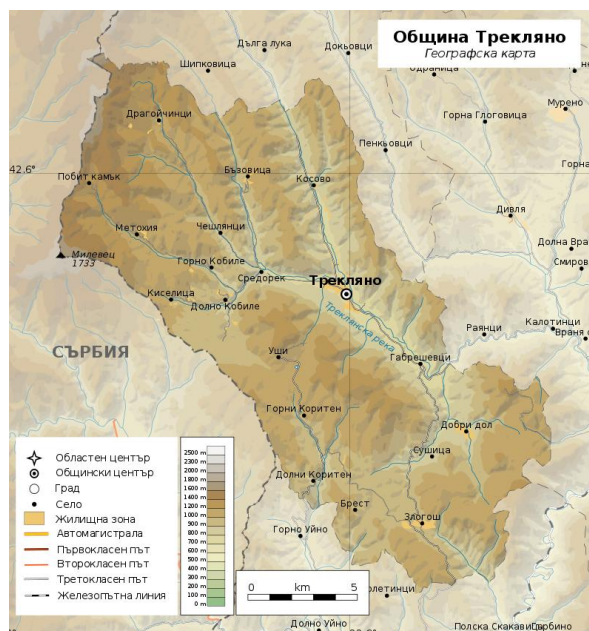
Фиг. 1: Карта на област Кюстендил

Община Трекляно е разположена в Югозападна България, в Осогово-Беласишката планинска група. Районът е планински, силно пресечен, известен с географското понятие Краище. Община Трекляно заема северозападната част на област Кюстендил в Югозападния район (ЮЗР). Територията на общината е 263 кв.км., което съставлява 8,5% от територията на област Кюстендил /3086 кв.к./ и едва 1,3% от територията на Югозападен район /20041 кв.км./. Община Трекляно граничи с общините Кюстендил, Земен, Трън и с Република Сърбия.

Община Трекляно е една от 9-те съставни общини на област Кюстендил. Тя е на пето място по територия и на последно място по население сред общините в областта. В Трекляно живее 0,70% от населението на област Кюстендил (815 души към 31.12.2019 г.) и само 0.04% от населението на ЮЗР. Най-голяма е концентрацията на населението в общините Кюстендил и Дупница от общия брой жители на областта.

Фиг. 2: Карта на община Трекляно

Общинският център – с. Трекляно се намира на 41 км от областния град Кюстендил, на 93 км от столицата на страната София и на 597 км от морската ни столица Варна.

По брой населени места (19), Трекляно се нарежда на трето място в областта след общините: Кюстендил (71) и Невестино (23). Средната гъстота на населението в община Трекляно (3,10 души на кв. км. за 2019 г.) е много по-ниска от средните стойности за област Кюстендил (37,88), от средната гъстота за страната (62,98) и за ЮЗР (104,50).

1.2. Административно – териториална характеристика

Съгласно настоящото административно-териториално деление на страната село Трекляно е общински център на едноименната община. Селищната мрежа се е формирала в зависимост от природните и теренни условия и с оглед историческото развитие и поминъка на населението. Тя се състои от 19 населени места – селата: Трекляно, Побит камък, Средорек, Сушица, Уши, Чешлянци, Брест, Бъзовица, Габрешевци, Горни коритет, Горно кобиле, Добри дол, Долни коритен, Долно кобиле, Драгойчинци, Злогош, Киселица, Косово, Метохия.

Урбанистичната класификация на селищата е: 1 малко село – Трекляно (100 -200 жители) и 18 много малки села – под 100 жители, от които 6 села със затихващи функции – Побит камък, Брест, Горно кобиле, Драгойчинци, Метохия и Чешлянци. Последните шест села са застрашени от изчезване, което прави селищната система на община Трекляно неустойчива и уязвима.

Съгласно Заповед № РД-02-14-2021 от 14 август 2012 г. година на Министъра на Регионалното развитие и благоустройството, издадена на основание чл. 36, ал. 2 на Закона за административно-териториалното устройство на Република България, населените места са категоризирани както следва: село Трекляно е 5-та категория; всички останали 18 села на територията на община Трекляно са от 8-ма категория.

Съгласно йерархичната система на Националната концепция за пространствено развитие на България за периода 2013-2025 г., Трекляно е определено на 5-то ниво - 140 най-малки градове и села, центрове със значение за територията на съответните общини.

По разположение спрямо общинския център, населените места се обособяват в две групи: В източна посока от с.Трекляно - 7 села и в западна посока 11 села.

Административният център – село Трекляно е приблизително разположен в центъра на територията на общината. Близко до него са ситуирани селата: Уши, Габрешевци, Средорек и Горни Коритен. Всички останали населени места са с периферно местонахождение спрямо административния център, сравнително равномерно разпределини по границите на общинската територия. Отстоянието на населените места от село Трекляно е от 5 до 30 км.

Като физическа структура, селищната мрежа е добре развита, балансирана е върху цялата територия на общината, но неустойчива. Застрашени от пълно обезлюдяване и изчезване са повечето села в общината с изключение на селата: Трекляно, Средорек, Сушица, Габрешевци.

Съгласно §1 от Допълнителните разпоредби на Наредба №7/22.12.2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, урбанистичната класификация на община Трекляно включва 19 много малки села (до 250 жители).

В регионален мащаб всички селища са поставени в позицията на периферни. Развитието на селищната мрежа в общината е довело до съсредоточаване на основните административни, промишлени, обслужващи и културни дейности в село Трекляно. Останалите селища са изолирани, с предимно възрастни хора, които се занимават със земеделие в лични стопанства.

Почти всички хора, живеещи на село, са постоянно пребиваващи там. Малък е броят на жителите, които пътуват за работа до друго населено място. През лятото все повече хора, живеещи постоянно в по-големите градове, пребивават в селата. Тези населени места са подходящи за екологично земеделие и екологични производства, тъй като землищата им са съхранени, имат възможности и в областта на някои форми на туризма. Всички селища разполагат с изградена инфраструктура по отношение на електроснабдяване, водоснабдяване, съобщителни връзки и транспортен достъп, но нямат канализация.

1.3. Релеф, поземлени и горски ресурси

Релефът на община Трекляно е ниско и средно планински и изцяло попада в пределите на историко-географската област Краище. Територията на общината е със сложен геоложки строеж изразяващ се в разнообразен по произход и възраст скален състав. Надморската височина варира от 710 до 1717 м.

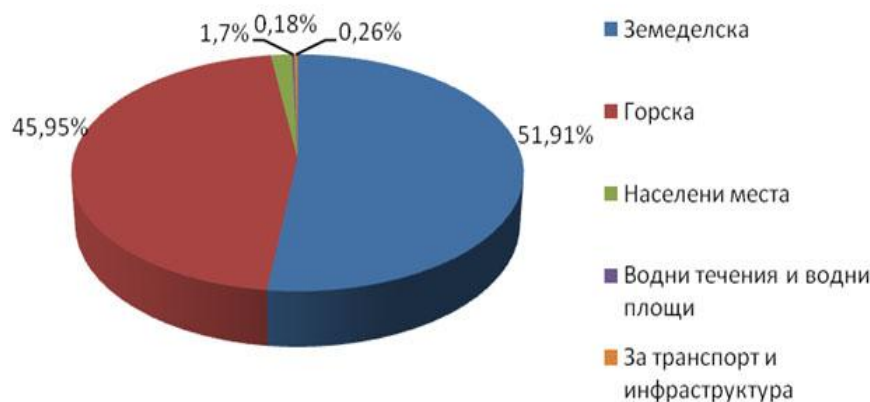
Таблица 1: Баланс на територията на община Трекляно (дка)

Общо	Земеделска	Горска	Населени места	Водни течения и водни площи	За добив на полезни изкопаеми	За транспорт и инфраструктура
263273	136653	120975	4491	479	0	675

Източник: Национален статистически институт

Около 92% от територията на община Трекляно се състои от земеделски и горски площи. Най-голям е относителният дял на земеделските земи – 136 653 дка (52% при средни за страната 58%). На второ място са горските територии – 120975 дка (45,95% при средно за страната 35%). Обработваемата земеделска земя по официални статистически данни е 45 031 дка или около 35% от земеделските територии.

Графика 1: Разпределение на площта на община Трекляно по видове територии

Източник: Национален статистически институт

В пределите на община Трекляно се простират изцяло или частично части от шест планини. Средата на общината се заема от Кобилска планина. Тя се простира между Треклянска река и десният ѝ приток Добридолска река на изток и юг, река Уйнещица (ляв приток на Драговищица, от басейна на Струма) на запад и Бъзовичка река и десният ѝ приток Метохийска река на север. На запад в района на село Уши се свързва с Изворска планина, а на юг, северно от село Брест – със Земенска планина. Най-високата ѝ точка е връх Бели камък (1356 m), разположен западно от село Габрешевци.

От юг на север, по границата с Република Сърбия, в пределите на община Трекляно попадат източните части на три планини. На север от долината на река Драговищица и на запад от левия ѝ приток Уйнешка река е разположена Изворска планина. В района на село Уши се свързва с Кобилска планина, а югозападно от село Долно Кобиле чрез седловината Славчето – с Милевска планина. Нейната максимална височина е граничният връх Плоча 1242 m, издигащ се западно от село Горни Коритен.

Районът северно от седловината Славчето, до границата с Република Сърбия на запад и Треклянска река на изток, се заема от източните разклонения на Милевска планина. Тази планина заема около 1/3 от цялата територия на общината и в нея се намира най-високата ѝ точка – връх Милевец (1733 m), разположен на границата, югозападно от село Метохия.

В най-северозападния ъгъл на общината, на границата със Сърбия и община Трън се намира Царичка планина. Чрез високи седловини те се свързва на юг с Милевска планина, а на север – с планината Кървав камък. Нейният най-висок връх Острица (1671 m) се издига северозападно от село Драгойчинци, на граничната бразда.

По източната периферия на община Трекляно са разположени части от други две планини. До границата с област Перник се простират западните склонове на Пенкьовска планина. Най-високата ѝ точка в пределите на общината е връх Златовършец (1182 m), намиращ

се североизточно от село Косово, на границата с община Трън. Югоизточните предели на общината са заети от северните части на Земенска планина. На северозапад, в района на село Брест тя се свързва чрез седловина с Кобилска планина. Най-високият ѝ връх Тичак (1295 m) се издига североизточно от село Добри дол. Източно от село Габрешевци, в коритото на Треклянска река се намира най-ниската точка на община Трекляно – 700 m н.в.

1.4. Почви и полезни изкопаеми

Разнообразието в релефа и скалната основа на територията на община Трекляно обуславят наличието на различни почвени типове и подтипове, поделени на дълбоки, средно ерозирани и фрагментирани.

Фиг. 3: Почвено-географско райониране на територията на България

Към дълбоките почви с помощта на А и В хоризонти повече от 80 см спадат алувиално - ливадните, делувиалните, псевдоподземните и кафяви горски почви.

Към средно ерозираните почви спадат варианти на излишните каменни почви и кафяви горски почви, ерозирани върху кората.

Към плитките почви спадат почвите с неразвит профил 10-15 см, които на места са ерозираните. Представени са от литосоли и ретосоли.

Почвените типове в района включват канелните, кафявите и горските почви.

Канелните горски почви са разположени по склоновете на Милевска планина в района северно от Трекляно, Шатковски рид и Драгойчински рид.

Азополни почвени видове са разположени върху заливаните речни терени по долината на Треклянска река.

Мозаечния релеф, сложната геоложка основа и пъстра почвена покривка създават условия за съществуване на различни фитоценози в района на Треклянско Краище.

Полезни изкопаеми

В района на общината при село Злогош са открити кварцови жили. За сега недостатъчно е изяснен произходът на желязното орудяване. Нечисти варовици има в района на Горни и Долни Кортен, Долно Кобиле и Злогош.

На територията на общината са установени следните полезни изкопаеми:

Рудни полезни изкопаеми

- железни орудявания - Чешлянци, Сушица и Добри дол;
- медни орудявания - Злогош, Сушица;
- златни - Шатковица, Злогош, Киселица и Чешлянци.

Неметални полезни изкопаеми

- фосфорни - Чешлянци;
- въглища - Горни и Долни Кортен;
- облицовъчни камъни, мрамори, гранити и варовици - Сушица, Брест;
- инертни материали по поречието на Треклянската река.

Златоносни разсипи

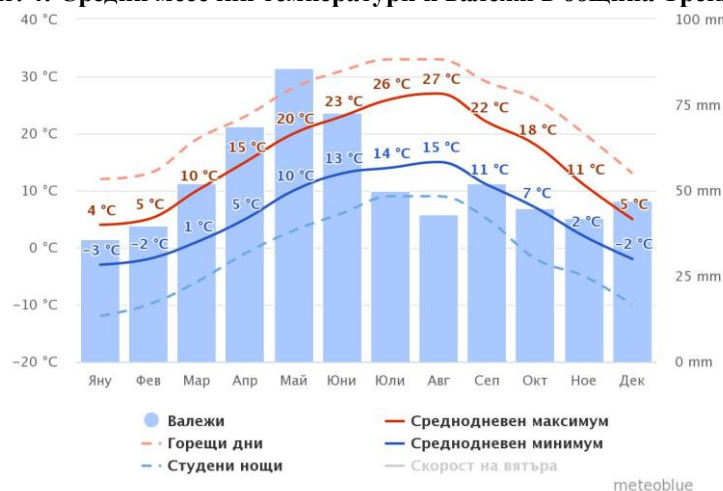
- полеогенско грубкластични скали - Злогош;
- плиоценски чакъли - Треклянска река.

Интерес представляват само злато-съдържащите. Най-добре изразените полезни изкопаеми са железните. В миналото по тях са били извършвани и експлоатационни работи. Установено е метаморфогенно рудопроменяне в района на с. Чешлянци. То се проследява по протежението на Милевския навлек. Дължината на железнорудния хоризонт е 15 км.

1.5. Климат

Климатът в община Трекляно е умерено-континентален, повлиян от особеностите на релефа. Характеризира се със студена зима, горещо лято, прохладна пролет и есен. Средногодишните температури са 9-10°C, малко по-ниски от средногодишните температури, характерни за извънпланинските територии на България. Средномесечната януарска температура е – 1°C, средномесечната юлска температура е 20°C, а средногодишната амплитуда достига 20°C. Най-ниските температури до -12° се измерват през януари, а най-високите 30-32° през юли и август.

Фиг. 4: Средни месечни температури и валежи в община Трекляно

Източник: www.meteoblue.com/bg

„Среднодневният максимум“ (плътна червена линия) показва средната максимална дневна температура за всеки месец от годината за община Трекляно. По същия начин „Среднодневният минимум“ (плътна синя линия) показва средната минимална дневна температура. Горещите дни и студените нощи (пресечени червени и сини линии) изразяват средната дневна температура в най-топлия ден и средната-нощна температура в най-студената нощ от месеца за последните 30 години.

Поради умерено изразената облачност и слабата мъгливост (средно 22 дни през годината) продължителността на слънцегреенето е значителна – около 2190 часа годишно. Втората

половина на лятото и началото на есента в Трекляно са най-слънчевите през годината, а най-голяма е облачността през зимата.

Средногодишните валежи са от 500 до 650 мм с изразени максимуми през май и ноември и минимум през август и септември. Снежната покривка се задържа средно 30 – 40 дни през зимата. Влажността на въздуха е умерена. Тя се движи между 65 и 70% и е сравнително ниска през летните месеци (особено през август).

Във ветровития режим преобладават подчертано южните, западни и северозападни ветрове със скорост до 4 м/сек.

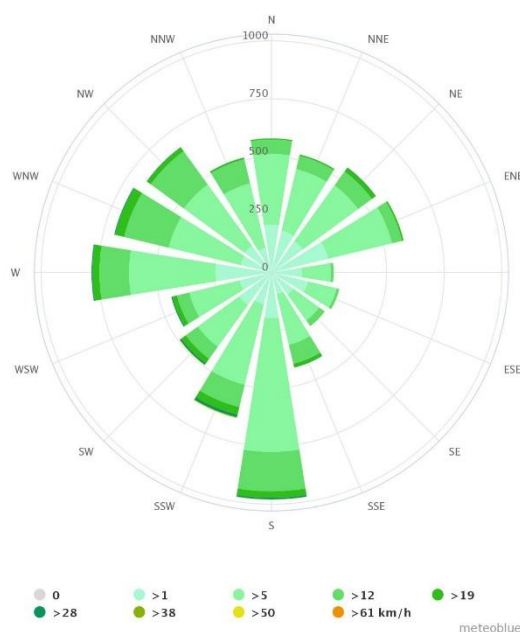
Община Трекляно попада в Зона А - Зона на малък ветроенергиен потенциал.

Характеристиките на тази зона са:

- Средногодишна скорост на вятъра: 2-4 м/с;
- Енергиен потенциал: около 100 W/m² ; (т.е. по-малко от 1 500 kWh/m² годишно).

Розата на вятъра за Трекляно показва колко дни в годината вятърът духа от определена посока.

Фиг. 5: Роза на ветровете за община Трекляно

Източник: www.meteoblue.com/bg

Очакваните промени в климата на общината са свързани с отчетената за България обща тенденция към затопляне, както и увеличаване честотата на екстремните метеорологични и климатични явления като засушавания, проливни валежи, гръмотевични бури и градушки. Неблагоприятни фактори са падащите мокри снегове, късните пролетни и ранните есенни замръзвания. Предвижданията са за намаляване на годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо от максималната и намалява дебелината на снежната покривка. Това води до изместване на горната граница на широколистните гори към по-голяма надморска височина, увеличаване на недостига на вода в почвата, промяна в ареалите на редица видове и загуба на биоразнообразие.

1.6. Води и хидрографска мрежа

Водните ресурси на община Трекляно са от повърхностни и подземни води. Подземните води са представени от карстови и грунтови извори.

Най-голяма река в района е Треклянска, дълга 37 км, в която се вливат Драгойчинска, Средоречка, Метохийска, Бъзовичката и Косовската реки. Максималната стойност на устойчивост е през април, а минималните стойности през август.

Треклянска река е десен приток на Струма. Дължината ѝ е над 50 km, която ѝ отрежда 88-мо място сред реките на България. Отводнява източните склонове на планината Кървав камък, Милевска планина и Кобилска планина, северните и източните склонове на Земенска планина, западните и южни склонове на Пенкьовска планина и западните склонове на Рудина планина. Треклянска река извира под името Меланщица на 1286 m н.в. в южната част на планината Боховска, на 300 m югозападно от граничния със Сърбия връх Огорелица (1318 m), в Община Трън, на област Перник.

Тя протича през община Трекляно с част от горното и част от средното си течение през селата Косово, Трекляно и Габрешевци в дълбока долина със стръмни склонове. На изток и север от нея е разположена Пенкьовска планина, а на запад и юг – Милевска, Кобилска и Земенска планина. Основните ѝ притоци са десни – Бъзовичка река с десния си приток Метохийска река, която се влива в нея при село Трекляно, и Добридолска река, вливаща се в нея при село Габрешевци.

На територията на община Трекляно има един язовир при с. Уши. Язовирът е с дълбочина до 15 метра и водна площ от около 15 декара, не се използва за напояване и няма стопанско приложение. През последните години язовирът става туристическа атракция и предпочитано място за риболов. До него се стига по асфалтов път. В с.Уши има къща за гости. Наблизо е изградена и фотоволтаична централа.

2. Социално-икономически фактори

2.1. Демографски и социални характеристики

Демографските ресурси с техните образователни и квалификационни характеристики са един от решаващите фактори за местното развитие и растеж. В община Трекляно продължават неблагоприятните демографски тенденции, формирани още в края на миналия век. Динамиката показва трайна тенденция на намаляване на населението (с около 14% за последните 6 години) или със 121 души през 2020 г. спрямо 2015 г.

Таблица 2: Население в община Трекляно 2015 – 2020 г.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Всичко	889	835	798	758	815	768
Мъже	488	466	449	430	463	448
Жени	401	369	349	328	352	320

Източник: Национален статистически институт

През 2020 г. в общината живеят 768 души, 58% от които мъже и 42% жени. В общинския център село Трекляно живеят 36%, а в селата 64% от жителите на общината.

Таблица 3: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2017 - 2019 г.

	2018			2019			2020		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо	758	430	328	815	463	352	768	448	320
Под трудоспособна¹	45	22	23	46	25	21	35	21	14
В трудоспособна²	364	245	119	424	276	148	400	273	127
Над трудоспособна³	349	163	186	345	162	183	333	154	179

Източник: Национален статистически институт

¹ Под трудоспособна възраст - до 15 навършени години.

² В трудоспособна възраст - за 2019 г. тези граници са от 16 до навършването на 61 години и 4 месеца за жените и 64 години и 2 месеца за мъжете.

³ Над трудоспособна възраст - тези граници са от навършването на 61 години и 4 месеца за жените и 64 години и 2 месеца за мъжете.

През 2020 г. под трудоспособна възраст е едва 4,5% от населението на община Трекляно. Възрастните над трудоспособна възраст в община Трекляно са 333 души или 43% от населението. Около 52,5% е делът на хората в трудоспособна възраст на 15 и повече години.

Таблица 4: Население по възрастови групи в община Трекляно 2016-2020 г.

Години	Общо	Възраст 0-14 г.	Възраст 15-29 г.	Възраст 30-44 г.	Възраст 45-59 г.	Възраст 60-74 г.	Възраст 75+ г.
2016	835	32	80	152	172	267	132
2017	798	39	71	134	171	257	126
2018	758	43	63	121	156	238	137
2019	815	43	80	149	170	242	131
2020	768	35	63	142	170	220	138

Източник: Национален статистически институт

Населението на община Трекляно продължава да застарява. Към 2020 г. децата до 14 г. са едва 4,5% от жителите на общината, а възрастните над 60 годишна възраст – 47%. Когато възрастовата структура е деформирана не може да се осигури както възпроизводството на населението, така и възпроизводството на трудовия потенциал. За влошаването на възрастовата структура у нас съществено допринесоха мащабните емиграционни процеси предимно сред младите възрастови групи. Емигрирането на цели млади семейства (заедно с децата) обуславя ускоряването на процеса на застаряване.

Таблица 5: Естествен прираст на населението на община Трекляно 2015-2020 г.

Година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2015	1	1	0	38	21	17	-37	-20	-17
2016	5	4	1	42	22	20	-37	-18	-19
2017	6	2	4	26	16	10	-20	-14	-6
2018	3	1	2	31	14	17	-28	-13	-15
2019	3	2	1	39	18	21	-36	-16	-20
2020	2	2	-	21	13	8	-19	-11	-8

Източник: Национален статистически институт

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение. Естественият прираст на населението е отрицателен, средно по минус 30 души на година, като през 2015 г. е минус 37, а през 2020 г. е минус 19. Средногодишният брой на живородените деца в община Трекляно за периода 2015-2020 г. е 3. Средната смъртност за изследваните 6 години е 33 човека годишно.

Таблица 6: Заселени, изселени и механичен прираст в община Трекляно 2016-2020 г.

Година	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2016	30	15	15	47	19	28	-17	-4	-13
2017	34	16	18	51	19	32	-17	-3	-14
2018	38	19	19	50	25	25	-12	-6	-6
2019	154	82	72	61	33	28	93	49	44
2020	47	28	19	75	32	43	-28	-4	-24

Източник: Национален статистически институт

Механичният прираст на населението през периода 2016-2020 г. е отрицателен, с изключение на 2019 г., когато е + 93 души, а за 2020 г. е - 28 души. Средногодишно населението на община Трекляно за последните 5 години се е увеличило от миграция с 19 души. Тази миграция е по-скоро формална и не влияе положително върху демографските процеси, тъй като регистрираните лица не живеят постоянно в общината.

Таблица 7: Население по населени места в община Трекляно 2016-2020 г.

Община/Населено място	2016	2017	2018	2019	2020
Община Трекляно	835	798	758	815	768
с. Брест	3	3	3	15	9
с. Бъзовица	17	17	16	15	15
с. Габрешевци	45	40	40	44	44
с. Горни Коритен	36	34	36	43	34
с. Горно Кобиле	4	3	3	3	3
с. Добри дол	59	52	51	50	49
с. Долни Коритен	31	28	27	34	29
с. Долно Кобиле	18	19	16	15	14
с. Драгойчинци	36	37	36	26	21
с. Злогош	38	35	35	36	36
с. Киселица	26	26	20	21	27
с. Косово	23	21	19	30	22
с. Метохия	28	23	19	17	18
с. Побит камък	5	5	5	4	3
с. Средорек	82	81	83	78	76
с. Сушица	31	31	30	29	30
с. Трекляно	317	313	291	325	310
с. Уши	19	20	19	21	19
с. Чешлянци	17	10	9	9	9

Източник: Национален статистически институт

Населението в повечето населени места на общината също намалява. Около 40% от населението на общината е съсредоточено в административния център – с.Трекляно, а в селата – Средорек – 10%, Добри дол - 6%, селата Габрешевци, Горни Коритен и Злогош по около 5%.

Община Трекляно не е засегната от процесите на силна урбанизация, характерни за повечето райони на страната. Въпреки, че населението не е равномерно разпределено по общинската територия, то е сравнително балансирано между града и селата. Това обуславя необходимостта от прилагане на интегриран подход и стимулиране развитието, както на административния център, така и на малките населени места в общината.

Таблица 8: Население по постоянен и настоящ адрес в община Трекляно 2017 г. и 2020 г.

Постоянен адрес		Настоящ адрес	
2017 г.	2020 г.	2017 г.	2020 г.
412	362	1001	905

Източник: Национална база данни „Население” - <http://www.grao.bg>

По данни на ГД ГРАО (<http://www.grao.bg>) населението на община Трекляно по постоянен адрес намалява с около 12% през 2020 спрямо 2017 г. и към 31.12.2020 г. е 362 души. Населението по настоящ адрес за анализирания период също намалява с 10% и към 31.12.2020 г. е 905 души.

Тенденциите, като намаляваща раждаемост и застаряване на населението, се наблюдават и в останалите общини на област Кюстендил и ЮЗР и са симптоматични за страната като цяло, но в община Трекляно са силно изразени. В допълнение продължават да се наблюдават и задълбочават негативни тенденции, като по-високи нива на смъртност и интензивна външна миграция.

2.2. Икономически показатели

Икономическото развитие на община Трекляно има изразен аграрен характер. Основните сектори са: селското стопанство, горското стопанство и промишлеността, като водещо значение заема селското стопанство.

Броят на предприятията в общината през последните години се запазва относително постоянен и към 2019 г. е 11 броя. Най-много фирми развиват дейност в сектора на търговията и услугите (36%). Това са предимно магазини и заведения. В сектор селско и горско стопанство през 2019 г. има само едно предприятие, а в сектор - производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и газообразни горива 2 предприятия или 18%. На територията на общината има изградени два фотоволтаични парка в с. Уши.

Произведената продукция в местните предприятия за 2019 г. възлиза на 392 хил. лева, приходите от дейността са 667 хил. лева, нетните приходи от продажби – 452 хил. лева, а реализираните печалби едва 16 000 лева. Средният списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно отношение в общината към 2019 г. е 80 души. Дълготрайните материални активи на нефинансовите предприятия в общината възлизат на 1231 хил. лева и почти не се променят през последните години, което показва за слаба инвестиционна активност.

Земеделието е застъпено във всички селища на общината и има важна роля за цялостното ѝ развитие. Независимо от значителното намаляване на произведената продукция през последните години, отрасълът остава основен източник на доходи в общината. Предпоставките за това са географско положение, природните дадености, почвено-климатичните условия, човешките ресурси и др.

Съгласно информация предоставена от НСИ за 2019 г. всичките 11 действащи предприятия в община Трекляно са микро с до 9 заети лица. На територията на общината липсват малки (от 10 до 49), средни (от 50 до 249) и големи предприятия (с над 250 заети лица).

Таблица 9: Равнище на средната работна заплата в община Трекляно за периода 2016-2019 г. (лева)

Показатели	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Трекляно	7517	8069	8180	9816
Югозападен район	14138	15530	17186	19025
България	11379	12448	13755	16642

Източник: Национален статистически институт

Средната годишна работна заплата в община Трекляно нараства от 7517 лева през 2016 г. на 9816 лева през 2019 г. Тенденцията на повишаване на възнагражденията е постоянна. Въпреки това работната заплата в Трекляно през 2019 г. е с 6826 лева или с 40% по-малко от средната годишна заплата за страната – 16 642 лева и с 48% по-малко от средногодишната заплата за Югозападен район – 19 025 лева.

Туризмът в община Трекляно не е разработен, няма развитие и не носи приходи и доходи, въпреки че има много голям потенциал. В общината има възможност за развитие на интегриран културно-исторически, селски, еко туризъм, лов и риболов.

В с. Уши има регистриран 1 еднозвезден хотел.

Като цяло общината има потенциал за инвестиции и успешно развитие на екологично чисти производства, тъй като има наличие на неизползвани терени и сгради.

Средната брутна годишна работна заплата и доходите на населението в общината са важен показател при определяне размера на такса „Битови отпадъци”.

Промисленост

Сектор Промисленост в Община Трекляно включва малък брой предприятия:

➤ *Цех за Бакелитови изделия - с. Трекляно.* Заетите в цеха за бакелитови изделия през последните години намаляват и към момента са 5 души. Производството в предприятието е силно ограничено поради стесняване на пазарите и оскъпяването на суровината и транспортните разходи за доставката ѝ. Освен това липсват парични средства за производството. Част от

материалната база е остаряла. Строителството на новото работно хале е замразено. В предприятието съществуват много социални проблеми. Производственото хале през зимата трудно се отоплява, поради високата цена на течните горива, поради което е преградено и се отоплява с твърдо гориво. Липсва база за отдиш. Финансовото състояние на фирмата не е добро.

➤ 1 потребителна кооперация с предмет на дейност – търговия - доставка на стоки и хранителни продукти на територията на 19-те населени места.

➤ 4 магазина за хранителни стоки.

Поради демографския срив оборота им е силно ограничен.

➤ в с. Трекляно има 3 частни търговски обекта, които осигуряват приходи единствено за собствениците си.

➤ Фирма „ЕТ Габи и Гошко” - с. Трекляно с предмет на дейност хлебопроизводство и хлебни изделия. Произведените хлебни изделия не намират пазар извън общината.

➤ Търговски обект - с. Средорек

От 2011 г. функционира една дървообработваща фирма, в която към момента работят 10 служители.

Селско стопанство

Земеделието е основния отрасъл осигуряващ препитание на населението в Трекляно. В общината преобладават малки по размер стопанства. Повечето от собствениците на земя не извършват икономически доходоносна дейност извън домашното си стопанство с производство за лични нужди.

Поземлените ресурси са основен фактор за развитието на земеделието на територията на общината. Земеделските територии са с обща площ 136653 дка и съставляват 51,95% от общата територия на общината.

Земеделието е основния поминък на населението в Трекляно, независимо от високия риск и ниската рентабилност. В общината преобладават малки по размер стопанства. Повечето от собствениците на земя не извършват икономически доходоносна дейност извън домашното си стопанство с производство за лични нужди.

Таблица 10: Баланс на площите в община Трекляно по видове територии и по предназначение

№	Вид на територия. по предназначение	Имоти бр.	Площ в дка	Площ %
1.	За нуждите на селското стопанство	13765	123112	50,688
2.	За нуждите на горското стопанство	6457	119694,602	49,280
3.	Населени места	14	74,389	0,031
4.	Водни течения и водни площи	2	3,104	0,001
5.	Без код за вид територия	1	0,000	0,000
	ВСИЧКО	20239	242884,376	100,00

Източник: Общинска служба по земеделие – Кюстендил, офис Трекляно

По данни на Общинската служба по земеделие около 50,68% от териториите в землищата на общината се използват предимно за нуждите на селското стопанство, 49,28% за нуждите на горското стопанство, 0,03% са населените места и 0,001% са водни течения и водни площи.

Таблица 11: Баланс на териториите в община Трекляно по видове собственост

№	Вид собственост	Имоти бр.	Площ в дка	Площ %
1.	държавна частна	1900	96787,197	39,849
2.	частна	13322	34388,098	14,158
3.	на религиозни организации	1	100,005	0,041
4.	общинска частна	3158	61309,604	25,242
5.	на чуждестранни лица	6	14,843	0,006
6.	смесена	97	578,650	0,238
7.	на юридически лица	25	782,420	0,322
8.	стопанисван от общината	1516	38379,432	15,802

9.	държавна публична	4	84,012	0,035
10.	общинска публична	209	10460,115	4,307
11.	без код за собственост	1	0,000	0,000
	ВСИЧКО	20239	242884,376	100,000

Източник: Общинска служба по земеделие – Кюстендил, офис Трекляно

Най-голям относителен дял в община Трекляно заемат териториите държавна частна собственост – около 40%, следвани от земите, общинска частна собственост – 25%, стопанисвани от общината – 15,8% и частна собственост – 14%. Останалите територии се разпределят между публична държавна и общинска публична собственост, земи на юридически лица, религиозни организации, смесена собственост и на чуждестранни лица.

Земеделските земи, гори и неземеделски земи на територията на община Трекляно към 2020 г. възлизат на 242884,376 декара, от които с начин на трайно ползване „нива” – 13579,450 дка или 5,591%. Пасищата и мерите са 65 227 дка или 26%, ливадите – 20780 дка (8%). С начин на трайно ползване овощна градина са 2021 дка, а другите трайни насаждения – 124 дка. Зеленчуковите култури са 161 дка. Няма данни за лозя и оранжерии.

Броят на земеделските производители в община Трекляно намалява през последните 4 стопански години от 75 на 54. Най-много земеделски стопани към 2019 г. са регистрирани в селата Трекляно, Долни Коритен и Злогош.

Таблица 12: Брой земеделски производители в община Трекляно по населени места 2015-2019 г.

Населено място	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
с. Брест	3	3	5	4
с. Бъзовица	-	-	-	1
с. Габрешевци	2	3	2	1
с. Горни Коритен	4	8	5	3
с. Горно Кобиле	-	-	-	-
с. Добри дол	2	2	2	2
с. Долни Коритен	12	7	7	7
с. Долно Кобиле	4	3	6	3
с. Драгойчинци	1	1	-	-
с. Злогош	9	5	8	6
с. Киселица	7	6	5	4
с. Косово	1	1	1	2
с. Метохия	3	3	5	4
с. Побит камък	-	-	-	1
с. Средорек	5	4	3	4
с. Сушица	6	7	4	3
с. Трекляно	12	10	8	7
с. Уши	3	2	2	2
с. Чешлянци	1	-	-	-
Общо	75	65	63	54

Източник: Община Трекляно

Земеделските стопани трябва да бъдат обучени да използват максимално ресурса на местните почвени типове и районираните сортове на основните земеделски култури. Въвеждането на нова техника и нови производствени технологии ще доведе до по-голяма енергийна ефективност в селското стопанство, както и комасацията на земята и уедряването на земеделските площи, като допълнителен фактор.

Конкретните действия по информиране и обучение на земеделските производители трябва да са насочени към:

- достъп до европейски програми и мерки;
- производство с минимум почвени обработки;

- възстановяване на естественото почвено плодородие без употреба на енергоемки минерални торове, а чрез правилното редуване на земеделските култури и използване на органични торове за подобряване на химическите и физични свойства на почвата;
- използване на устойчиви на болести и неприятели сортове на земеделските култури и изграждане на подходящи сеитбообръщения с цел минимизиране на употребата на пестициди;
- повишаване на познанията по организация на селскостопанското производство и оптимално натоварване на машинния парк.

При развитието на селското стопанство в община Трекляно трябва да се спазват изискванията на общата земеделска политика на ЕС, според която заетите в селското стопанство трябва да използват екологично-устойчиви методи на земеделие, щадящи почвата и околната среда. Те трябва да се стремят да поддържат постоянни затревени площи /тревата абсорбира въглероден двуокис, което подпомага борбата с климатичните промени/, да отглеждат различни култури, а не моно култури, и да обработват определена част от тяхната орна територия по начин, който насърчава биоразнообразието.

Горско стопанство

Горският фонд заема 46% от територията на община Трекляно. Държавният горски фонд се управлява от ТП Държавно горско стопанство „Кюстендил“, в структурата на Югозападно държавно предприятие „Благоевград“. Основните приходи идват от продажбата на дървесина и от организирания ловен туризъм. За поддържането на екоравновесие и биоразнообразие ежегодно се извършват редица мероприятия, свързани със залесяване на горски територии и разселване на дивеч.

Фиг. 6: Карта на РДГ – Кюстендил

Таблица 13: Разпределение на общата горска площ в община Трекляно по видове собственост и по вид на горите 2016-2020 г. (дка)

Собственост	2016	2017	2018	2019	2020
Държавна	98985	95365	94507	111990	111990
Общинска	72406	2151	2095	2150	2150
На религиозни организации	100	100	100	-	-
На частни физически лица	33970	22046	22059	22030	22030
На юридически лица	787	691	691	800	800
Смесена	4977	503	503	510	510
Общо	211225	120856	119955	137480	137480

Източник: ДГС „Кюстендил“

Общата горска площ на територията на община Трекляно за 2020 г. е 137480 дка, от които 81% държавен горски фонд и 16% гори на частни физически лица. Общинските гори са едва 2150 дка или около 2%. Останалият 1% са гори на юридически лица, религиозни организации и със смесена собственост.

Общата лесистост на територията е 55,8%, което е над средната за страната. В община Трекляно няма регистрирани дървообработващи и преработващи предприятия, постоянни складове и площадки за производство на дървени въглища и продажба на дърва за огрев. Няма регистрирани пунктове за изкупуване и преработка на билки.

Таблица 14: Комплектовано и реално добито количество дървесина лежаща маса от горския фонд на общината 2015-2019 г. (куб. м.)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Комплектовано ползване	18507	35158	49738	33773	32621	27111
Отсечено	15248	39383	46785	46044	48109	21591

Източник: ДГС „Кюстендил”

Количеството на ползваната дървесина от горския фонд на община Трекляно се увеличава през последните години от 15248 куб. м. през 2015 г. на 48109 куб. м. през 2019 г., но през 2020 г. намалява на 21591 куб. м. Общо за периода са отсечени 217160 куб. м. или по 36193 куб. м. средно на година.

За периода е осъществено залесяване, както следва:

- 2016 г. – 55 дка;
- 2017 г. – 71 дка;
- 2018 г. – 0 дка;
- 2019 г. – 0 дка;
- 2020 г. – 71 дка.

Горите са източник освен на дървесина и на много ценни ресурси - билки, горски плодове, гъби и др., които могат да бъдат използвани за организиране на дребни производства, осигуряващи заетост на ниско квалифицирани работници.

С оглед развитието на туризма в района е важно да не се допуска масово изсичане на гори, което ще доведе до екологични проблеми, да се увеличи площта на горите с рекреационна цел и да се предвидят нови залесителни мероприятия.

В общинските гори ежегодно се извършват лесоустройствени дейности като почистване, почвоподготовка, залесяване и отглеждане на култури. С цел опазване на горите е извършено разделяне на горските територии на горскостопански райони и охранителни участъци.

Стопанското значение на горите не се ограничава само с дърводобива. Ежегодно се предоставят площи на местното население, осигуряващи паша на голяма част от селскостопанските животни. При благоприятни условия се събират билки, гъби и горски плодове, но тази дейност няма стопанско значение, а е предимно за лични нужди на местното население. От голямо значение за населението в района са и защитно-водоохранните и противоерозионни функции на гората.

Горските територии изпълняват функции по отношение на: поддържане на биологичното разнообразие на горските екосистеми; производство на дървесни и недървесни горски продукти; защита на почвите, водните ресурси и чистотата на въздуха; осигуряване на социални, образователни, научни, ландшафтни и рекреационни ползи; защита на природното и културното наследство; регулиране на климата.

Необходимо е разработването на програми за залесяване на горските територии, пострадали от бедствия и пожари. Нужно е балансирано използване на горите по начин, който няма да бъде за сметка на устойчивото развитие на туризма. Важно е да не се допуска масово изсичане на гори, което ще доведе до екологични проблеми, да се увеличи площта на горите с рекреационна цел и да се предвидят нови залесителни мероприятия. През програмния период 2021-2027 г. е необходимо разработването на програми за залесяване на горските територии,

пострадали от бедствия и пожари. Нужно е балансирано използване на горите по начин, който няма да бъде за сметка на устойчивото развитие на туризма. Важно е да не се допуска масово изсичане на гори, което ще доведе до екологични проблеми, да се увеличи площта на горите с рекреационна цел и да се предвидят нови залесителни мероприятия. Предвид факта, че развитието на общинската икономика до голяма степен зависи от използването на горите, то от важно значение е запазването на ресурсите от горския фонд, за да се запазят неговите екологични и социално-икономически функции.

Туризм

Туризмът в община Трекляно не е разработен, няма развитие и не носи приходи и доходи, въпреки че има много голям потенциал. В общината има възможност за развитие на интегриран културно-исторически, поклоннически, селски, еко туризъм, лов и риболов.

Районът на община Трекляно е богат на културно-исторически паметници и оброци, ценен туристически ресурс.

с. Трекляно:

- Паметник на Зинови Дойчинов — партизанин, убит като доброволец в Българската армия през първата фаза на Отечествена война
- Художествена галерия на художника Евтим Томов — график, професор от Националната художествена академия, с най-добрите негови творби.
- Извор, наричан „Врело“, със студена вода и среден годишен дебит 16 л./сек. От този извор е водоснабдено цялото село. (По-студена в областта е водата само на извора в местността Гроот, високо над Врело, под Цървени брегове, но е с малък дебит.)
- Чешма – паметник на загиналите воители от Краище за освобождението и обединението на България, която се намира в центъра на с. Трекляно.

с. Долно Кобиле:

- Оброк “Свети Георги”. Намира се на около 200 метра североизточно от селските гробища, в местността Ридо.
- Оброк “Света Троица”. Намира се на около 800 метра североизточно от селските гробища, в местността Църквище (над валявиците).
- Чешми: Стубъл - зад Ковачева махала, Добрил - махала Козарска, Момчилов кладенец - под селските гробища, Плоча - на пътя за с. Средорек, Чешма-паметник пред селското читалище. На чешмата Плоча е поставена паметна плоча, посветена на поета Емануил Попдимитров, който е роден в близкото с. Груинци.
- Партизански паметник, посветен на основаването на Средоречкия партизански отряд - изграден в местността Оресите.
- Войнишки паметник в местността Славчето - посветен на загиналите за България.

с. Долни Кортен:

- Църква “Свети свети Петър и Павел”. Построена е през 1920 г. върху долинен склон, на мястото на оброчището “Свети Петър”.
- Оброк “Спасов ден”. Намира се на около 1,8 км. северозападно от църквата, при махала Витанова, южно от местността “Извора”. Има останки от стара църква.
- Оброк “Свети Спас”. Намира се на около 2,2 км. югозападно от църквата в махала Клуборска. Мястото е отбелязано с дървен кръст.
- Оброк “Свети Илия”. Намира се на около 1 км. западно от църквата, при Деянова махала, върху левия бряг на реката.
- Паметник на загиналите във войните, който се намира в центъра на селото.

с. Уши:

- Оброк намира се на около 1 км. северозападно от кметството в местността "Рид" при махала Велкова.
- Оброк “Свети Прокопий”. Намира се на около 1 км. североизточно от кметството при махала Кошарска. Службата е на 21 юли по стар стил. Няма оброчен знак.

- Паметник на загиналите при защита на отечеството през 1913 г., който се намира в местността „Славчето“ в с. Уши.
- Паметник на загиналите воители от селото във войните, който се намира в центъра на селото.

с. Бъзовица:

- Оброк „Света Троица“. Намира се на около 2 км. северно от кметството, в местността "Църквище" при махала Говедарци. На мястото, между няколко стари крушови дървета има следи от стара църква.
- Оброк. Намира се на около 800 метра северозападно от кметството, в местността "Света вода".
- Чешма – паметник на загиналите воители през 1912 – 1915 г. и Втората световна война, която се намира в центъра на селото.

с. Косово:

- Църква „Свети Николай“. Построена през 1885 г.
- Оброк „Свети Спас“. Намира се на около 3 км. северозападно от селската църква, при махала Воличинци, на около 100 метра югозападно от последните къщи на махалата, до стар дъб.
- Оброк „Свети Пантелеймон“. Намира се на около 2,5 км. югоизточно от селската църква, в местността "Пантеле".

с. Метохия:

- Средновековна крепост - намира се на около 600 метра югозападно от кметството, в местността "Света вода".
- Паметник-чешма на загиналите във войните за национално обединение през 1912-1913 г., 1915-1918 г. и 1941-1945 г.

с. Драгойчинци:

- Средновековна крепост-Драгойчинци на 650 метра северозападно от селската църква, в местността "Кулата". От крепостта е запазена правоъгълна кула. При градежа са използвани сантрачи. На места по терена личат следи и от крепостна стена. Крепостта е достъпна от северозапад, където минава ров с ширина 3-5 м. и дълбочина 3 м. Останалите страни са заобиколени от стръмни склонове. Теренът е залесен.
- Църква „Свети Илия“. Построена през 1884г. с дължина 12м., ширина 7м., височина 4м. и дебелина на зидовете 90см. Един от дарителите е Стоичко Станков. Осветена е от митрополит Партений.
- Оброк „Света Троица“. Намира се на около 1,2 км. североизточно от църквата в местността "Злон дол". На мястото има останки от стара късноантична църква - "Латинската църква". Зидовете са затревени и обрасли с дървета. В апсидата са израсли четири буки, върху кората на които са изрязани кръстове.
- Оброк „Света Петка“. Намира се на около 700 метра югозападно от църквата, в гробищата при махала Митарци. Има останки от стара църква.
- Оброк „Свети свети Кирил и Методий“. Намира се на около 2 км. северозападно от църквата при махалата Срегно осое. Тук са развалините на църквата „Свети Тодор“.
- Чешма – паметник, която се намира в центъра на селото.

с. Габрешевци:

- Късносредновековна църква. Намира се в селските гробища. Представлява малка еднокорабна и едноапсидна църква с дължина 4,50 м. и ширина 3,70 м. Ширината на апсидата е 1,20 м. , на входа - 0,70 м. Апсидата е полукръгла. На източната стена , вляво от апсидата, има полукръгла ниша, а на северната стена - четвъртитата. Градежът е от ломени камъни и бигор, на места изравнявани с тухли и керемиди. Дебелината на стените е 0,65 м., а запазената височина - 1,50 - 1,70 м.
- Оброк „Свети Атанас“. Намира се на около 600 метра югоизточно от гробищата, в местността „Атанас“, върху речна тераса, до вековен дъб. На мястото има развалини от стара църква, известна като Латинската църква.

- Паметник с паметна плоча на загиналите през войните за освобождение на България.
- С общи усилия на съселяните и доброволни дарения е построен действащ параклис. Стените му са красиво изрисувани от известен кюстендилски художник.

с. Добри дол:

- Църква "Свети Никола". Построена през 1885 г.
- Оброк "Свети Петър". Намира се на около 2,4 км. източно от църквата в местността "Свети Петър". Мястото е заобиколено от стари дъбове.
- Оброк. Намира се на около 400 метра югоизточно от църквата, в местността "Света вода".
- Оброк "Свети Илия". Намира се на около 700 метра югозападно от църквата, в местността "Дабйе", при махала Накова, в близост до вековни дъбове.
- Чешма с паметна плоча на участниците от с. Добри дол в Балканската, Първата и Втората световна война.

с. Чешлянци:

- Късносредновековна църква - намира се на 2 км. северозападно от кметството, в гробищата на махала Вишорица. Малка еднокорабна и едноапсидна църква с вътрешни размери 8 X 4 м. с дебелина на зидовете - 60 см. Стените са градени от ломени камъни и кал. Запазената им височина е около 0,60 - 0,80 м.

с. Злогош:

- Църква "Свети Димитър". Построена е през 1876 г.
- Оброк "Свети Георги". Намира се на около 900 метра северозападно от църквата в местността "Кръста". Мястото е отбелязано с кръст от бигор, в близост до група вековни дъбове.
- Оброк "Свети Атанас Летни". Намира се на около 1250 метра северозападно от църквата, в местността "Атанасчица".

с. Горно Кобиле:

- Оброк. Намира се на 650 м. западно от гробищата, в местността "Градините", до вековен изсъхнал орех с диаметър на дънера 1,5 м.

с. Средорек:

- Оброк "Свети Петър". Намира се на около 2,5 км. северно от моста над Треклянска река, в местността "Свети Петър".
- Оброк "Свети Георги". Намира се на около 2 км. северно от моста над Треклянска река, при махала "Селище".
- Паметник-чешма на загиналите във войните, която се намира в махала „Драгольовци“.

с. Киселица:

- Чешма с паметна плоча на загиналите от с. Киселица във войните, която се намира в центъра на селото.

с. Побит камък:

- Оброк "Свети Илия". Намира се в местността "Побиен камък". Мястото е отбелязано с каменна плоча с трапецовидна форма с височина 1,04 м. и ширина 0,42-0,64 м. На лицевата страна е издълбан кръст с размери 32 X 33 см. , а под него е издълбан едноредов надпис с ширина 36 см. и височина на буквите - 4 см. : "ТРИЧА МАСТОРЪ".
- Оброк „Свети Илия” - 2. Намира се на около 300 метра северозападно от оброка "Свети Илия", в местността "Валог", под вековно дърво. Представлява каменна плоча с височина 0,85 м. и ширина 0,49-0,56 м. На лицевата страна е издълбан кръст с размери 35 X 42 см. , а под него година ІРІІ.

с. Сушица:

- Оброк „Свети Георги”. Намира се на около 1 км. североизточно от кметството в местността "Спасовица" или "Кленье".
- Оброк "Свети Илия". Намира се на около 500 метра североизточно от кметството, в местността "Равна нива".

с. Брест:

- Оброк „Света Троица” и „Свети Харалампий”. Намира се на 1200 метра югозападно от училището, в местността "Църквище". На мястото има следи от стара църква.
- Оброк - намира се на 1 км югозападно от училището, в местността „Света вода“, до вековен изсъхнал бряст.

Общината е разположена в изключително живописен планински район, предлагащ уникални възможности за планински, еко, спортен и приключенски туризъм.

На територията на община Трекляно попадат три **защитени зони**, включени в европейската екологична мрежа – „Натура 2000”:

- BG0001017 „Кървав Камък” - 3857,5 ха, за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;
- BG0001012 “Земен” - 1820,3 ха, за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;
- BG0000295 “Долни коритен” - 137,4 ха, за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

Защитени територии

- Природна забележителност “Корията”, в землището на с. Добри дол.

Природни забележителности

- Вековно дъбово дърво — „Кръстатото дърво“ в махала Тодоровци в с. Трекляно - място, на което са се извършвали езически и религиозни обреди.
- Пещери „Училището“, „Църквето“ и „Ямата“ в южната част на село Трекляно - махала Тодоровци и пещера в махала Стойковци.
- В местността „Кръста” в с. Злогош има цер на над 270 години и летен дъб на 170 години.
- Пещера “Шуплъи камик” – с. Побит камък.

За съжаление в община Трекляно няма достатъчно изградени места за подслон и настаняване. В с. Уши има регистриран 1 еднозвезден хотел с капацитет 10 легла. Броят на пренощуващите лица се увеличава през последните години. Туристите, посещаващи района са предимно любители на къмпингуването. Броят на туристите е важен показател за цялостната местна политика по опазване на околната среда.

3. Анализ по компоненти на околната среда

3.1. Атмосферен въздух

Опазването на качеството на атмосферния въздух е огромен проблем, който ще доминира в политиката на ЕС и през следващите години. Въздухът няма да стане по – чист единствено чрез стриктен контрол на замърсяването. Това ще изисква задълбочени промени в политиката на ЕС, националните и местните политики като разнообразие на мерки, действия и практики в различните области. Спектърът от глобални проблеми, изискващ внимание е широк: изчерпването на озоновия слой, киселинните дъждове, нивата на озона и другите замърсители в приземните слоеве, промените в климата.

В градските територии са концентрирани голяма част от промишлените дейности, интензивен трафик, но тук са разположени и жилищата на хората. В резултат на това огромното нарастване на замърсяването на въздуха е проблем, който рефлектира върху всеки от нас. Рамковата директива за управление на качеството на въздуха в градовете е ключов елемент от стратегията на ЕС за подобряване качеството на въздуха като цяло. Това налага стриктни изисквания относно извършвания мониторинг за вида и броя на контролираните замърсители, с оглед изготвяне на планове за действие за подобряване качеството на въздуха в средносрочен и дългосрочен аспект. От друга страна информирането на обществеността е основно изискване в Директивата.

Нивото на замърсяване на въздуха се определя както от количеството емисии от различни източници, така и от характера на разсейването им в атмосферата.

Емисионни норми са тези норми на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от неподвижни източници. Нормите за емисии се класифицират по компоненти в зависимост от технологичните източници и провеждането на горивните процеси.

Емисионни норми са тези пределно допустими концентрации -ПДК на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места, регистрирани за определен период от време, чието наличие не е свързано с риск за здравето.

Качеството на въздуха е последица от комбинираното действие на много и разнообразни фактори. Метеорологичните характеристики въздействат пряко върху разпространението на замърсителите в атмосферния въздух.

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) в Република България се следи от Министерството на околната среда и водите, Изпълнителна агенция по околна среда, чрез Национална система за мониторинг на околната среда (НСМОС), Подсистема: Национална система за мониторинг на качество на атмосферния въздух (КАВ). За целта територията на страната е разделена на райони за оценка и управление на КАВ.

Със Закона за чистотата на атмосферния въздух (В сила от 29.06.1996 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.81 от 15 Октомври 2019 г.) се уреждат условията, реда и начина за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, като по този начин се осигурява провеждането на държавната политика по оценка и управление на КАВ, в това число – подобряване на КАВ в районите, в които е налице превишаване на установените норми.

Законът за чистотата на атмосферния въздух определя 11 основни показателя за качество на атмосферния въздух. Екологичният статус се определя въз основа на тези показатели в приземния въздушен слой, както следва: суспендирани частици, фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди, въглероден оксид, озон, олово (аерозол), бензен, полициклични ароматни въглеводороди, тежки метали – кадмий, никел, живак и арсен.

Съгласно дефиницията „Качество на атмосферния въздух” е състояние на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените й съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход.

Основните замърсители в атмосферния въздух вредни за човешкото здраве са: азотен диоксид, серен диоксид, прах и финни прахови частици, бензин, олово, кадмий, арсен полиароматни въглеводороди, толуол, амоняк, фенол и серовъглеродород.

За контролиране на основните и допълнителни показатели на територията на страната се разполагат пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух, като част от Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг, подсистема – „Въздух”.

По класификация (съгласно Приложение №1 към чл.10, ал.3 и 4 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) пунктовете за мониторинг биват:

1. Транспортно – ориентирани (Т) пунктове за мониторинг са тези, при които броят на МПС, преминаващи в кръг с радиус 50 м, е не по-малък от 2500 превозни средства на денонощие.
2. Промислено – ориентирани (П) пунктове за мониторинг са тези, при които има преобладаващо влияние на емисии от производствени и други дейности.
3. Градски фонові пунктове за мониторинг (ГФ) са тези които са разположени в застроената част на град, които не отговарят на критериите по т.2.
4. Извънградски фонові пунктове за мониторинг (ИФ) са разположените на 3-10 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.
5. Регионални пунктове за мониторинг (Р) са разположените на 10-50км от град, които не отговарят на критериите по т. 2 и 3.
6. Отдалечени пунктове за мониторинг (О) са разположените на повече от 50 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.

Община Трекляно е под контрола на РИОСВ - София като Регламентиран район за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ).

Съгласно районите за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (чл.30, ал.1 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) Община Трекляно попада в „райони, в които нивата на замърсителите не превишават долните оценъчни прагове”.

Община Трекляно е с нисък потенциал за замърсяване на атмосферния въздух – няма значими източници на емисии. Като цяло качеството на атмосферния въздух не създава риск за здравето хората, тъй като нивата на замърсителите на въздуха /ФПЧ, серен диоксид и азотен диоксид/ не превишават оценъчните прагове. На територията ѝ не са изградени пунктове като част от НАСЕМ за контрол на качеството на атмосферния въздух, няма автоматична измервателна станция, нито ръчен пункт, които да следят качеството на атмосферния въздух (КАВ) в района.

На територията на общината няма обекти в обхвата на Директива 2010/75/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г., относно емисиите от промишлеността (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването), респ. Закона за опазване на околната среда. На територията на общината няма и обекти в обхвата на Наредба №1/2005 г., които да са източници на емисии на вредни вещества в атмосферния въздух. Липсват и обекти – големи горивни инсталации, с инсталирана мощност над 50 MW.

Няма предприятия, съоръжения и инсталации, в които има налични опасни вещества по Приложение №3 от Закона за опазване на околната среда и са класифицирани като предприятия с висок рисков потенциал.

В общината липсват промишлени замърсители – няма големи горивни инсталации по смисъла на Директива 2001/80/ ЕС. Няма обекти с разрешителни за търговия с квоти за емисии от парникови газове или с издадени комплексни разрешители по чл. 117 от ЗООС.

Съгласно разпоредбите на Закона за чистотата на атмосферния въздух, нормирането на вредни вещества в отпадъчните газове от двигатели с вътрешно горене се извършва по показатели димност, въглероден оксид, азотни оксиди и въглеродороди. Измерване на емисиите от моторните преводни средства се извършва в рамките на годишния технически преглед. На територията на община Трекляно няма инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци, които да замърсяват атмосферния въздух.

През зимния период, при определени метеорологични условия е възможно да се натрупват замърсители в приземния слой от ФПЧ10, серен диоксид, азотни оксиди и въглероден оксид до границите на пределно допустимите норми, вследствие на интензивното използване на твърди горива за отопление в битовия сектор. През летните месеци замърсяванията са главно от прах и летливи органични съединение /ЛЮС/, метан и амоняк, съпроводени с неприятни миризми, породени от състоянието на инфраструктурата /липса на канализации и неподдържани пътни артерии/, периодично образуване на нерегламентирани сметища, отглеждане на различни видове животни в населените места и др.

На територията на община Трекляно за периода 2016-2020 г. не е извършвано измерване на качеството на атмосферния въздух, тъй като общината не е включена в Националната система за мониторинг на околната среда /НСМОС/. Няма точкови източници на емисии на вредни вещества в атмосферния въздух. В РИОСВ – Перник и РИОСВ – София не са постъпвали сигнали и жалби относно замърсяване на атмосферния въздух на територията на община Трекляно.

Оценката на качеството на атмосферния въздух и нивата на фини прахови частици (ФПЧ10) се извършва въз основа на анализ на факторите, които могат да имат принос към наднормените нива на замърсяване по отношение на:

- наличие на неблагоприятни климатични условия, в т.ч. ниски средноденонощни и средногодишни скорости на вятъра (под 2 m/s) или тихо време; образуване на мъгли; влияние на топографските условия (особености) на терена (напр. при котловинни и низинни форми на релефа); вертикално смесване на въздушни маси; противостоене на въздушни маси с океански произход с такива от континентален произход;

- наличие на специфични за дадено място други дисперсионни характеристики (т.е. характеристики на разпространение на замърсителите);
- наличие на други природни източници (силни ветрове, пренос на природни частици от сухи райони и др.);
- наличие на големи промишлени източници на замърсяване;
- наличие на други фактори, които оказват влияние върху замърсяването на въздуха (транспорт, бит, селско стопанство).

Постъпването на емисии от вредни вещества в атмосферата на община Трекляно се формира от: битовото отопление, транспорта и селскостопански дейности, като най-голям дял се пада на битовите отоплителни източници. Прахообразните и газообразните замърсители на атмосферния въздух в населените места са с по-високи стойности през есенно - зимния (отоплителния сезон), когато се използват предимно твърди горива в битовия сектор.

Основните замърсяващи вещества са: прах, серен диоксид, азотен диоксид, сероводород и оловни аерозоли. При изгарянето на горивата в битовия сектор се отделят емисии от въглероден оксид, серен диоксид, полиароматни въглеводороди, диоксини, фурани и прах. Наднормени стойности от тези вещества не са регистрирани.

- Точкови източници

Всички източници на вредни емисии, които имат определени параметри (точни координати, височина, напречно сечение, скорост на газовия поток, дебит, температура на газа и масовия поток на вредни вещества) се характеризират като стационарни точкови източници. За община Трекляно, по информация на РИОСВ няма точкови източници на замърсяване на атмосферния въздух.

- Площни източници

Поради ниското застрояване, характера на терена, вида на отоплителните уреди, като площни източници са разглеждат комините на битовото отопление и отоплението в обществените сгради на територията на общината.

- Линейни източници

Транспортният поток от леки и товарни автомобили допринасят до известна степен за влошаване на качеството на атмосферния въздух. Отделените от двигателите вредни вещества (азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, оловни оксиди) са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в населените места на територията.

- Неорганизиран източници

Създаването на нерегламентирани сметища за отпадъци са едни от източниците на емисии на парниковия газ метан (CH₄).

Въздействие върху качеството на атмосферния въздух на населените места оказват и формираните емисии от ДВГ на автомобилния транспорт, като най-съществено това се изразява през зимните месеци. Вследствие на понижените температури на околната среда нараства времето за достигане на устойчив – оптимален работен режим на ДВГ на автомобилите, при което се изпускат изгорели газове с по-високи емисии на замърсителите (C_xH_x; CO; сажди). От значение е и непрекъснато нарастващия брой на МПС и съответно натоварения трафик, както и остарелия автомобилен парк.

Замърсяването на атмосферния въздух от транспорта е свързано с лошото състояние на моторните превозни средства, качеството на използваните горива, организацията на движението, състоянието на улиците и пътищата. Този вид замърсяване на въздуха заема все по-голямо място в общото замърсяване, поради увеличението на броя на автомобилите, дългия срок на експлоатацията им, лошата материално – техническа база за поддържането им.

Типичен замърсител на атмосферния въздух от пътния транспорт са оловните аерозоли, което се дължи на преимуществената употреба на оловни бензини. Въпреки, че през последните години нараства относителния дял на безоловните бензини, то не е достатъчно да компенсира абсолютното увеличение на количествата общо употребявани бензини, което води до увеличение емисиите на олово. Друга съществена причина за сравнително високите

емисионни натоварвания от транспорта е, че по пътищата в страната се движат предимно морално и технически стари автомобили, като тенденцията непрекъснато се засилва.

Трябва да се отбележи, че недостатъчното хигиенизиране на пътните артерии и голямото количество неозеленени площи допринасят за допълнителното натоварване със замърсители на атмосферния въздух.

Замърсяването на въздуха от строителни дейности е главно от прах и твърди частици. Практически то не оказва влияние за състоянието на атмосферния въздух в общината.

В общината няма регистрирани:

- големи горивни инсталации (ГГИ) по смисъла на Директива 2001/80/ ЕС;
- големи неподвижни източници (ГНИ), емисиите от които подлежат на ежегоден отчет чрез инвентаризационни карти;
- обекти с разрешителни за търговия с квоти за емисии от парникови газове (по Директива 2003/87/ЕС);
- обекти с издадени комплексни разрешителни по чл.117 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС).

Община Трекляно се характеризира с нисък потенциал на замърсяване - няма установено превишаване на ПДК, климатичните условия не благоприятстват задържане и събиране на атмосферни замърсители в приземния въздушен слой. Природните фактори, географските и метеорологични условия са основна предпоставка, която гарантира чистотата и доброто качество на въздуха.

Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. С използване на екологично чисто гориво – газ за отоплителните инсталации, замърсяването ще намалее. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите с високо съдържание на сяра.

Община Трекляно няма разработена „Програма за управление качеството на атмосферния въздух“. Предвид разпоредбата на чл. 27, ал.1 от Закона за чистотата на атмосферния въздух, която гласи, че „В случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и на нормите за отлагания, кметовете на общините разработват и общинските съвети приемат програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми по чл. 6 в установените за целта срокове, които са задължителни за изпълнение.“. На територията на общината няма превишаване на нормите и съответно не е необходимо да се разработва специална програма за управление качеството на атмосферния въздух.

ИЗВОДИ:

Община Трекляно се характеризира с висока чистота и добро качество на атмосферния въздух. Няма установено превишаване на ПДК, климатичните условия не благоприятстват задържане и събиране на атмосферни замърсители в приземния въздушен слой.

Основни замърсители на въздуха в отделни дни са прах - общ и фин и сероводород, вследствие дейностите на промишлеността и комунално - битовия сектор. Източници на „неприятни миризми“ за района на общината няма.

Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите с високо съдържание на сяра.

3.2. Води

Управлението на водите в страната се осъществява и ръководи от Министерство на околната среда и водите (и подчинените му четири Басейнови дирекции), което е отговорна институция на национално ниво за прилагане на Рамковата директива за водите в страната. Съгласно Закона за водите, чл.155, ал.1, т.4, буква „б“, директорът на съответната басейнова дирекция планира и участва в провеждането на мониторинга на водите, обобщава и анализира

данните от проведения мониторинг, в това число за химичното и екологичното състояние на повърхностните води.

Съгласно чл.169, ал. 2 от Закона за водите (в сила от 28.01.2000 г. с посл. изм. и доп. ДВ бр.44 от 13 май 2020 г.), мониторингът на водите и на зоните за защита на водите осигурява съгласуван и изчерпателен преглед на състоянието на водите във всеки район за басейново управление. Мониторингът се извършва по одобрени от Министъра на околната среда и водите програми, разработени от басейновите дирекции в съответствие със спецификата на водните тела и техните характеристики.

Екологичното и химичното състояние на повърхностните води се определя на база получените данни от програмите за мониторинг.

В размките на Плановите за управление на речните басейни са застъпени следните видове мониторинг:

- **контролен** - целта на контролния мониторинг е да осигури необходимата информация за допълване и валидиране на резултатите от прегледа на антропогенния натиск и оценката на риска, изготвени съгласно изискванията на Приложение II от РДВ, за ефективното планиране на бъдещите мониторингови програми; за оценка на дългосрочните промени в естествените условия; за оценка на дългосрочните промени, които са резултат от широко разпространени антропогенни дейности;

- **оперативен** - целта на оперативния мониторинг е да се установи състоянието на онези водни тела, които са в риск по отношение постигането на добро екологично състояние; да се направи оценка на промените в състоянието на телата в риск, които са в резултат на изпълнението на програмата от мерки;

- **проучвателен** - който се планира за да се установят нивата и риска от случайни и залпови замърсявания в определена водна площ и предприемане на подходящите мерки за управление.

РИОСВ - София не извършва мониторинг на повърхностни и подземни води на територията на община Трекляно. Съгласно Закона за водите, чл.155, ал.1, т.4, буква „б“, директорът на съответната басейнова дирекция планира и участва в провеждането на мониторинга на водите, обобщава и анализира данните от проведения мониторинг, в това число за химичното и екологичното състояние на повърхностните води. Контролът върху състоянието на подземните и повърхностни води се осъществява от Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ – гр. Благоевград /БДЗБР/. Състоянието на питейните води и водоизточниците на общината се контролират системно от РЗИ – Кюстендил.

Мониторинговите пунктове се определят въз основа на оценка на риска, натоварването и агресивната дейност върху водните тела. Изборът на показатели за анализ е въз основа на вида и количеството натиск, изразяващ се в концентрацията на наблюдаваните замърсители. Оценката на химическото състояние на повърхностните водни тела, замърсяващите вещества се съпоставят с определени стойности на стандартите за качество, въведени с Директива 2008 /105/ на Европейския парламент и на Съвета от 18.12.2008 г. за определяне на стандарти за качество на околната среда в областта на политиката за водите изразена в Наредба за стандарти за качество на околната среда. Рамковата Директива за водите въвежда екологични норми за качество на водните ресурси. Съгласно нея екологичното състояние на водните екосистеми се определя като много добро, добро, лошо или много лошо. При извършването на оценката на риска водните тела се класифицират в следните категории:

- водни тела в риск – не е необходимо допълнително охарактеризиране или допълнителни мониторингови данни;

- водни тела, които е възможно да са в риск, за които има вероятност да не постигнат екологичните цели, но са необходими допълнителни мониторингови данни;

- водни тела, които не са в риск – не е необходима допълнителна оценка и допълнителни мониторингови данни.

• **Повърхностни води**

При управлението на водите и анализа на антропогенното въздействие и определяне състоянието на водите, се ползва приета класификационна система регламентирана с Наредба Н-4/14.09.2012 г. за характеризирание на качеството на водите, съгласно Рамковата Директива на водите, определяща ограничения с цел, спиране на влошаването на състоянията на водите и защитаващи ги от замърсяване. Състоянието на повърхностните води основно е общ израз за състоянието на повърхностния воден обект, определена от неговото екологично състояние и от неговото химично състояние и водните количества. Качеството на водите най-често се определя от химичното състояние и е основната характеристика за общото състояние. Най-основната оценка за състоянието на водния обект се определя по физикохимичните показатели – разтворен кислород, активна реакция, електропроводимост, орто-фосфати, общ фосфор, общ азот, амониев, нитритен и нитратен азот и биохимична потребност от кислород измерена за 5 дни.

Мониторингът на повърхностните води е част от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС) и обхваща програми за контролен и оперативен мониторинг. Целта на мониторинговите програми за контролен мониторинг е да осигурят необходимата информация за оценка на състоянието на водите в рамките на речния басейн или подбасейн. Оперативните програми за мониторинг следва да определят състоянието на водните тела в риск и да оценят промените, които са настъпили в резултат от прилагането на програмата от мерки. Показателите, които се наблюдават са разделени в три основни групи – основни физикохимични (температура, рН, неразтворени вещества, електропроводимост, биогенни елементи (NH₄-N, NO₃-N, PO₄), разтворен кислород, наситеност с кислород, перманганатна окисляемост, БПК, ХПК, желязо, манган, сулфати, хлориди и др.); приоритетни вещества (33 бр. - силно токсични, устойчиви и лесно биоакумулиращи се вещества) и специфични замърсители (органични вещества, тежки метали и металоиди, цианиди, феноли и други специфични вещества), като честотата им на мониторинг е от 4 до 12 пъти в годината.

С оглед тясната свързаност на човешкото здраве с благосъстоянието на жизнената среда, се предприемат строги мерки за мониторинг и контрол на качеството на водите.

Екологичното и химичното състояние на повърхностните води се определя на база получените данни от програмите за мониторинг.

В размките на Планове за управление на речните басейни са застъпени следните видове мониторинг:

- **контролен** - целта на контролния мониторинг е да осигури необходимата информация за допълване и валидиране на резултатите от прегледа на антропогенния натиск и оценката на риска, изготвени съгласно изискванията на Приложение II от РДВ, за ефективното планиране на бъдещите мониторингови програми; за оценка на дългосрочните промени в естествените условия; за оценка на дългосрочните промени, които са резултат от широкоразпространени антропогенни дейности;

- **оперативен** - целта на оперативния мониторинг е да се установи състоянието на онези водни тела, които са в риск по отношение постигането на добро екологично състояние; да се направи оценка на промените в състоянието на телата в риск, които са в резултат на изпълнението на програмата от мерки;

- **проучвателен** - който се планира за да се установят нивата и риска от случайни и залпови замърсявания в определена водна площ и предприемане на подходящите мерки за управление.

Таблица 15: Повърхностни водни тела на територията на община Трекляно

Код	Име	Тип	Екологично състояние
BG4ST700R019	р. Драговищица от българо-сръбската граница до вливане в р. Струма	R3	умерено състояние

BG4ST700R017	р. Струма от вливане на р. Треклянска до вливане на р. Соголянска Бистрица	R5	лошо състояние
BG4ST800R016	р. Треклянска с левия си приток р. Явор от изворите до вливане в р. Струма	R5	добро състояние

Източник: Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ /БДЗБР/

**Таблица 16: Оценка на екологичното и химично състояние на повърхностните водни тела в
Западнобеломорски район за 2018-2019 г.**

Име на повърхностно водно тяло	Код на повърхностно водно тяло	Оценка на екологичното състояние/потенциал (ЕС–ЕП) в ПУРБ 2016-2021 г.	Оценка на химичното състояние (ХС) в ПУРБ 2016-2021 г.	Оценка на биологичните елементи за качество	Обща оценка на ЕС/ЕП	Оценка на ХС
р. Струма от вливане на р. Треклянска до вливане на р. Соголянска Бистрица	BG4ST700R017	Лошо ЕС	Неизвестно ХС		Умерено ЕС-2018 г.	Неизвестно ХС /По ПУРБ 2016-2021/
					Лошо ЕС – 2019 г.	Много добро ХС-2019 г.
р. Драговищица от българо–сръбската граница до вливане в р. Струма	BG4ST700R019	Умерено ЕС	Неизвестно ХС		Умерено ЕС 2018-2019 г.	Добро ХС 2018-2019 г.
р. Треклянска с левия си приток р. Явор от изворите до вливане в р. Струма	BG4ST800R016	Добро ЕС	Неизвестно ХС		Умерено ЕС – 2018 г.	Неизвестно ХС /По ПУРБ 2016-2021/
					Добро ЕС – 2019 г.	Много добро ХС – 2019 г.

Източник: Доклад за състоянието на околната среда за 2018 г. на РИОСВ – Перник и Бюлетин за състоянието на повърхностните и подземните водни тела в Западнобеломорски район за БУ за 2019 г.

Като най-значителна причина за състоянието на реките, оценени в лошо състояние по физикохимични параметри (превишения по показатели: БПК₅, електропроводимост, нитритен азот, нитратен азот, общ фосфор и др.), се явяват източниците на дифузно замърсяване /населени места без изградена канализация, замърсяване с отпадъци и др./. Замърсителите на водите могат да бъдат:

- **Точкови източници:** - канализационни системи от населени места, заустващи без пречиствателни станции; - пречиствателни станции за отпадъчни води; -други индустриални обекти; -хвостохранилища и минни разработки.

- **Дифузни източници:** - от земеделски дейности; -от населени места без изградена канализация; -изпускания от материали и съоръжения в неканализирани райони; -инцидентни разливи.

Допълнително, като източници на дифузно замърсяване с недостатъчно уточнени параметри и величина, са:

- Автомобилния транспорт, както и дейности свързани с поддръжката на транспорта;
- Нерегламентирани замърсявания с твърди битови отпадъци;
- Сметища, хвостохранилища и последици от приключила минна дейност.

Населените места без изградени канализационни системи, както и населените места, от канализациите на които има значителни течове, по експертно мнение, са определени като един от най-значителните източници на дифузно замърсяване. Като основни вещества замърсители, с

произход от населените места са различните форми на азот и фосфор, както и общото органично натоварване, отразено по БПК₅. Животновъдството, както и дейностите по компостиране и използване на органичен тор са друг основен източник на дифузно замърсяване. Като основни вещества замърсители с произход от дейности, свързани с животновъдство са общото натоварване по азот и фосфор.

Като цяло повърхностните водни тела, на територията на община Трекляно са определени в умерено към добро общо екологично състояние/потенциал и химично състояние, с изключение на р. Струма от вливане на р. Треклянска до вливане на р. Соголянска Бистрица. Влошеното състояние на водното тяло с код BG4ST700R017, според Доклада на РИОСВ – Перник за състоянието на околната среда през 2018 г. се дължи на точков източник – зауствания на ГПСОВ под 2000 е.ж., извън територията на община Трекляно. На територията на община Трекляно няма индустриални замърсители, източници на отпадъчни води и няма обекти с издадени Разрешителни за заустване на отпадъчни води в повърхностни водни обекти. В РИОСВ-Перник и РИОСВ-София няма постъпили сигнали и жалби за замърсяване на води на територията на община Трекляно за периода 2016-2020 г.

В общината има един язовир – Уши, общинска собственост. Язовирът с дълбочина до 15 метра и водна площ от около 15 декара не се използва за напояване и няма стопанско приложение. Община Трекляно го поддържа в много добро състояние - почистен е изпускателият канал и съоръженията, постоянно се следи и състоянието на язовирната стена.

На територията на общината няма регистрирани минерални водоизточници и обекти за обществено предназначение, дефинирани като места за къпане, съгласно параграф 1 на допълнителните разпоредби от Закона за здравето.

За територията на община Трекляно са определени следните санитарно-охранителни зони /СОЗ/ около водоизточници и съоръжения за питейно-битово водоснабдяване:

Таблица 17: Санитарно-охранителни зони в община Трекляно към 2020 г.

Разрешително	№_Заповед	Водохващане	Име	Титуляр	Населено място
41510527/31.08.2016	СОЗ-С-159/28.01.2010	Каптаж	Езерото	Община Трекляно	с.Долни Коритен
41510451/17.01.2014	СОЗ-С-266/18.04.2016	Каптаж	Корията	Кюстендилска вода ЕООД	с. Добри дол
41510401/31.10.2013	СОЗ-С-267/22.04.2016	Хоризонтален дренаж	Буриов дол	Кюстендилска вода ЕООД	с.Средорек
41510404/21.11.2013	СОЗ-С-229/20.08.2014	Каптаж	Мали брест	Кюстендилска вода ЕООД	с.Брест
41510402/31.10.2013	СОЗ-С-283/25.08.2017	Каптаж	Еремия	Кюстендилска вода ЕООД	с.Трекляно
41510403/31.10.2013	СОЗ-С-282/25.08.2017	Каптаж	Врело	Кюстендилска вода ЕООД	с.Трекляно
41510446/08.01.2014	СОЗ-С-236/31.03.2015	Каптаж	Стубело	В и К Кюстендил	с. Трекляно

Източник: Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ /БДЗБР/

В съответствие с изискванията на „Наредба № 3 от 16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди“, около подземните вододобивни съоръжения се организират три зони (пояси) за санитарна защита (СОЗ):

- Пояс I – той има за цел защита на самите водовземни съоръжения като предотврати външния достъп до тях, чрез затваряне и ограждане на съоръженията и началните водопроводи около последните;

- Пояс II – срещу биологични, бързоразвиващи се и силносорбируеми химически замърсители;

- Пояс III – срещу стабилни химически замърсители.

Границите на пояси II и III най-общо се оразмеряват в съответствие с хидрогеоложките условия в района на вододобивните съоръжения и в зависимост от режима на тяхната експлоатация. Техните размери се определят чрез математическо моделиране. Пояс I от СОЗ се огражда с трайна ограда с височина не по-малка от 1.40 м, която се сигнализира с предупредителни надписи върху табели. Границата на пояс II се сигнализира с ясно водими предупредителни надписи и табели, поставени на добре видимо разстояние едни от други, поставени на колове или съществуващи дървета или огради. Пояс III се сигнализира аналогично на пояс II.

Собствениците на земи в границите на СОЗ около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди, са длъжни да спазват забраните и ограниченията, определени от СОЗ, в който попада имотът, съгласно Приложения № 1 и 2 към чл. 10, ал. 1 от Наредба 3 / 16.10.2000 г.

Осъществяването на дейност в границите на пояси II и III, за която е регламентирано ограничение (О) или ограничение при доказана необходимост (ОДН), се разрешава само, ако инициаторите на дейността с конкретни изследвания и оценка на въздействието върху околната среда докажат, че дейността няма да доведе до негативни последствия за водоизточника.

Община Трекляно не попада в списъка с райони със значителен потенциален риск от наводнения, включен в Плана за управление на риска от наводнения на Западнобеломорски район за басейново управление 2016 - 2021 г. Общината не попада в обхвата на нитратно-уязвими и чувствителни зони за защита на водите.

Екологичният проблем на общината свързан със замърсяването на водите е в тясна връзка с проектите и предвижданите действия по отношение на проектирането и изграждането на канализационни системи в селата и/или пречиствателни станции за отпадните води.

Основни източници на замърсяване на повърхностните водни тела са попивните ями, и прекомерното наторяване на селскостопанските площи. Проблем е и липсата на канализация и ПСОВ за всички населени места на общината. Основни замърсители на повърхностните води в района са и периодично възникващите нерегламентирани замърсявания от изхвърляне на отпадъци.

Подземни води

Качеството на подземните води се определя от антропогенното въздействие, което се изразява в различен тип замърсявания от точкови и дифузионни източници.

Като точкови източници се разглеждат нерегламентирани (селски) сметища, общински сметища, складове за пестициди, течове от замърсени площадки, депа на производствени и опасни отпадъци, местоположения на стари замърсители, стари сметища, затворени индустриални терени, Б-Б кубове за събиране, депониране, дезактивиране и безопасно съхраняване на наличните в страната количества забранени, залежали и негодни за употреба пестициди. Дифузни източници на замърсяване са земеползването (орна земя и трайни насаждения), селища без изградена канализационна система, урбанизирани територии.

Значимите проблеми от този вид въздействие върху подземните води са увеличаване съдържанието на нитрати, фосфати, сулфати, хром, желязо и манган. Съдържанието на нитрати е водещ параметър за дифузионните внасяния при подземните води.

Подземните води в община Трекляно са представени от кварталнер, карстови води, пукнатинно-карстови и пукнатинни води, както следва:

Таблица 18: Подземни водни тела в община Трекляно и оценка на химичното им състояние към 2019 г.

Код на подземно водно тяло	Име на подземно водно тяло	Пункт за мониторинг - код	Име на пункт за мониторинг	Химично състояние
BG4G000000Q007	Кватернер Радомир-Брезник	-	-	Добро химично състояние
BG4G000T2T3028	Карстови води в Земенски карстов басейн	BG4G000T2T3MP552	Долни Коритен, Каптаж 1 "Езерото", Община Трекляно	Добро химично състояние
BG4G001T2T3029	Пукнатинно-карстови води в Еловдолски карстов басейн	-	-	Добро химично състояние
BG4G001PtPz125	Пукнатинни води във Влахино-огражденско-малешевско-осоговски метаморфити	BG4G001PTPZMP573	Трекляно, ВС "Врело"- "Кюстендилска вода" ЕООД	Добро химично състояние
		BG4G001PTPZMP572	Трекляно, ВС "Стубето"- "Кюстендилска вода" ЕООД	

Източник: Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ /БДЗБР/

В община Трекляно са разположени три пункта за мониторинг на подземни водни тела.

За оценка на химичното състояние на подземните водни тела в Западнобеломорски район за 2019г. са използвани резултатите от измерените през годината концентрации на различните замърсители в пунктовете за мониторинг от програмите за мониторинг на Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“, както и резултатите от пунктовете за собствен мониторинг на подземни води, провеждан от титуляри на разрешителни, издадени по ЗВ/ЗООС. Изчислени са средногодишните стойности на концентрациите на всеки замърсител - във всеки пункт по отделно и за всяко подземно водно тяло. Основни критерии за оценка на химичното състояние по мониторингови пунктове и по ПЗВТ са:

- стандартите за качество (СК) на подземните води, определени в *Приложение №1 към чл. 10, ал. 2, т. 1 на Наредба №1/10.10.2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води.*

- праговите стойности (ПС), определени за всички замърсители и показатели на замърсяване, които характеризират подземните водни тела, определени в риск да не постигнат добро химично състояние.

Оценката на подземните водни тела попадащи на територията на община Трекляно показва добро химично състояние.

Качеството на повърхностните и подземни води не може да бъде прецизно оценено поради липса на пълен мониторинг на водите в общината.

Значимите замърсители по отношение на химичното състояние на подземните води са:

- Липсата на канализации и ПСОВ в населените места;
- Интензивното земеделие;
- Индустриални източници на замърсяване;
- Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци.

Потенциални замърсители за поровите и карстови води в района на община Трекляно са животновъдни ферми и селскостопански дворове, интензивни наторявания на земеделската земя, образуването на нерегламентирани локални замърсявания и други. Качеството на повърхностните и подземни води не може да бъде прецизно оценено поради липса на пълен мониторинг на водите в общината.

Питейни води

Всички населени места в община Трекляно се водоснабдяват от местни водоизточници. Трудностите при водоснабдяването произтичат от планинския терен и отдалечеността на населените места от водоизточниците. Често се явяват проблеми във водоснабдяването на

отделни села и махали. Водоизточниците са с малък и недостатъчен дебит. Пресеченият терен затруднява изграждането на големи водоснабдителни обекти.

Изградената водопроводна мрежа в общината е стара и е в лошо състояние. Голяма част от съоръженията около 80-90% са изпълнени с азбестови и циментови тръби, които са износени и често аварират. Големи са загубите на вода, дължащи се на старата водопроводна мрежа и ниско качество на изпълнение на връзките и отклоненията. През летните месеци населението използва питейната вода за поливане на дворове и градини. През този сезон намалява силно дебита на водоизточниците и се налага воден режим в някои села.

РЗИ - Кюстендил извършва постоянен и периодичен мониторинг на питейната вода от зоните на водоснабдяване в община Трекляно. Данните за проведения мониторинг на води, използвани за питейно-битово водоснабдяване през последните пет години имат следния обобщен вид:

Таблица 19: Състояние на водите за битейно-битови нужди в община Трекляно 2015-2019 г.

Година	Брой проби по показатели от група А	Брой проби по показатели от група Б	Брой проби по радиологични показатели
2015	8	0	2
2016	7	1	2
2017	7	1	1
2018	6	1	1
2019	8	1	1
Общо:	36	5	7

Източник: РЗИ-Кюстендил

Изследваните проби вода за питейно-битово водоснабдяване са взети от пунктове при крайния консуматор, съгласно утвърдената мониторингова програма, изготвена от водоснабдителното дружество и съгласувана с РЗИ – Кюстендил. От общо 48 броя проби, 46 броя съответстват на изискванията на Наредба №9/2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели. Установено е едно несъответствие по показател от група А „нитрати“ и едно несъответствие по радиологичен показател „Обща алфа активност“. Предвид измененията на Наредбата, влезли в сила от 28.11.2015 г., съгласно които контролното ниво на показателя е намалено от 0,5 Bq/l на 0,1 Bq/l, както и факта, че общата алфа активност в изследваните проби води не надвишава предишното контролно ниво от 0,5 Bq/l, може да се допусне, че параметърът обща индикативна доза съответства на изискванията. С цел недопускане на риск за здравето на населението, на водоснабдителната организация е връчено предписание за установяване на причините довели до несъответствието на питейната вода с изискванията и е възложено да се извърши анализ за установяване на конкретни радионуклиди и да се проведе сезонен мониторинг по радиологични показатели в населените места, като се изготвят съответните протоколи и доклад.

В обобщение осъществяваният периодичен и постоянен мониторинг показва стабилно състояние на качествата на водата в община Трекляно и съответствие с показателите за контрол, предвидени в нормативните актове.

Отпадъчни води

В населените места на община Трекляно няма изградена централизирана канализационна мрежа. Отводняването на отпадните води се извършва чрез септични и изгребни ями.

На основание чл.151. ал.4 от Закон за водите, се извършват периодични, контролни проверки на обекти емитиращи отпадъчни води към водни обекти.

Формираните отпадъчни води, вследствие на човешкия фактор, въздействат пряко върху качеството на водните обекти и състоянието на почвите, поради което се изграждат и поддържат канализационни системи в селищните образувания и съоръжения за пречистване на отпадъчните

води. На територията на община Трекляно няма индустриални замърсители, източници на отпадъчни води.

В населените места на общината няма изградена централизирана канализационна мрежа. Отводняването на отпадните води се извършва чрез септични и изгребни ями.

Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ няма издадени актуални разрешителни за заустване на отпадъчни води в повърхностни водни обекти за територията на община Трекляно.

В РИОСВ-Перник и РИОСВ - София няма постъпни сигнали и жалби за замърсяване на води на територията на община Трекляно.

ИЗВОДИ:

Повърхностните и подземни води на територията на община Трекляно като цяло са с умерено към добро качество. Проблемите са свързани с нормалното водоснабдяване в района и произтичат от състоянието на водопроводната мрежа, която е технически амортизирана с висока степен на аварийност и големи загуби на вода. За намаляване загубите на вода е необходима реконструкция и модернизация на водопроводната мрежа.

Много висок екологичен риск създава липсата на канализационна мрежа в населените места в общината, което води до замърсяване с битово-фекални води. Необходимо е изграждане на канализационна мрежа за отпадни води първо в по-големите населени места, а след това и в останалите.

Незадоволителното състояние и нарушаване на речните легла от хидроморфологични изменения поражда необходимост от корекция на реките и деретата за превенция от природни бедствия и ограничаване вредното въздействие на водите.

3.3. Земи и почви

Почвата е един от най-важните природни ресурси, основа за съществуването на хората, животните и растенията. В природните екосистеми тя изпълнява определени функции: осигурява среда за развитие на растенията и реализиране на тяхната биопродуктивност, поддържа генетичните ресурси и обитанието на многобройни живи организми. Тя регулира и разпределя водния отток, съхранява водата и служи като буфер на околната среда, като инактивира или разрушава екологично опасните субстанции. Почвата е физическа основа на социално-икономическата структура на човешкото общество, източник е на сурови материали и съхранява геогенното и културно наследство на човечеството. Като компонент на околната среда тя е подложена на вредни въздействия и затова опазването и е от особено значение.

Почвената покривка е особено важен компонент на природната среда. Образувана в продължение на милиони години, тя се явява огледало за състоянието на ландшафтите и в нея се отразяват и пречупват взаимовръзките между останалите компоненти на природната среда (скали, води, климат, растителност, дейност на човека). Без почвената покривка е невъзможно съществуването и вегетацията на естествената и културната растителност.

Почвата представлява сложна природна система изградена от минерални частици, органични вещества, газове, макро- и микроорганизми. Минералните частици образуват основната маса на почвата, а органичните вещества съставляват 10-20% от химичния и състав. Хумусът заедно със съдържанието на вода и газове определя нейното плодородие. Той е източник на хранителни вещества за растенията, тъй като при разлагането му се освобождава въглероден диоксид, нитрати, фосфати. Тези съединения са лесно усвоими от растенията. Хумусът, образуван в горния почвен слой се отнася от инфилтриращата в почвата вода в по-долните хоризонти. Чрез обработка на почвата, той заедно с разтворените химични вещества се изнася отново на повърхността.

Замърсяване на почвата е постъпване на такива вещества и организми, които въздействат отрицателно върху плодородието, продуктивността и самопочистването на почвата, понижават

технологичната, хранителната и хигиенно-санитарната ценност на отглежданите култури и качеството на други природни обекти.

Групата на замърсители, наречени тежки метали, обхващат 2/3 от таблицата на Менделеев. Тежките метали активно участват в биологичните процеси, главно в състава на много ферменти. Тези елементи се намират в почвата, но от порядъка на природни микроконцентрации, които зависят от геохимичния състав на почвообразуващата скала.

По тежест на опасност тежките метали се разделят на три основни групи:

- Първа група - живак, кадмий, олово, арсен, селен, цинк, титан;
- Втора група - кобалт, никел, молибден, мед, хром;
- Трета група - барий, ванадий, манган, стронций, алуминий.

Замърсяването на земеделските земи с тежки метали води до намаляване на добивите и повишаване количеството на продукция, а оттам до преминаването им в хранителната верига. Химизацията, промишлеността и влиянието на интензивния автомобилен поток са идентифицирани като основни причини за замърсяването на земеделските земи и влошаване състоянието на почвите като цяло. По въздушен път се пренасят азотни и серни съединения, въглеродороди и оловни аерозоли, затова голям дял в замърсяването на почвите има автотранспортът.

Почвата играе роля за кръговрата на веществата в природата и минерализиране на органичните отпадъци от живота, осигурява плодородието и изхранването на човека, влияе върху състава на въздуха, водата и хранителните продукти, представлява среда за съхраняване и предаване на болестотворни причинители, влияе върху климата на местността и др. Следователно тя, освен полезно може да оказва и отрицателно влияние върху условията на жизнената среда и здравето на населението. Замърсяването на почвата се проявява в две форми:

- Физическо изменение на почвените структури. Най-големи поражения върху почвите се нанасят от антропогенно натоварените екосистеми. Отклоненията в почвените параметри се отнасят преди всичко до структурата на почвата, нейната порьозност и плътност. Измененията им водят до рязко влошаване на вентилацията и дренажа в почвата, вследствие на което настъпва рязко снижаване на активността и количеството на микроорганизмите разлагащи органичните вещества.

- Химическо замърсяване на почвата. Химическите замърсявания на почвите от антропогенен произход превъзхождат многократно в количествено и качествено отношение всички видове физически измеменения. Те са следствие от много причини, които условно можем да ги разделим в следните групи:

- Газове - промишлени отходи съдържащи сяра, а също така съдържащи и тежки метали, халогениди, азотни оксиди;
- Прах - дим от промишлени димоотводи, транспортен прах и др.;
- Соли - особено тези в резултат на обработване с луги и химикали на пътищата през зимата, рудодобивната промишленост, кариери и др.;
- Агрохимикали от растителната защита;
- Органични газове и течности - автотранспорта и др.;
- Радиоактивни замърсявания - АЕЦ, промишленост, аварии и др.

Почвите са подложени на редица деградационни процеси и заплахи, като ерозия, замърсяване, запечатване, намаляване на биоразнообразието и почвеното органично вещество, засоляване, киселяване, уплътняване, наводнения и свлачища. Комбинация от някои от тези заплахи може да доведе до климатични изменения, безводие и опустиняване, а замърсяването на почвата води до влошаване качеството на храната и питейната вода, което е основна заплаха за здравето на населението. Почвите като намаляващ природен ресурс с неоспорими екологични свойства и основна предпоставка за човешкото съществуване, трябва да бъдат съхранени за сегашните и бъдещите поколения.

Процесите, увреждащи почвите (ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване, свлачища) и неправилното им ползване често имат по-големи последици от очакваното.

Почвите на територията на община Трекляно са в добро екологично състояние по отношение на замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители (Полиароматни въглеводороди, Полихлорирани бифенили и Хлорорганични пестициди). Няма предприятия, чийто производства замърсяват почвите в района.

На територията на община Трекляно има определен 1 пункт от програмата за почвен мониторинг I ниво – с. Добри дол. Показателите за изпитване са рН (H₂O), тежки метали и металоиди (мед, цинк, олово, кадмий, арсен, хром, никел и живак), органичен и общ въглерод, общ азот, фосфор, 16 полициклически ароматни въглеводороди, полихлорни бифенили и хлорорганични пестициди.

Няма констатирани нарушения за замърсяване на почвите над максимално допустима концентрация /МДК/, съгласно нормите на Наредба №3/2008 г. за нормите на допустимо съдържание на вредни вещества в почвите с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители /УОЗ/. На територията на община Трекляно няма складове за съхранение на негодни и излезли от употреба препарати за растителна защита /ПРЗ/.

В Община Трекляно няма производства, които да замърсяват почвите с тежки метали (олово, цинк, мед, арсен, кадмий, никел, хром) и нефтопродукти.

Като единствен значим източник на замърсяване с оловни аерозоли могат да бъдат идентифицирани моторните превозни средства с бензинови двигатели. Потенциално замърсени с олово са земи в крайпътни зони с ширина 15-25 метра. Няма конкретни изследвания за наднормено ниво на замърсяване.

На територията на община Трекляно, към настоящия момент няма предприятия, попадащи в обхвата на Раздел I към глава седма на ЗООС, класифицирани с нисък или висок рисков потенциал от съхранение на химични вещества. Работата на експертите от РИОСВ в това направление обхваща дейностите по ограничаване и предотвратяване на аварии с опасни химични вещества, с цел опазване на околната среда и здравето на населението. Прилагането на превантивния подход се основава на Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси (ЗЗВВХВО, Закона за опазване на околната среда ЗООС и наредбите към тях.

В РИОСВ – Перник и РИОСВ - София няма информация за замърсени и нарушени земи и почви на територията на община Трекляно.

Горите предпазват почвата от ерозия и масовото им изсичане може да доведе до редица проблеми и нарушаване на екосистемите. На ерозиране са подложени слабоструктурните почви, образувани върху наклонени терени: излужени и типични канелени горски почви; канелени горски почви, лесивирани; рендзини; кафяви горски почви. Обработваемите земи са разположени на равни терени. Ерозията на почвите не е от процесите с ограничаващо действие за земеделието в територията на общината.

За основни източници на замърсяване на почвите се считат :

- Газове от изгаряне на въглища и течни горива, които попадат от киселинни дъждове в почвите;
- Транспорт–замърсявания, свързани с дизеловите и бензинови двигатели;
- Комунално-битова дейност – нерегламентирано изхвърляне на отпадъци, които при неправилно съхранение могат да замърсят почвите.

Потенциални източници причиняващи замърсяване на почвите са: промишлеността; транспорта; отпадъците; химическите средства, „пренесени” чрез праха и аерозолите по въздушен път; инфилтрацията на замърсени с вредности води; химизацията на селското стопанство (растителната защита – използването на пестициди и минерални торове), строителни и др. дейности в самите населени места.

Община Трекляно все още няма разработена Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите. Ежегодно се полагат усилия за премахване на

нерегламентираните сметища и локални замърсявания в общината. Реализирани са мерки за рекултивация на нарушени терени и действия за контрол върху употребата на изкуствени торове. Ежегодно в сезона по прибиране на реколтата и през пожароопасния период, във връзка със Закона за опазване на земеделските земи се издава Заповед на кмета на общината за забрана паленето на стърнищата, с цел предпазване от пожари и унищожаване на хумусния слой на почвата.

Наличието на терени с ерозирали почви налага прилагането на конкретни почвозащитни, агротехнически и противоерозионни мероприятия. Такава необходимост е разработване на Общинска наредба за почвените ресурси, като част от природната среда.

Сериозен проблем за почвеното плодородие е паленето на стърнища; образуването на нерегламентирани замърсявания на почвите с отпадъци около населените места. Тенденцията е към намаляване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци. Потенциални източници причиняващи замърсяване на почвите са: промишлеността; транспорта; отпадъците; химическите средства, „пренесени” чрез праха и аерозолите по въздушен път; инфилтрацията на замърсени с вредности води; химизацията на селското стопанство (растителната защита – използването на пестициди и минерални торове), строителни и др. дейности в самите населени места. В сезона по прибиране на реколтата и през пожароопасния период, във връзка със Закона за опазване на земеделските земи се издава Заповед на кмета на общината за забрана паленето на стърнищата, с цел предпазване от пожари и унищожаване на хумусния слой на почвата. Локални замърсявания на почвите възникват вследствие нерегламентирано изхвърляне на строителни и битови отпадъци от жителите на общината.

Замърсяването на почвата с битови, строителни, растителни отпадъци и оборски тор е с локален и силно ограничен характер.

ИЗВОДИ:

Почвите са ограничен и практически невъзстановим природен ресурс и е необходимо опазването им да е приоритет на всеки. Само с общи усилия и действия на всички компетентни органи ще се постигнат положителни резултати относно трайното намаляване и/или предотвратяване на дейностите и процесите, водещи до вредни изменения на почвата.

От извършвания мониторинг е видно, че почвите в община Трекляно са в сравнително добро общо екологично състояние. При извършените анализи в пунктовете за почвен мониторинг на територията на общината не са регистрирани наличие на тежки метали над ПДК, както засоляване и вкисляване на почвите. Това се дължи на воденето от земеделските кооперации и арендатори на добри земеделски практики, правилна употреба на пестициди и торове и сеитбооборот.

Сериозен проблем за почвеното плодородие е паленето на стърнища и образуването на нерегламентирани замърсявания на почвите с отпадъци около населените места. Тенденцията е към намаляване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци.

3.4. Зелена система и биоразнообразие

3.4.1. Защитени зони и биоразнообразие

Мрежата „Натура 2000” е най-амбициозната инициатива, която някога е предприемана за опазване на богатото природно наследство на Европа. Екомрежата е създадена през 1992 г. чрез приемането на Директивата за местообитанията, която заедно с Директивата за птиците представлява крайъгълният камък на политиката за опазване на природата в Европа. Тя е важен елемент от изпълнението на поетия ангажимент от държавните и правителствените ръководители в Европа по време на срещата им на високо равнище в Гьотеборг през 2001 г. за „спиране на загубата на биологичното разнообразие до 2010 година”. Досега в нея са включени около 20 000 обекта, които обхващат почти 20% от територията на ЕС. Целта на мрежата „Натура 2000” е да се опазват и управляват уязвими видове и местообитания в тяхната естествена област на разпространение в Европа, без оглед на национални или политически

граници. „Натура 2000” не е просто система от строго охранявани природни резервати. Тъй като тя е неразделна част от селския пейзаж, важно е обектите да продължават да се управляват по начин, който отчита присъствието на уязвими местообитания и видове.

Принципът за управление на екомрежата е, че човек и природа работят най-добре в партньорство помежду си. Този принцип има много предимства както за опазване на природата, така и за хората, които живеят и работят в селски райони. „Натура 2000” на практика е техен съюзник, способстващ за запазване на икономическата жизнеспособност и социалната структура на много от селските райони. Тя предоставя нови възможности за икономическа диверсификация и вътрешни инвестиции.

Към 2020 г. националната мрежа от защитени зони включва: 120 защитени зони за опазване на дивите птици, покриващи 23.1% от територията на България; 234 защитени зони за опазване на природни местообитания, покриващи 30,3% от територията на България.

З а щ и т е н и з о н и

Местата, попадащи в екологичната мрежа Натура 2000 се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз - Директива 92 /43/ЕЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Директива за хабитатите) и Директива 79/409/ЕЕС за съхранение на дивите птици (Директива за птиците). Съгласно ЗБР защитените зони са места от територията и акваторията на страната, които отговарят на изискванията за наличие на важни за биологичното разнообразие растителни и животински видове и типове природни местообитания, включени в Приложенията на Директивите за местообитанията и птиците. Защитените зони са територии, предназначени за опазване или възстановяване на благоприятното състояние на включените в тях природни местообитания, както и на видовете в техния естествен район на разпространение.

Богатото флористично и фаунистично разнообразие в пределите на Община Трекляно е силно повлияно от физико-географското положение на територията и ограничената антропогенизация в южната гранична периферия. Богатият биологичен ресурс на общината има и важно стопанско значение. Икономически значими са дървесните видове, от които се добива дървен материал, лечебните растения, животински видове с ловно стопанско значение.

На територията на община Трекляно, попадат три защитени зони по чл.6, ал.1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР), включени в НАТУРА 2000.

Защитени зони за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна:

➤ **Защитена зона BG0001017 „Кървав Камък”** - 3857,5 ха, за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение №661/16.10.2007 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр.85/2007 г.). Защитената зона е разположена в землищата на с. Бъзовица, с. Горно Кобиле, с. Драгойчинци, с. Киселица, с. Косово, с. Метохия, с. Побит камък, с. Средорек.

Предмет на опазване в защитена зона BG0001017 „Кървав камък“ са:

1. следните типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

- 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества;
- 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи);
- 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс;
- 6520 Планински сенокосни ливади;
- 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите Sedo-Scleranthion или Sedo albi-Veronicion dillenii;
- 8310 Неблагоустроени пещери;
- 9110 Букови гори от типа Luzulo-Fagetum;
- 9130 Букови гори от типа Asperulo-Fagetum;
- 9170 Дъбово-габъррови гори от типа Galio-Carpinetum;

- 9180 * Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове;
- 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae);
- 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;
- 91W0 Мизийски букови гори;

2. местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:

- бозайници – *Европейски вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), Рис (*Lynx lynx*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Видра (*Lutra lutra*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*);
- земноводни – Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*);
- безгръбначни – *Ручеен рак (*Austropotamobius torrentium*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*);
- растения – Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

Защитената зона се обявява с цел:

1. опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочените в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион;
2. увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 6520 и 8230;
3. подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 6210 (* важни местообитания на орхидеи), 6430, 6520, 8230, 91E0 *, 91M0 и 91W0;
4. подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*) и Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*);
5. при необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитания на посочени в т. 2.2 видове и техни популации;
6. поддържане на свързаността на местообитанията на приоритетните за опазване видове *Кафява мечка (*Ursus arctos*) и *Европейски вълк (*Canis lupus*).

Целите на защитената зона по т. 3 са определени съобразно важността на защитената зона за постигане и поддържане на благоприятното природозащитно състояние на типовете природни местообитания и видовете по т. 2 в Континенталния биогеографски регион, както и за свързаността и целостта на мрежата от защитени зони в страната, като част от Европейската екологична мрежа Натура 2000. Те определят и приоритетите при планиране и прилагане на мерки в защитената зона.

В границите на защитената зона се забранява:

- провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища;
- движение на мотоциклети, ATV, UTV и бързите извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии. Забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;
- търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания;
- промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери, при ползването на земеделските земи като такива;
- разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите

на негорските природни местообитания, освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои;

- премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове), при ползването на земеделските земи като такива, освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;
- употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;
- употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия, епизоотия или епидемия;
- използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи, без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);
- използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;
- палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;
- палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване;
- провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – 1 март до 30 юни;
- извеждане на сечи в природно местообитание с код 91E0*, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии или за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете. паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост;
- добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети. В горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета.
- изграждане на пътища от втори и по-висок клас, без обезпечаване изграждането на съответна зелена инфраструктура за преминаване на мечки и други животни.

➤ **Защитена зона BG0001012 „Земен”** - 1820,3 ха, за опазване на природните местообитания и на дивата

флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 661/16.10.2007 г. на Министерския съвет (обн. ДВ, бр.85/2007 г.), изм. и доп. с Решение № 811/16.11.2010 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр.96/2010 г.). Защитена зона „Земен” попада в землищата на следните села на територията на община Трекляно: с. Бъзовица, с. Габрешевци, с. Добри дол, с. Долно Кобиле, с. Злогош, с. Косово, с. Средорек, с. Сушица, с. Трекляно и с. Чешлянци.

Предмет на опазване в защитена зона BG0001012 „Земен“ са:

1. следните типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР): - 3140 Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от Chara; - 3260 Равнинни или планински реки с растителност от Ranunculion fluitantis и Callitriche-Batrachion; - 4090 Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета; - 40A0 * Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества; - 5210 Храсталаци с Juniperus spp.; - 6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi; - 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи); - 62A0 Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества; - 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс; Заповед за обявяване на защитена зона BG0001012 „Земен“ Стр. 2 от 6 - 6510 Низинни сенокосни ливади; - 7220 * Извори с твърда вода с туфести формации (Cratoneurion); - 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове; - 8310 Неблагоустроени пещери; - 9130 Букови гори от типа Asperulo-Fagetum; - 9150 Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion); - 9170 Дъбово-габрови гори от типа Galio-Carpinetum; - 9180 * Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове; - 91E0 * Алувиални гори с Alnus glutinosa и Fraxinus excelsior (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae); - 91H0 * Панонски гори с Quercus pubescens; - 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори; - 91W0 Мизийски букови гори; 2.2. местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР: 2.2.1. бозайници – *Кафява мечка (Ursus arctos), *Европейски вълк (Canis lupus), Рис (Lynx lynx), Пъстър пор (Vormela peregusna), Видра (Lutra lutra), Голям нощник (Myotis myotis), Трицветен нощник (Myotis emarginatus), Остроух нощник (Myotis blythii), Дългоух нощник (Myotis bechsteinii), Голям подковонос (Rhinolophus ferrumequinum), Малък подковонос (Rhinolophus hipposideros), Средиземноморски подковонос (Rhinolophus blasii), Южен подковонос (Rhinolophus euryale), Широкоух прилеп (Barbastella barbastellus);

2. земноводни и влечуги – Жълтокоремна бумка (Bombina variegata), Голям гребенест тритон (Triturus karelinii), Обикновена блатна костенурка (Emys orbicularis), Шипоопашата костенурка (Testudo hermanni), Шипобедрена костенурка (Testudo graeca);

3. риби – Обикновен щипок (Cobitis taenia), Балкански щипок (Sabanejewia aurata), Европейска горчивка (Rhodeus amarus), Маришка мряна (Barbus cyclolepis)щ

4. безгръбначни – *Ручеен рак (Austropotamobius torrentium), Обикновен сечко (Cerambyx cerdo), Буков сечко (Morimus funereus), Бръмбар рогач (Lucanus cervus), *Алпийска розалия (Rosalia alpina), *Осмодерма (Osmoderma eremita), Лицена (Lycaena dispar), *Четириточкова мечка пеперуда (Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria), Лигниоптера (Lignyoptera fumidaria);

5. растения – Обикновена пърчовка (Himantoglossum caprinum), Червено усойниче (Echium russicum).

Защитената зона се обявява с цел:

1. опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в т.1, местообитанията на посочените в т. 2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион;

2. увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 4090, 6110 *, 6430 и 6510; 3.3. подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 3260, 4090, 6110 *, 6430, 6510, 9180 *, 91E0 *, 91M0 и 91W0;

3. подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (Triturus karelinii), Обикновена блатна костенурка (Emys orbicularis), Шипоопашата костенурка (Testudo hermanni) и Шипобедрена костенурка (Testudo graeca);

4. при необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, видове и техни популации;

5. поддържане на свързаността на местообитанията на приоритетните за опазване видове *Кафява мечка (*Ursus arctos*) и *Европейски вълк (*Canis lupus*). Целите на защитената зона по са определени съобразно важността на защитената зона за постигане и поддържане на благоприятното природозащитно състояние на типовете природни местообитания и видовете по т. 2 в Континенталния биогеографски регион, както и за свързаността и целостта на мрежата от защитени зони в страната, като част от Европейската екологична мрежа Натура 2000. Те определят и приоритетите при планиране и прилагане на мерки в защитената зона.

6. Приоритетни за опазване в защитената зона са типовете природни местообитания и видовете по т. 2, означени със знак (*) в приложения № 1 и № 2 от ЗБР, както и тези, за които са определени цели за подобряване в т. 3. 6. Пълният опис на координатите на точките, определящи границата на защитена зона BG0001012 „Земен“ е посочен в Приложението, неразделна част от настоящата заповед.

Стандартният формуляр с данни и оценки за защитената зона, както и картен материал с границите ѝ са налични и се съхраняват в Министерството на околната среда и водите, РИОСВ – София и на интернет страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000.

В границите на защитената зона се забранява:

- провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии;
- движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии. Забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;
- търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания. Забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие;
- промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери, при ползването на земеделските земи като такива;
- разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания, освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои;
- премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове), при ползването на земеделските земи като такива, освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;
- употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;
- употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия, епизоотия

- или епидемия; Забраната не се прилага в границите на горски разсадници;
- използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи, без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);
- използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;
- палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;
- палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване;
- провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – 1 март до 30 юни;
- извеждане на сечи в природно местообитание с код 91E0*, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии или за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на;
- добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети. В горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета;
- паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост;
- изграждане на пътища от втори и по-висок клас, без обезпечаване изграждането на съответна зелена инфраструктура за преминаване на мечки и други животни.

➤ **BG0000295 „Долни коритен”** - 137,4 ха, за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122/02.03.2007 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр.21/2007 г.). Защитената зона се намира в землищата на селата Брест и Долни Коритен на община Трекляно.

Предмет на опазване в защитена зона BG0000295 „Долни Коритен” са:

1. следните типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие:
 - 4090 Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета;
 - 5130 Съобщества на *Juniperus communis* върху варовик;
 - 6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*;
 - 6210 * Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи);
 - 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;
 - 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*;
 - 9170 Дъбово-габърови гори от типа *Galio-Carpinetum*;
 - 62A0 Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества;

- 91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*;

- 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори.

2. местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от Закона за биологичното разнообразие:

- Бозайници: *Малък подковонос* (*Rhinolophus hipposideros*), *Голям подковонос* (*Rhinolophus ferrumequinum*), *Остроух нощник* (*Myotis blythii*), *Пътър пор* (*Vormela peregusna*), **Европейски вълк* (*Canis lupus*);

- Земноводни и влечуги: *Голям гребенест тритон* (*Triturus karelinii*), *Жълтокоремна бумка* (*Bombina variegata*), *Шипоопашата костенурка* (*Testudo hermanni*);

- Безгръбначни: *Бръмбар рогач* (*Lucanus cervus*), ** Алпийска розалия* (*Rosalia alpina*), *Обикновен сечко* (*Cerambyx cerdo*), *Буков сечко* (*Morimus funereus*), **Ручеен рак* (*Austropotamobius torrentium*).

- Растения: *Обикновена пърчовка* (*Himantoglossum caprinum*).

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочените в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион;

2. Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 5130, 6210 (* важни местообитания на орхидеи), 62A0 и 9170;

3. Подобряване на местообитанията на видовете Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Остроух нощник (*Myotis blythii*);

4. При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочени в т. 2.2 видове и техни популации.

Режим на дейности:

1. Забранява се провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии;

2. Забранява се движение на мотоциклети, ATV, UTV и бързите извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;

3. Забранява се почистване и унищожаване на храсталаци от синя хвойна (*Juniperus communis*) освен частично в случаите, когато почистването се извършва с оглед подобряване състоянието на целевия вид – Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*);

4. Забранява се промяна на начина на трайно ползване, разораването, залесяването и превръщането в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;

5. Забранява се разораване и залесяване на поляни и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания;

6. Забранява се промяна на предназначението, залесяване, разораване и превръщане в трайни насаждения на поземлен имот с идентификатор 22410.19.504 (стар № 000504) съгласно актуалната към януари 2020 г. кадастрална карта за землището на с. Долни Коритен, ЕКАТТЕ 22410, община Трекляно, област Кюстендил;

7. Забранява се употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, горски територии и имота по т. 8.6, както и на продукти за растителна защита и биоциди в тези територии, освен разрешените за биологично производство и при каламитет, епифитотия, епизоотия или епидемия;

8. Забранява се употреба на пестициди, минерални, листоподхранващи и микроторове, както и на биологично активни вещества, които не са получили биологична и токсикологична

регистрация от специализираните комисии и съвети към Министерството на земеделието, храните и горите, Министерството на здравеопазването и Министерството на околната среда и водите;

9. Забранява се премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива;

10. Забранява се използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);

11. Забранява се използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;

12. Забранява се палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;

13. Забранява се паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост;

14. Забранява се паша на домашни животни, както и сечи и добив на биомаса на терени с наклон, равен или по-голям от 45°, в типовете горски природни местообитания по т. 2.1, с изключение на случаите за усвояване на дървесина при изграждането и поддържането на обекти, за които е учредено право на строеж, ползване и сервитути по Закона за горите и Закона за енергетиката.

Защитени територии

Със Закона за защитените територии (ЗЗТ) се уреждат категориите защитени територии, тяхното предназначение и режим на опазване и ползване, обявяване и управление. Целта на закона е опазването и съхраняването на защитените територии като национално и общочовешко богатство и достойние и като специална форма на опазване на родната природа, способстващи за развитието на културата и науката и за благополучието на обществото. Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и опазване на характерни или забележителни обекти на неживата природа. Към настоящият момент България има развита мрежа от защитени територии в европейски план, включваща 973 ЗТ с обща площ 583 876.3 ха, което представлява около 5.3 % от територията и акваторията на страната. В системата от ЗТ се включват резерватите, националните паркове, природни забележителности, природни паркове и защитени местности.

В България категориите защитени територии са шест:

- Резерват - строго защитена територия, забранена е всякаква човешка дейност;
- Национален парк - силно защитена, някои дейности са позволени;
- Природна забележителност - опазване на природни форми, дейности позволени;
- Поддържан резерват - разрешени дейности с консервационна цел;
- Природен парк - устойчиво взаимодействие на хора и природа;
- Защитена местност - опазване на местообитания и устойчиво ползване на ре-сурси.

В границите на тези територии се опазва голямо разнообразие от уникални за страната и Европа екосистеми, редки и застрашени от изчезване растителни и животин-ски видове, както и скални феномени, пещери, ждрела. Влажните зони с международно значение, с малки изключения, също са поставени под закрила.

В териториалния обхват на община Трекляно не попадат национални, природни паркове и поддържани резервати, но има защитени местности и природни забележителности, както следва:

- **Природна забележителност „Корията”** – вековна дъбова гора - с. Добри дол, 0,5 ха.

При извършваните проверки в периода от 2016 - 2020 г. не са установени нарушения по режима на дейности определен в Заповед № 689/22.07.1987 г. на КОПС за обявяване на защитената територия. Предмет на опазване са вековна дъбова гора на площ от 5 дка.

- **Защитена местност (ЗМ) „Находище на Блатен плаун“** –с. Драгойчинци, 8,4 ха, обявена със Заповед № РД-143/18.02.2014 г. на МОСВ (обн. ДВ, бр.24/18.03.2014 г.).

Природни забележителности

с. Трекляно:

- Вековно дъбово дърво - „Кръстат дърво“ в махала Тодоровци - място, на което са се извършвали езически и религиозни обреди.
- Пещери „Училището“, „Цръквето“ и „Ямата“ в южната част на селото - махала Тодоровци и пещера в махала Стойковци.

с. Злогош:

- Природна забележителност ЗЕМЕНСКИТЕ СКАЛИ- Площ: 12.0 хектара. Цели на обявяване: Опазване на уникални скални образувания.
- В местността „Кръста“ има цер на над 270 години и летен дъб на 170 години.

с. Побит камък:

- Пещера „Шупльи камик“.

Биологично разнообразие

Биологичното разнообразие по своята същност представлява многообразието от всички живи организми във всички форми на тяхната естествена организация, техните съобщества и местообитания, на екосистемите и процесите, които протичат в тях.

Макар и сравнително малка по площ, България е страна с богато биологично разнообразие, представено от ценни растителни и животински съобщества, и съдържа примери за почти всички основни типове местообитания и биотопи, известни в Европа.

Биоразнообразието включва цялата жива природа на планетата в три основни нива на организация: 1) генетично – обхваща огромното разнообразие от генни комбинации във всички живи организми, 2) видово – включва видовете и разновидностите от всички групи живи организми и 3) екосистемно – обхваща не само разнообразието от живите организми в природата, но и сложните им взаимоотношения и разнообразни връзки помежду им и със заобикалящата ги природа. Съгласно националното законодателство, в България биоразнообразието се опазва главно чрез Закона за биологичното разнообразие, съгласно който биологичното разнообразие е неразделна част от националното богатство и опазването му е приоритет и задължение за държавните и общинските органи и гражданите. Биологичното разнообразие е част от националното богатство и опазването му е задължение с приоритетна значимост.

Същността на приоритетите по опазване на биологичното разнообразие могат да се систематизират главно в следните няколко аспекта: опазване на местообитания по типова характеристика и местообитания на застрашени, редки и ендемични растителни и животински видове, представителни за Република България и Европа, нормативно уредено в Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и Закона за лечебните растения (ЗЛР), подзаконовите нормативни документи – Наредби и Заповеди към него на МОСВ уреждат опазването и регулират ползването на редица лечебни, редки и застрашени растения за добиване на билки както изкупуване и търговия с тях.

Горските територии над 1000 м. надморска височина в общината попадат към планинския климатичен район, като средно планинската му част е заета предимно от букови гори. На територията на общината се срещат следните представители на флората;

- бук расте на 1700 м надморска височина;
- дъб - расте на места с южно изложение;
- цер, горун, бор, благуи и черен благуи, топола, върба, ясен, кестен, елешка, глог.

Представители на фауната, които се срещат в горите на общината са: вълк, чакал, лисица, сърна, дива свиня, елен, белка, катерица и др, които са обект на ловуване. От дивите пернати птици се срещат - сокол, ястреб, кукумявка, бухал, кълвач, кукувица, сива врана, гарван, славей, полска чучулига, яребица и много други.

На територията на община Трекляно се провежда мониторинг за състоянието на популацията на вида Блатен плаун. Не се провежда мониторинг на защитени животински видове. Няма постъпили предложения за обявяване на нови защитени територии в общината. РИОСВ упражнява контрол за ограничаване на незаконната търговия с редки и защитени видове растения и животни. Периодични наблюдения се предвиждат върху популациите на застрашените и редки животни. Отчитат се местообитанията, тенденциите в числеността и плътността на находищата, регистрират се отрицателните въздействия.

Сериозна заплаха за биоразнообразието на територията на общината представляват пожарите, неконтролираното събиране на ядливи гъби и билки, браконьерството и изсичането на горите за огрев, както и незаконния лов на дивеч. За подобряване състоянието на околната среда и съхраняване на природните дадености е необходимо да се прилагат инициативи за повишаване екологичната култура на населението. На територията на общината има богата флора и фауна и интересни природни забележителности. За подобряване състоянието на околната среда и съхраняване на природните дадености е необходимо да се прилагат инициативи за повишаване екологичната култура на населението. В РИОСВ-Перник и РИОСВ-София не са постъпвали сигнали и жалби във връзка с нарушаване на екологичното законодателство по опазване на биоразнообразието на територията на община Трекляно.

Защитени видове растения и животни

Динамичните промени в екологичните условия и склонността към все по-интензивно използване на природните ресурси и в бъдеще ще поразят проблеми по отношение опазването на видовете. Все по-остро ще стои въпросът за правилното оценяване възможностите на растителните и животинските популации за възстановяване, естествено възпроизвеждане, което от своя страна ще обуслови съхраняването на природно дадения ни генетичен фонд.

Според Доклада за горите с висока консервационна стойност на територията на ТП ДГС „Кюстендил“, в района са установени множество растителни и животински застрашени, изчезващи и ендемични видове, включени в Червената книга на Република България.

1. Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*)

Многогодишно тревисто растение с 2 яйцевидни грудки. Стъблата високи 30–90 cm, с 5–8 сиво-зелени, елиптически листа. Съцветията с 20–40 цвята, рехави. Околоцветните листчета събрани в шлем, виолетово-бели с надлъжни линии. Устната 3-делна; страничните дялове линейни, извити, дълги 9–22 mm, вълнисти по края; средният дял дълъг 4,5–8,5 cm, леко усукан, на върха 2-делен. Шпората 4,5–7 mm. Цв. VI, пл. VII. Насекомо опрашващо се растение. Размножава се със семена. Среща се по открити, слънчеви места, по-често на варовити каменисти почви, по слабо използвани пасища, сред храсталаци и на горски поляни в светли широколистни гори. Видът фигурира в Червена книга на Р.България с категория „уязвим“ и е защитен вид по силата на ЗБР.

ЗАПЛАХИ: Ограниченото разпространение. Негативни фактори са залесяването с иглолистни култури; нерегулираната паша в сезона на цъфтеж и плодоносене и изоставянето на териториите (в последните десетилетия). През 70-те и 80-те години на миналия век превръщането на т. нар. пустеещи места във вилни зони е причина за унищожаване на много популации.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. В зоните на посочените подотдели в който се среща вида не се провеждат лесовъдски дейности.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

1. Извършване на периодични наблюдения за състоянието на находището на вида от специалисти и служители на стопанството за определяне общото здравословно състояние на популациите и наличието на защитените индивиди.

2. Да се извършва предварително планиране и оценка на лесовъдските мероприятия, преди началото на дейностите в близост до находищата на вида, с цел да не се нарушат условията на средата.

2. Обикновена кандилка (*Aquilegia nigricans* Baumg./*A. vulgaris* L.)

Многогодишно тревисто растение, хемимкриптофит. Стъблото е слабо разклонено, достигащо на височина до 1 m. Листата са сложни тройни. Цветовете са сини, едри, актиноморфни. Околоцветникът е двоен с 5 ярко оцветени чашелистчета и 5 венчелистчета образуващи дълги извити шпори. Плодът е сборен от 5 мехунки. Цъфти през май–юни, плодоноси юли–септември. Среща се в дъбови и букови гори, предимно на варовик. Включен е в ЗБР и „Червена книга на НР България, том 1 (Велчев и др. 1984), с категория „рядък“.

Мероприятията по маркиране на лесосечния фонд в установените находища на кандилката да се провеждат през месеците май и юни по време на цъфтежа. При установяване наличието на вида, при провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите на обикновенната кандилка.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида да се извършва ежегодно – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

Да се извършва предварително планиране и оценка на лесовъдските мероприятия, преди началото на дейностите в близост до находищата на вида, с цел да не се нарушат условията на средата.

3. Едрочветно секирче (*Lathyrus grandiflorus* Sibth. & Sm.)

Многогодишно тревисто коренищно растение. Стъблата са високи 35–150 cm, без крила. Листата са чифтоперести, завършващи с разклонено или просто мустаче, с една двойка елиптични до обратнойцевидни листчета, дълги 7–50 mm. Цветовете са едри, дълги 15–40 mm, събрани по 1–4 в рехави гроздовидни съцветия. Чашката е с равни помежду си зъбци. Венчелистчетата са пурпурни до розови. Плодът е линеен, светлокафяв боб.

Цъфти през април–юни, плодоноси в периода юли–септември. Размножава се със семена. Среща се в широколистни горски съобщества, рядко по открити терени над горната граница на гората върху кафяви горски почви. Популациите са малочислени, с единични растения и ниска плътност (Тошева и др. 2011). Видът е включен в „Червена книга на Р България, том 1 (Пеев и др. 2011), с категория „заstraшен“.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находища на вида, като е препоръчително това да става през пролетта. Мероприятията по маркиране на лесосечния фонд в установените находища на секирчето да се провеждат в периода април–юни по време на цъфтежа. При дейностите да се внимава да не се повредят индивидите.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

При установяване на вида да се извършва ежегодно проверка на състоянието на находището на вида – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители). Да се извършва предварително планиране и оценка на лесовъдските мероприятия, преди началото на дейностите в близост до находищата на вида, с цел да не се нарушат условията на средата.

4. Планински явор, жешля (*Acer heldreichii* Orph.)

Дърво с право стъбло и широка, закръглена корона, високо до 20 m. Листата са дълги 3,5–10 cm, широки 2–6 cm, яйцевидни, цели или неяснотриделни, отгоре тъмозелени, голи, отдолу светлозелени, влакнести по жилките; дръжката е до 5 cm, гола, без млечен сок. Съцветията са гроздовидни, изправени, разположени върхно по клонките, появяващи се след разлистване. Цветовете са двуполови; чашката и венчето са 4–5-делни, бели; тичинките 8.

Плодните дялове са продълговати, сплеснати, отвън и отвътре голи; крилцата дълги 2–3 cm, широки 0,5–1,5 cm, разперени или слабоприпокриващи се във върхната част. Цъфти в периода май–юни, а плодоноси през септември. Опрашва се от насекоми. Плодовете се разпространяват чрез вятъра.

Видът се среща с единични и групи дървета в широколистните гори в планините (Димитрова 2011).

Видът е включен в ЗБР и „Червена книга на Р България, том 1 (Пеев и др. 2011), с категория „уязвим“, балкански ендемит.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находища на вида, като е препоръчително това да става през лятото.

При провеждане на дейностите по маркиране на лесосечния фонд индивидите на планинския явор не се маркират за сеч и е необходимо да се осигури защитата им от повреди при сечта и извоза.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

При установяване на вида да се извършва ежегодно проверка на състоянието на находището на вида – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

Да се извършва предварително планиране и оценка на лесовъдските мероприятия, преди началото на дейностите в близост до находищата на вида, с цел да не се нарушат условията на средата.

5. Широколистна камбанка (*Campanula latifolia* L.)

Многогодишно тревисто растение с до 150 cm високо стъбло. Листата са дълги 7–18 cm, яйцевидни, назъбени, голи или по жилките мековлакнести; приосновните сърцевидни, на дълги дръжки, стъбловите почти приседнали. Цветовете малко на брой, във върхно гроздовидно съцветие; венчето широко фуниевидно, едро, тъмно- или бледосиньо, рядко бяло. Плодът кожеста кутийка. Цъфти от юли до август, плодоноси от август до септември. Опрашва се от насекоми. Размножава се със семена.

Расте по сенчести и влажни места в смесени широколистни гори, върху кафяви горски почви. Популациите са с много ниска численост (Горанова и Анчев 2011).

Видът е включен в ЗБР и „Червена книга на Р България, том 1 (Пеев и др. 2011), с категория „застрашен“.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находища на вида, като е препоръчително това да става през пролетта. Мероприятията по маркиране на лесосечния фонд в установените находища на камбанката да се провеждат в периода юли-август по време на цъфтежа. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите на широколистната камбанка.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

При установяване на вида да се извършва ежегодно проверка на състоянието на находището на вида – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на

ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

Да се извършва предварително планиране и оценка на лесовъдските мероприятия, преди началото на дейностите в близост до находищата на вида, с цел да не се нарушат условията на средата.

Животински видове включени в Приложение 1Б към Националното ръководство, установени на територията на ДГС „Кюстендил“:

1. Кафява мечка (*Ursus arctos*)

Защитен вид, включен в Червена книга на България т. 2 с категория рядък. Застрашен от изчезване в европейски мащаб.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Необходимо е идентифициране на леговищата на вида. С цел осигуряване на спокойствие, в зона с радиус не по-малко от 500 м около установени леговища не се планират и извършват горскостопански и ловни дейности. При възможност в тази зона се ограничава туристически дейности и събирането на билки и недървесни горски продукти. В зоната не се позволява и строителство и развитие на инфраструктури, вкл. спортни и туристически.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Установяване на точните местонахождения на леговищата и дългосрочен мониторинг на броя на мечките.

2. Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*)

Рядък обитател на планинските, главно смърчови и смесени буково-смърчови гори у нас. Защитен вид, включен в Червената книга (под печат) в категория „Уязвим“.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В подотделите с установено гнездене на вида да се осигури зона на спокойствие без сечи според указанията в Ръководството (от 01.01 до 30.06 - Зона 500-700 m) и (от 01.07 до 31.12 - Зона 250-350 m).

Да не се провеждат санитарни сечи в подотелите, в които е установен вида, освен в случаите на големи природни нарушения. Санитарните сечи лишават вида от дървета за гнездене и затова в гората трябва да се оставят определен брой съхнещи, хралупести дървета дори и извън картираните отдели! Да не се допуска застрояване, изграждане на спортни съоръжения и фрагментиране на горските местообитания в тези отдели и в близост до тях.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегоден мониторинг за присъствието на вида в посочените отдели/подотдели. Да се поведат допълнителни изследвания за откриване на обитаеми хралупи на вида.

3. Гълъб хралупар (*Columba oenas* L.)

Обитава разнообразни по видов състав стари широколистни, а също смесени буково-иглолистни гори, понякога и скалисти места. Гнезди в хралупи на дървета, много рядко и в скални дупки. Застрашен вид, включен в „Червена книга на България“. У нас е пред прага на изчезване като гнездещ, с катастрофално намаляваща численост. Силно зависим от наличието на стари гори с големи хралупести дървета.

На територията на ТП ДГС Кюстендил е много рядък и е регистриран през гнездовия период.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

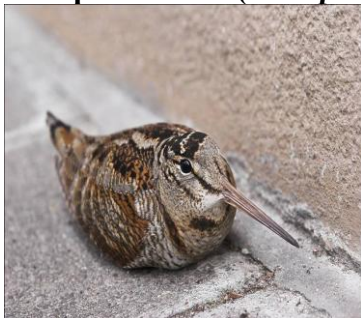

Да се ограничат стопанските дейности и безпокойството в подотделите, в които е установен вида. За периода от 01.01 до 30.06 зоната на спокойствие около гнездовището следва да бъде от 500-700 м, а от 01.07 до 31.12 зоната - 250-350 м. Да се опазват старите хралупести дървета, дори и в горски участъци с по-млада гора. Препоръчително е в местообитанието на вида да се обособят гори във фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се установи евентуалната численост и разпространение на вида на територията през гнездовия период и евентуалните места за концентриране през есенно-зимния период.

4. Горски бекас (*Scolopax rusticola* L.)

Като прелетна птица преминава през март-април, а наесен – през септември, но главно през октомври, като редовно зимува в по-топлите и малоснежни райони на страната. През време на прелета обитава по-влажни места в крайнини на гори, поляни, места с единични групи дървета и храсти, разсадници, обрасли мочурища и околности на водоеми. През последните 50 години е драстично намалял у нас както като гнездещ, така и като мигриращ вид. Рядък вид, включен в „Червена книга на България, том 2.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочените подотдели да не се провеждат горскостопански мероприятия в периода април-юни. Част от подотделите, особено тези с характеристики на стари гори, да се обособят и запазят като гори във фаза на старост. Да не се планират широкомащабни сечи (включващи едновременно няколко съседни подотдела) в тези подотдели. При решение в някой от горепосочените подотдели да се провеждат сечи, да се планират и извеждат дългосрочни сечи, който да формират неравномерна пространствена структура в насажденията.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се проведе специализирано търсене за евентуални гнездовища на вида на територията на ТП ДЛС Осогово. Най-подходящ за регистрирането на токуващи птици е периода април-май и при установяване на такива, локализиращия район да се опази от човешки дейности доколкото това е възможно.

5. Скален орел (*Aquila chrysaetos*)

Много рядък вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в Червената книга на България /застрашен/. Гнезди на скали и на стари дървета - най-често дъбове или борове.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В горепосочените отдели, както и в отделите с идентифицирани гнезда, да не се провеждат сечи в зона с радиус не по-малък от 1000 м около гнездото през гнездовия период от 1.02. до 31.07, независимо дали гнездото е на дърво или на скала. Извън този период зоната около гнездото, в която не се водят сечи, е с радиус не по-малък от 500 м.

Да не се сечат най-старите дървета, особено старите борове с разклонена корона, в отделите в които видът е наблюдаван тъй като те са потенциални места за гнездене. Да не се провеждат сечи в близост до скали, удобни за гнездене на вида в посочените отдели.

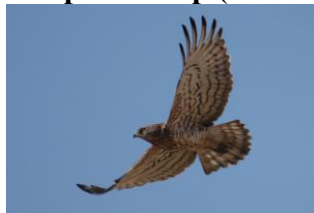
Да се опази в естествен вид крайречната растителност по реките в ТП ДЛС „Осогово”. Да не се разорават малкото налични ливади и пасища в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегоден мониторинг в посочените отдели за преброяване на наличните двойки. Проучването следва да се проведе в периода 1.05.- 31.07 чрез стационарно следене от високо разположени наблюдателни пунктове.

6. Орел змияр (*Circaetus gallicus*)

Рядък вид, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в Червената книга на България. Гнезди на стари дървета в малко посещавани горски участъци.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, в които са е установени двойки да не се извършват сечи с изключение на сечи в горски култури.

Зоните забранени за човешки дейности около гнездата са регламентирани както следва: за периода от 01.03 до 31.07. зоната е от 700 м, а от 01.08 до 28.02 зоната е 350 м. Опазване на старите дървета в широколистните и смесени гори, които предоставят гнездова база на вида.

Да не се допуска палене на стърнища и храсти, защото така се унищожава хранителната база на вида. Да не се разорават наличните ливади и пасища, да не се застрояват с фотоволтаици или ваканционни селища, защото тези дейности отнемат хранителните местообитания на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегоден мониторинг в посочените отдели за преброяване на наличните двойки. Проучването следва да се проведе в периода 1.05.- 31.07 чрез стационарно следене от високо разположени наблюдателни пунктове.

Обитава открити пространства, покрити с тревна растителност, пасища, захрастени участъци, разредени широколистни гори, понякога и влажни места покрай реки, блата и водоеми. Благоприятстващо обстоятелство за навлизането му в горите е наличието на храсти в граничните зони между горите и откритите участъци.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се проверяват отделите с открити тревни места с хълмист релеф, обраснал с храсти и ниски разредени гори. Най-висока е плътността на популациите в райони на широколистните гори.

7. Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)

Природозащитен статус – Застрашен вид в Червената книга на България. Видът се среща в цялата страна, с изключение на високите планини. Черупката (коруба) достига 36 см, но най-често е 15–25 см. Има три основни белега, които разграничават двата вида сухоземни костенурки, срещащи се в България. 1. При шипоопашатата костенурка опашката завършва с рогов шип (при шипобедрената опашката няма шип, а има по един шип на всяко от бедрата на задните крака).

2. Задният край на черупката над опашката има две щипчета (за разлика от шипобедрената костенурка, при която то е само едно) – това обаче не се смята за сигурен диагностичен белег. 3. Редицата от 5-те централни щипчета от главата към опашката на горната част на черупката имат характерна форма. Дневен вид. През най-горещите месеци пладнува, скрит на сянка в гората, под някой храст, или мигрира в крайречни и горски долове, докато през пролетта и есента е активен почти целодневно. Предимно растителнояден вид, но яде също плодове, понякога дребни безгръбначни животни (земни червеи, охлюви и др.) Костенурките не са активни през зимата. Есента се заравят в пръстта на дълбочина от 30 до 90 cm на сухи, обикновено южни склонове. През началото на април се разравят и отново излизат на повърхността.

В ДГС Кюстендил може да се наблюдава в различни части на стопанството.

ЗАПЛАХИ: Унищожаване и увреждане на местообитанията; Събиране, местене или убиване на индивидите от вида; Пожари и разораване на опожарените територии.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на високостеблените дъбови гори главно с южни изложения и на храсталаците е от ключово значение за вида. Случаите на браконьерски улов на костенурки да се наказват строго,

както е предвидено по ЗБР. Да не се допуска палене на стърнищата. По възможност да се оставят подотдели с подлес в периферията на горските масиви.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

8. Бухал (*Bubo bubo* L.)

Обитава скалисти терени, проломи, рядко в стари широколистни гори и обрасли с гъста растителност места. Среща се предимно в равнините и ниските планини. Брачният период започва през януари-февруари. Гнезди в скални пукнатини и надвеси, на земята и рядко в хралупи на дървета или стари гнезда на дневни грабливи птици на дървета. Не строи гнезда, снася в някоя ниша или ямка на скален корниз или малка пещеричка. В края на март снася 2-4 яйца. Малките започват да летят през юли.

Застрашен вид, включен в „Червена книга на България и в Приложение 1Б на Ръководството на ГВКС. Храни се с разнообразни животни- зайци, дребни лисици и порове, таралежи, гризачи, птици, вкл. други нощни и дневни грабливи птици и чапли и др.

На територията на ДГС Кюстендил видът се среща рядко.

ЗАПЛАХИ: Загуба на гнездови и хранителни местообитания; Липса на достатъчно хранителна база; Антропогенен натиск, интензивни горскостопански мероприятия по време на размножителния период.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В зоните с установено гнездене на вида да се осигури зона на спокойствие без сечи според указанията в Ръководството (от 01.03 до 01.07). Да не се провеждат санитарни сечи в подотелите, в които е установен вида, освен в случаите на големи природни нарушения. Санитарните сечи лишават вида от дървета за гнездене и затова в гората трябва да се оставят определен брой съхнещи, хралупести дървета дори и извън картираните отдели. Да не се допуска застрояване, изграждане на спортни съоръжения и фрагментиране на горските местообитания в тези отдели и близост до тях.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние. Видът е постоянен. Пее активно от януари до май и през есента- септември- октомври и в тези периоди и най-лесно да бъде регистриран.

9. Среден пъстър кълвач (*Picoides medius*)

Застрашен вид у нас, включен в Приложение 1Б на Ръководството на ГВКС. Обитава стари букови, дъбови, крайречни и смесени гори. Дължина на тялото 19–22 см. „Бакенбардите“ не се свързват с тила, клюна и раменете. Коремът е на петнен, а слабините са бледочервени. Темето е изцяло червено. Тилът и гърбът са черни. Има големи бели петна на крилата. Опашката е черна отстриани, бяла, с четири черни ленти.

Предимно широколистни, алувиални и порядко смесени и иглолистни гори, както и градски паркове и градини.

ЗАПЛАХИ: Намаляване на старите широколистни гори и тяхната фрагментация. Безпокойство от човешка намеса.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочените отдели и подотдели, където видът гнезди да не се допуска стопанска дейност през гнездовия период (01.02-01.07). При провеждане на лесовъдски мероприятия да се осигури запазването на дървета („баби“), на дървета с хралупи, острови на старостта, мъртва дървесина и умиращи дървета.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

10. Сив кълвач (*Picus canus*)

Застрашен вид у нас, включен в Приложение 1Б на Ръководството на ГВКС. Дължина на тялото 24–26 cm. Размах на крилете 37–39 cm. Има изразен полов диморфизъм. При мъжките вратът и тилът са сиви, на челото над човката има червено петно. Долната страна на тялото е охристо-зеленикава. Първостепенните махови пера са черни, изпъстрени с бели петна. При женската общото оперение е същото, без червеното петно на челото. Близки видове: зелен кълвач, но при мъжкия челото, темето и тилът са изцяло

червени, а при женската червен е само тилът. Храни се предимно с мравки, ларви на термити и дървояди. Привързан е към гнездовите си територии. Обитава стари букови, дъбови, крайречни и смесени гори.

На територията на ДГС Кюстендил видът се среща, но все още не са установени местата на гнездене.

ЗАПЛАХИ: Намаление горите в равнините и ниския планински пояс; Безпокойство от човешка намеса.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

На местата където видът гнезди да не се допускат стопански дейности през гнездовия период (01.02-01.07). В тези подотдели не се провеждат санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса, освен в случаите на големи природни нарушения или доказан каламитет. При провеждане на лесовъдски мероприятия в тези и съседните подотдели задължително се запазват всички стоящи и паднали мъртви дървета, дърветата с хралупи, както и дървета с видими признаци на заболяване и гнилото. Задължително части от насажденията се запазват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират находища на вида и ежегоден мониторинг на състоянието им.

11. Полубеловратата мухоловка (*Ficedula semitorquata*)

Световно застрашен вид птица. Гнезди у нас основно в Източна България и доста по-рядко - в Западна България. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в новата Червена книга на България. Включен е и в Приложения II и III на ЗБР. Гнезди главно в стари, хралупести широколистни гори, обикновено в долове със стара букова, дъбова или габърова гора. Гнезди в хралупи и полухралупи.

В ТП ДЛС Кюстендил се среща главно в по-старите гори от бук в дълбоки неасегнати от сечи долове.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

В отделите/подотделите/, където е установен вида да не се провеждат сечи, с изключение на сечи в иглолистни горски култури. Лесовъдската намеса в съседните отдели трябва да цели създаване на разновъзрастна структура на гората, което предполага използване на дългосрочни сечи (групово-постепенна, групово-изборна). Задължително се запазват всички стоящи и паднали мъртви дървета, дърветата с хралупи, както и дървета с видими признаци на заболяване и гнилото. Задължително части от насажденията се запазват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия). В отделите не се допуска провеждането на санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса с изключение на големи природни нарушения (ветровали, снеголоми). Поставяне на изкуствени къщички за подпомагане на гнезденето на вида се препоръчва само в горски участъци, където липсват хралупести дървета.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Допълнителни проучвания за прецизиране разпространението и числеността на вида в района. Картиране на наличните гнездови двойки.

12. Лещарка (*Tetrastes bonasia*)

Рядък и неизучен вид. У нас се среща само в планините. Защитен вид, включен в Червената книга. Предпочита естествени, гъсти смесени и иголистни гори с богат подлес и наличие на горски плодове, обикновено над 1000 м.н.в.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочените отдели /ако не е предвиден по-строг режим/ да не се провеждат голи сечи и да не се унищожава подлеса.

Планираните и провеждани лесовъдски мероприятия трябва да водят до поддържане на разновъзрастна структура на гората. Да не се извършват сечи в периода 1 март – 31 юли. Да не се изгражда нова пътна, туристическа и спортна инфраструктура в районите на обитаване на вида. Да се контролира потока от събирачи на гъби и горски плодове, като в периода 1 март -31 юли да се отклонява извън посочените отдели /подотдели/. Да се осигури зимно подхранване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Провеждане на ежегодно преброяване на лещарките по следи и екскременти върху снега от края на март до началото на май. Може да се комбинира с имитация на брачните позиви на вида през деня, главно в ранна сутрин. Да се установят местата за зимуване на вида. Ежегодно да се следи за състоянието на популацията.

13. Вълк (*Canis lupus L.*)

Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 132”. Обитава различни ландшафти, но избягва просторните гъсти гори. Видът се е приспособил и към окултурената среда, където домашните животни съставляват важна част от храната му. Леговищата на семейните двойки се намират в непосещавани от човека места в пещери, скални цепнатини, сред корени на повалени дървета, в храсталаци в изровени или разширени от животното дупки в земята и др. Разгонването става през декември-февруари. Малките, обикновено 5-7, но понякога до 13, се раждат през март-май.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се обособят гори във фаза на старост, особено в труднодостъпните райони, което ще осигури площи за размножаване на вида. Да не се унищожават укрития и леговища на вида. Да се следи да не се поставят отровни примамки.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се прави ежегодно зимно и пролетно преброяване по следи на вида. Да се проучи разпространението на вида и с помощта на фотокапани.

РИОСВ упражнява контрол за ограничаване на незаконната търговия с редки и защитени видове растения и животни. Периодични наблюдения се предвиждат върху популациите на застрашените и редки животни. Отчитат се местообитанията, тенденциите в числеността и плътността на находищата, регистрират се отрицателните въздействия.

3.4.2. Лечебни растения

Важна част от биоразнообразието и особена категория от флората на община Трекляно са лечебните растения. Съгласно националното законодателство, Кметът на общината ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като: организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда; издава разрешителни

за ползване на лечебните растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост; издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения и предоставя на министъра на околната среда и водите информация за нуждите на мониторинга и кадастъра на лечебните растения за териториите, намиращи се под негова юрисдикция.

В последните години значително нарастна интереса към билките. Те са били и си остават ефективно средство при лечението на редица заболявания. Растенията са достъпна и евтина суровина за приготвянето на лечебни препарати, чайове, напитки и др.

Ползването на лечебните растения и някои диви плодове в страната се регламентират от Закона за лечебните растения. Съгласно него общините управляват дейностите по опазване и устойчивото ползване на лечебните растения в общинския поземлен и горски фонд. В Закона за лечебните растения се регламентират начините и режимите, при които държавните органи издават позволителни за ползване на ресурсите във всички територии. За издаването на позволителни за ползване за стопански цели се заплащат такси, регламентирани в съответните тарифни таблици одобрени на местно ниво от Общинския съвет.

Съгласно разпоредбите на Закона за лечебните растения /ЗЛР/ „билки за лични нужди“ са количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден. За корени и коренища, каквито се събират от залиста, разрешеното количество за лични нужди е до 1 кг. От представителите на лечебни растения най-масово от населението се събират: коприва, лайка, мащерка, мента, босилек, риган, бял равнец, жълт кантарион и глухарче.

Община Трекляно, съвместно с ДГС „Кюстендил“ и РИОСВ трябва да организира контрола за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения. Естествените им находища трябва да се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност. Опазването включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации от лечебни растения.

Съгласно разпоредбите на ЗЛР, изкупуването и/или първичната обработка на билки се извършва от билкозаготвителни пунктове. За територията на община Трекляно към 2021 г. няма регистрирани билкозаготвителни пунктове и няма данни за количествата събрани билки на територията на общината през последните години.

Установените дървесни, храстови и тревни видове и според Хорологичния атлас на лечебните растения в Република България, които се срещат най-често на територията на община Трекляно са: *малина, къпина, боровинка, златна пръчица, пелин, върбовка, водно пипериче, червен божур, иглика, кукуряк, полски хвоц, жабляк, хвойна, кръвен здравец, ранилист, решетка, блатен тъжник, подбел, жълт кантарион, липа, бял равнец, овчарска торбичка, риган, мащерка, смрадлика, черен оман, миши уши, живовляк, коприва, бреза, чемерика, дивисил, сапуниче, еньовче, пача трева, тинтява и други.*

Състоянието на находищата от лечебни растения в Община Трекляно може да се определи, като благоприятно, но в риск, тъй извън границите на населените места голям процент от територията е заета от агроценозите на обработваемите земи.

Съгласно ЗЛР отделни видове диворастящи лечебни растения се поставят под специален режим на опазване и ползване, когато биологичното разнообразие или ресурсите им проявяват трайна тенденция към намаляване, или има опасност от появяването на такава тенденция. Специалният режим се определя всяка година със заповед на министъра на околната среда и водите, като този режим обхваща забрана за събиране на билки за определен период от естествените находища на видовете от територията на цялата страна, отделни райони или единични находища; определяне на допустимото за събиране количество билки; разработване и прилагане на мерки за възстановяване на популациите и на техните местообитания.

Законът за лечебните растения (ЗЛР) изисква разработването на специален раздел за лечебните растения към Програмата за опазване на околната среда (ОПООС) на всяка община. Целта на раздел „Лечебни растения“ е да планира ползването, така че то да бъде устойчиво и да

осигури опазване на лечебните растения.

Забележка: *Подробна информация за лечебните растения на територията на общината, дейностите и мерките за опазване на ресурсите и разнообразието им се съдържа в Приложение - 1 Раздел „Лечебни растения“ към настоящата Програма за опазване на околната среда на община Трекляно 2021-2027 г.*

3.4.3. Зелена система

Най-важна роля за градската околна среда, санитарно-хигиенните условия на живеене и свързания с това здравен статус на населението на община Трекляно има зелената система. Зелената система включва основно зелени площи и паркове, в населените места и извън тях, горски територии, зелени площи, озеленяване с насаждения около пътни артерии, покрай водни обекти-реки и езера, озеленени терени в производствени терени и обекти, гробищни паркове, рекултивирани площи като зелени площи и озеленяване, защитени природни територии, зелени ландшафти с растителност по дерета в земеделски земи.

Зелената система обхваща най-общо следните категории зелени площи:

- Обществени паркове и градини;
- Специализирани паркове и градини;
- Санитарно-защитни озеленяване;
- Транспортно озеленяване;
- Озеленяване за ограничени ползване.

Те имат следните по-важни социални и екологични функции: рекреационни (задоволяват потребностите от спорт и отдих; естетически и ландшафтно-естетически; биоклиматични – приток на свеж чист въздух от зоните извън урбанизираните територии на населените места, подобряване на микроклиматичните характеристики на средата; мелиоративни – преразпределение на повърхностния и подземен отток на водите; екологични – предотвратяване миграцията на замърсителите от урбанистичните дейности и транспорта, продуцират кислород, поглъщат част от вредните газове и праха, блокират миграцията на тежките метали (от транспорта и промишлеността) в почвата и околната среда.

Местата за отдих и зелена система включват градинки и паркове в общинския център и кметствата, които са приоритетно оформени пред сградите с обществено предназначение.

Зелените структури в санитарно-защитното озеленяване са с основно екологично предназначение – ветрозащитни пояси, озеленени крайречни сервитути, озеленени дерета и оврази, санитарно-защитни пояси, транспортно озеленяване.

Характерна особеност на общината е уникалното съчетаване на запазени природни феномени, редки растителни и животински видове, плодородни почви и много забележителни паметници на културното-историческото наследство.

Зелената система е съставена, както от естествени масиви, така и от изкуствено създадени зелени площи в селищните територии. Тя има следните по-важни социални и екологични функции: рекреационна - задоволяват потребностите от спорт и отдих, естетически и ландшафтно-естетически; биоклиматични - приток на свеж въздух от крайградските зони, подобряване на микроклиматичните характеристики на средата; мелиоративна - преразпределение на повърхностния и подземен отток на водите, както и укрепване на стръмни терени; екологична - предотвратяване миграцията на замърсителите от урбанистичните дейности и транспорта, продуцират кислород, поглъщат част от вредните газове и прахта.

Деретата и овразите на територията на община Трекляно в голямата си част са обраснали с естествена местна влаголюбива растителност. Санитарно-защитни пояси има на определени места в общината, покрай по главните пътища. Транспортното озеленяване включва зеленината и уличните дървета по протежението на главните и второстепенни улици. Нормативно озеленяването на урбанизираните територии се определя в Закона за устройство на територията, Закона за опазване на околната среда, Наредба №7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони на МРРБ и Наредба №1 за опазване на

озеленените площи и декоративната растителност на бившето Министерство на териториалното развитие и строителството.

Ландшафтното устройство на Община Трекляно се обуславя от природо-географските характеристики на региона - географско положение, релеф, климатични и водни ресурси, почвена и геоложка характеристика и биологично разнообразие.

Природните и антропогенни елементи, формиращи видовете ландшафт на територията на общината са:

- Паркове, градини и зелените площи за ограничено ползване в населените места;
- Гробищните паркове;
- Обекти за спорт и рекреация;
- Транспортните обекти и развитите зелени зони около тях;
- Ниви;
- Трайни насаждения;
- Ливади;
- Гори;
- Водни течения и площи и дървесно-храстовата растителност около тях.

Зелената система на Община Трекляно е конфигурирана съобразно естествените места на нейните елементи и териториите, които те заемат. Най-мощабните земни площи са териториите на горските масиви. Други по-мощабни площи са терените с естествена дървесна и храстова растителност по дерета в земеделски земи и крайбрежните ивици около водните обекти – реки и язовири. Тези основни зелени територии нямат определена композиция на зелената система, а са конфигурирани съобразно естествените природни дадености. В населените места терените на Зелената система са композирани в зависимост от устройството на площите.

В момента зелената система и зелените площи са разположени хаотично и на петна, без обособена композиция, структура и основен гръбнак на зелената система.

В селата, зелената система е обикновено центрирана в средната централна част на населеното място.

Характерна особеност на общината е уникалното съчетаване на запазени природни феномени, редки растителни и животински видове, плодородни почви и много забележителни паметници на културното-историческото наследство.

Зелената система е съставена, както от естествени масиви, така и от изкуствено създадени зелени площи в селищните територии. Тя има следните по-важни социални и екологични функции: рекреационна - задоволяват потребностите от спорт и отдих, естетически и ландшафтно-естетически; биоклиматични - приток на свеж въздух от крайградските зони, подобряване на микроклиматичните характеристики на средата; мелиоративна - преразпределение на повърхностния и подземен отток на водите, както и укрепване на стръмни терени; екологична - предотвратяване миграцията на замърсителите от урбанистичните дейности и транспорта, продуцират кислород, поглъщат част от вредните газове и прахта.

Поддържането на зелените площи се извършва от Общината. То е непрекъснат процес с агробиологичен характер, осигуряващ необходимите условия за комплексно функциониране на елементите на зелената система. Община Трекляно планира ежегодно средства за поддръжка на

зелените площи. Основният проблем в зелените зони е свързан с тяхната поддръжка и стопанисване.

ИЗВОДИ:

1. Зелените площи в общината са достатъчни, но не са добре поддържани и се нуждаят от основна рехабилитация.

2. Средствата за поддържане на зелените площи в общинския бюджет са недостатъчни.

4. Анализ по фактори на въздействие върху околната среда

4.1. Отпадъци

Непрекъснато нарастващото количество отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията, налага предприемането на мерки за намаляване на общото им количество, повторната им употреба и увеличаване рециклирането и оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването на отпадъците като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

Битови отпадъци

Процесите, свързани с формиране, събиране, извозване, депониране и друго обезвреждане на отпадъците, са в пряка зависимост от развитието и организацията на стопанската дейност, демографските особености на района и от природните условия, в които се осъществява човешкият живот. Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от:

- Мястото на образуване;
- Стандарта на живот на населението и неговата култура;
- Степен на благоустроеност на населените места;
- Начин на отопление;
- Други фактори.

Като се изхожда от административно-териториалната и социално-икономическа характеристика на община Трекляно, основните източници на ТБО се явяват:

- Домакинствата;
- Промислените предприятия;
- Търговски и обслужващи обекти.

В община Трекляно има изградена система за сметосъбиране и сметоизвозване, която не обхваща всички населени места и цялото население.

Основният поток отпадък е смесеният битов отпадък с код 20.03.01.

Община Трекляно е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците /РСУО/ „Рила Еко“ и попада в „Регион Дупница“ за управление на отпадъците. В разглеждания регион са включени шест от общините в Област Кюстендил – Община Кюстендил, Община Дупница, Община Сапарева баня, Община Бобов дол, Община Невестино и Община Трекляно. Всички членове на РСУО са задължени да постигнат общите цели за рециклиране и общите изисквания по отношение на екологосъобразното обезвреждане на отпадъците, генерирани на тяхната територия.

От 2018 г. събраните от общинска територия смесени битови отпадъци се транспортират за последващо третиране /обезвреждане чрез депониране/ на Регионално депо за неопасни отпадъци - РСУО „Регион Самоков“, за което е сключен писмен договор с Община Самоков.

Сметосъбиране е организирано в една част от общината, обхващаща около 35-40% от населението. Приоритетно са обхванати най-населените места като това е съобразено и с планинския и труднодостъпен район.

Сметосъбиране се извършва в 7 населени места: Трекляно, Косово, Средорек, Злогош, Габрешевци, Добри дол и Сушица. В изброените населени места има труднодостъпни махали, които не се обслужват от сметосъбиращата фирма. Все още не е въведена система за събиране и

транспортиране на БО и в селата: Брест, Бъзовица, Г.Кортен, Д.Кортен, Уши, Г.Кобиле, Д.Кобиле, Драгойчинци, Киселица, Метохия, Побит камък и Чешлянци.

Сметосъбирането и сметоизвозването на територията на община Трекляно се извършва от фирма „Екотрансфактор“ ЕООД - гр. Пловдив. Депонирането на отпадъците от сметосъбиращата фирма до 2018 г. се извършва на депо в с. Радловци на около 5 км. от гр. Кюстендил. От 2018 г. до момента събраните от общинска територия смесени битови отпадъци се транспортират за последващо третиране /сепариране и/или обезвреждане чрез депониране/ на Регионално депо за неопасни отпадъци - Самоков, за което е сключен писмен договор с Община Самоков.

Дейността по сметосъбиране и сметоизвозване се осъществява с 361 (триста шестдесет и един) броя пластмасови кофи с вместимост 240 литра, разположени в обслужваните населени места, както следва: Трекляно – 228 бр., Злогош – 39 бр., Сушица – 17 бр., Добри дол – 11 бр., Габрешевци – 29 бр., Средорек – 27 бр. и Косово – 11 бр. Съдовете се подменят и допълват ежегодно при необходимост. Периодичността на обслужване на съдовете към 2021 година е 20 (двадесет пъти) годишно. В рамките на 5 дни се обслужват всички населени места със сметосъбиращ автомобил с обем на пресата 7 куб. метра.

Таблица 20: Количества генерирани смесени битови отпадъци от община Трекляно 2018-2020 г. (тона)

2018 г.	2019 г.	2020 г.
72	73	80

Източник: „Екотрансфактор“ ООД

Въпреки, че населението на общината намалява, количеството депонирани смесени битови отпадъци се увеличават с около 7 тона или с 10% през 2020 г. спрямо 2019 г. и достига 80 тона. Цитираните количества ТБО са образувани не само в домакинствата, но също и в обществените сгради, търговски обекти и други генератори.

Тенденцията за увеличаване количествата на отпадъците, може да се обясни с няколко съществени причини:

- Продължаваща тенденция за увеличаване на дела на биоотпадъци /растителните отпадъци, животински отпадъци, градински, слама сено и др. За съжаление тенденцията за увеличаване на отпадъците от селскостопанска дейност, които попадат в контейнерите за битови отпадъци се увеличава, въпреки възможностите за повторната употреба на тези отпадъци чрез домашно компостиране, преработване във фуражи и др.

- Увеличава се и дела на инертните отпадъци, попадащи в съдовете за битови отпадъци. Това са отпадъци от пепел, сгур, дребни строителни отпадъци, пясъци и др. Тези отпадъци, заедно с пластмасата и биоотпадъците се характеризират с най-голяма относително тегло спрямо останалите отпадъци.

- Тенденция за увеличаване на туристическия поток към територията на общината също в бъдеще може да доведе до генериране на повече битови отпадъци.

Важен показател за управление на отпадъците е **нормата на натрупване на отпадъците**, представена като количеството на образуваните битови отпадъци за година на човек от населението. Образуваните битови отпадъци на човек от населението в България за 2018 г. е 408 кг/човек/год.⁴ за Югозападен район – 456 кг/човек на година, за област Кюстендил 285 кг/човек/година, за община Трекляно – 95 кг/човек/година, тоест значително по-ниско от средната норма за областта и за страната. За 2020 г. количеството генерирани отпадъци в община Трекляно на жител се увеличава на 104 кг/ж./год.

Съгласно референтната норма на натрупване на отпадъци за населени места под 3 000 жители, определена с Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите

⁴ При изготвянето на настоящата Програма за управление на отпадъците на община Трекляно, НСИ все още не е публикувал официални данни за количествата образувани битови отпадъци и нормата на натрупване за 2019 г.

отпадъци на МОСВ от 2012 г., препоръчителната средногодишна норма за човек от населението е 241,7 кг., следователно нормата за община Трекляно е значително по-ниска от допустимите стойности. Това означава, че Общинската администрация се справя успешно с процесите на управление на отпадъците, но трябва да предприеме съответните мерки за ограничаване на образуването им и да намали регистрирания ръст през последните години, чрез въвеждане на компостиране за биоразградимите отпадъци и разширяване на системата за сметосъбиране и отделяне на рециклируемите отпадъци.

В Доклада от извършения морфологичен анализ на образуваните смесени битови отпадъци в община Трекляно за периода февруари-септември 2019 г., на база данните на НСИ за населението на общината към 2017 г. – 798 жители е определена норма на натрупване на отпадъците – 182 кг./чов./г. Определената с Доклада за морфологичен анализ норма на натрупване е много по-висока от тази за календарната 2019 г. (90 кг./чов./г.), тъй като обхваща различен период на изчисления, който не съвпада с пълна календарна година и за база е използвано прогнозно количество отпадъци, което е значително по-високо от реално генерираните през 2019 г., отнесено към населението на общината към 2017 г. Въпреки това тенденцията е към нарастване на количеството генерирани и депонирани отпадъци и на нормата на натрупване на отпадъци на човек от населението в общината.

Показателят морфологичен състав характеризира количеството на отделните компоненти спрямо общото количество на отпадъците (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали, опасни отпадъци и др.). Данните за морфологичния състав са необходими *при избор на системи за разделно събиране на отпадъци или при оптимизация на въведените такива*. Има важно значение при определяне на метода за предварително третиране и обезвреждане на отпадъците, включително вида и капацитета на съоръженията. Морфологичният състав е характеристика, изразяваща количеството на отделните фракции (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали и др.), изразено в процент, спрямо общото количество на отпадъците. Консуматорските и потребителски навици на населението в различните сезони на годината влияят върху състава на генерираните отпадъци и резултатите от анализите зависят от годишния сезон. Поради това, изследванията при определяне на морфологичния състав на отпадъците се извършват така, че да бъдат обхванати 4-те годишни сезона (зима, пролет, лято и есен). Целта е да се отчете сезонната неравномерност и колебанията в състава на отпадъците.

Последният актуален анализ на морфологичния състав на отпадъците, генерирани на територията на община Трекляно е извършен през 2019 г. в рамките на проект: „Определяне на морфологичния състав на отпадъците в България“, финансиран от Българо-Швейцарската програма за сътрудничество, чрез ПУДООС. Пробите за община Трекляно са направени в периода от февруари до септември 2019 г., а за изчисляване на количествата смесен отпадък за календарна година и норма на натрупване на отпадъците на човек от населението са използвани официалните данни за депонираните отпадъци и броя на населението към 2017 г. Това е причината в доклада от морфологичния анализ да е посочен прогнозен смесен битов отпадък за 2019 г. 145 тона, а реално генерирания битов отпадък, по данни от сметосъбиращата фирма за цялата календарна 2019 г. е 73 тона.

Данните от Доклада за морфологичния анализ за състава на събраните, извозени и депонираните от територията на община Трекляно на Регионално депо – Самоков смесени битови отпадъци са представени в следващите таблици.

Таблица 21: Количества смесен, разделно събран и общ битов отпадък за 2019 г.

Вид отпадък	Количество смесен отпадък на година т/год	Разделно събран отпадък на година т/год	Общ отпадък на година т/год	Общ отпадък на година %
Хранителни	15,93	0,00	15,93	9,11%
Хартия	9,82	0,00	9,82	5,62%
Картон	9,80	0,00	9,80	5,60%

Пластмаса	14,58	0,00	14,58	8,34%
Текстил	4,34	0,00	4,34	2,48%
Гума	3,67	0,00	3,67	2,10%
Кожа	2,91	0,00	2,91	1,67%
Градински	15,33	30,00	45,33	25,92%
Дървесни	9,75	0,00	9,75	5,58%
Стъкло	11,01	0,00	11,01	6,30%
Метали	9,85	0,00	9,85	5,63%
Инертни >4 см	14,04	0,00	14,04	8,03%
Опасни	4,45	0,00	4,45	2,54%
Други	2,95	0,00	2,95	1,68%
Ситна фракция <4 см	16,47	0,00	16,47	9,42%
Общо	144,90	30,00	174,90	100,00%

Източник: Доклад от извършено през 2019 г. четиринадесетмесечно проучване на морфологичния състав на отпадъците, генерирани от територията на община Трекляно, по проект на ПУДООС

Приблизителният състав на генерираните отпадъци в тегловни проценти е: хранителни – 9,11%; хартия – 5,62%; картон – 5,60%; пластмаса – 8,34%; текстил – 2,48%; гума – 2,10%; кожа – 1,67%; градински – 25,92%; дървесни – 5,58%; стъкло – 6,30%; метали – 5,63%; инертни >4см – 8,03%; опасни – 2,54%, ситна фракция <4см – 9,42% и други – 1,68%.

Сравнявайки състава на генерираните отпадъци в община Трекляно с референтните стойности, съгласно Методиката от НПУО 2014-2020 г. можем да направим извода, че пет вида отпадъци превишават допустимите норми. Това са: картон, текстил, гума, кожа, дървесни, стъкло, метали и опасни. Останалите видове фракции отпадъци в морфологичния състав са в стойности близки или по-ниски от референтните.

Таблица 22: Референтни стойности на морфологичния състав на отпадъците

Видове отпадъци	Населени места под 3 хиляди жители
Хранителни	15,6%
Хартия	6,1%
Картон	4,0%
Пластмаса	10,3%
Текстил	2,0%
Гума	1,0%
Кожа	1,0%
Градински	30,9%
Дървесни	2,9%
Стъкло	2,4%
Метали	1,9%
Инертни	21,3%
Опасни	0,6%
Общо	100,00%

Във връзка с изчисленията, които общините ще правят и ще трябва да доказват пред МОСВ за изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, заложи в НПУО 2021-2028 г., те са задължени на определена периодичност да извършват актуален морфологичен анализ на състава на битовите си отпадъци. Морфологичния анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, образувани на територията на съответната община се изготвя, съгласно Методика, утвърдена със Заповед на Министъра на околната среда и водите. Препоръчителният срок за изготвяне на следващ морфологичен анализ на отпадъците, образувани на територията на община Трекляно е през 2024 година.

Отпадъци от опаковки

На територията на община Трекляно към момента на изготвяне на настоящата програма няма въведена система за разделно събиране на отпадъците от стъкло, пластмаса, картон, хартия

и метал. Общината няма сключен договор с оползотворяваща организация за отпадъците от опаковки.

Необходимо е да бъде сключен договор с оползотворяваща организация и в по-големите населени места да се организира разделно събиране на рециклируемите отпадъци.

С разделното събиране на отпадъци с цел рециклиране, както и други форми на оползотворяване може да се постигне значително намаляване на количеството на депонираните отпадъци, което ще доведе до удължаване на полезния живот на регионалното депо за отпадъци и до съкращаване на разходите за събиране и обезвреждане на отпадъците. Освен това през последните години със синхронизиране на националното законодателство с европейското законодателство все повече се засилват законодателния и обществения натиск за въвеждане на системи за разделно събиране с нормативно регламентирани количества отпадъци, които трябва да бъдат рециклирани и оползотворени.

За част от тези отпадъци националното законодателство изисква прилагането на принципът „замърсителят плаща“, при който разходите се поемат от производителите на продукта, от който се образуват отпадъците, но за останалата част липсват нормативно установени механизми на финансиране. За редица отпадъци съществуват забрани за депониране, което налага тяхното отделяне от общия отпадъчен поток и намиране на алтернатива за оползотворяването или обезвреждането им.

Биоразградими отпадъци

В съответствие с Националния стратегически план Община Трекляно следва да предвиди конкретни мерки за третиране на биоразградимите отпадъци, с оглед намаляване количествата за депониране. Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване зависят съществено от местните условия, като гъстотата на населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързаните с този процес продукти (енергия и компост). Изискванията за събиране и третиране на биоразградими отпадъци са регламентирани в Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г., изм. и доп. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2021 г.

Приблизително две трети от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от „органични“ или естествени материали. Тези материали след време се разграждат („биоразградими“) по естествен път. Биоразградимите отпадъци се генерират при селскостопанската дейност в растениевъдството, животновъдството и от дейността на домакинствата. Имат предимно органичен състав и е необходимо да се третират в зависимост от условията на генерирането им по подходящ начин.

Количеството на растителните отпадъци, образувани от растениевъдството в дворните пространства на жилищните имоти са определени експертно и тяхното количество варира от 25% до 40% от общото количество битов отпадък, отделен от домакинствата. Този отпадък понастоящем е основна съставка, замърсяваща териториите в покрайнините на населените места или попада в съдовете за битови отпадъци. Не е популярна практиката за оползотворяване на растителни отпадъци в самите дворните места. В процеса на компостиране растителните отпадъци се явяват суровина. При прилагането му се ограничава постоянното изнасяне на органични вещества от почвата и едновременно се постига ограничаване употребата на органични торове за сметка на много добрите хранителни съставки в компоста. В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поэтапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Често срещани практики в общината е третирането на биоразградимите отпадъци да се осъществява по следните начини:

- *използване на кухненски и градински остатъци за храна на животни ;*

- *закопаване на хранителни и растителни отпадъци в почвата (задния двор или градината без последващо използване);*
- *натрупване на смесени купчини с оборска тор, растителни и хранителни отпадъци в полето (купчините не се обръщат, но след около три години са годни (вече компостирани) за използване като подобрител на почвата);*
- *натрупване на смесени купчини с оборска тор (купчините не се обръщат след това, но след това компостираната оборска тор се използва като подобрител на почвата).;*
- *изгаряне на градински отпадъци и листа.*

В Националната стратегия за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци са заложили конкретни мерки, които трябва да се предприемат по отношение на този вид отпадък.

Предвид специфичния характер на отпадъците, образувани на територията на община Трекляно и значителното участие на зелените, градински и селскостопански отпадъци от домакинствата в определени периоди е необходимо да се предприемат действия в две посоки:

- за въвеждане на фамилно компостиране с последващо използване на компоста в личните стопанства;
- за въвеждане на система за разделно събиране и извозване на биоразградимите отпадъци от общината, след изграждане на регионална инсталация за компостиране на биоразградими и биоотпадъци на територията на РСУО – „Рила Еко“.

Община Трекляно трябва да предвиди въвеждане на система за разделно събиране на биоразградимите отпадъци при източника, извозването им и самостоятелното им третиране на регионална инсталация за компостиране, изградена по проект „Изграждане на екологична инфраструктура за РСУО „Рила Еко“, финансиран по ОПОС 2014-2020 г. на обща стойност - 9 748 590,60 лева.

Основната цел на проекта е да се намали количеството на смесени отпадъци за депониране чрез предварителното им третиране, както и осигуряване на разделно събиране и рециклиране на битови, биоразградими и зелени отпадъци, генерирани в трите общини. За тази цел се предвижда проектиране и изграждане на инсталация за предварително третиране на смесено събрани битови отпадъци с капацитет 15 500 т/год., както и разделно събиране и оползотворяване на зелени и/или биоразградими отпадъци, чрез проектиране и изграждане на инсталация за компостиране с капацитет 3 000 т/год. Инсталациите ще бъдат разположени на площадка в м. „Гладни рид“, с. Радиловци, общ. Кюстендил, с площ 24,08 дка. Инсталацията за предварително третиране ще обслужва 52 702 жители на общините Кюстендил, Невестино и Трекляно. Предвижда се тя да прилага метода ръчно сортиране и аеробно стабилизиране на органичната фракция и да има модул за предварително третиране (сепариране и стабилизиране). Компостиращата инсталация ще обслужва 52 158 жители на общините Кюстендил и Невестино. Тя ще прилага метода на компостиране с открити боксове под навес и представлява инсталация за открито компостиране с механично разбъркване за аериране на компостираните материали и автоматизирана система за разбъркване и аериране на компоста. Предвидено е закупуването на специализиран камион за разделно събиране на зелени отпадъци, камион за разделно събиране на биоразградими отпадъци с надстройка 5 куб.м., специализиран камион за разделно събиране на зелени отпадъци 3,5 т. и 30 пластмасови контейнера с вместимост 1100 л., които ще бъдат дистрибутирани в близост до места с високо генериране на зелен отпадък.

Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждането на смесените битови отпадъци на регионалното депо.

Поради липса на изградено съоръжение на територията на РСУО – „Рила Еко“ за тяхното третиране, на практика община Трекляно към момента не извършва оползотворяване на зелени и/или биоразградими отпадъци, което да гарантира изпълнението на целите за разделно

събиране на биоотпадъци. След въвеждане в експлоатация на регионалната система за компостиране, ще бъде необходимо да се осигури и съответната система (съдове) за разделно събиране на растителни и биоразградими отпадъци при източника на образуване, в т.ч. домакинства, търговски и административни обекти и заведения за обществени хранене.

Предвижда се и въвеждане на система за домашно компостиране. Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждането на смесените битови отпадъци на Регионалното депо.

Строителни отпадъци

Община Трекляно има пряк ангажимент към строителните отпадъци в малки количества, генерирани от ремонтните дейности на домакинствата. В този смисъл анализът и прогнозите са фокусирани върху този поток строителни отпадъци. На територията на общината няма изградено депо или площадка за депониране/третиране на строителни отпадъци и не съществува система за организирано разделно събиране и последваща повторна употреба на този вид отпадък. По тази причина липсват и точни данни за вида и количеството на образуваните строителни отпадъци през последните години.

Тенденцията за нарастване на количеството образувани отпадъци от строителство и разрушаване (ОСР) и повишаване относителния дял на инертни материали в морфологичния състав на отпадъците показва незаконосъобразно изхвърляне и смесване на битовия със строителни и биоразградими отпадъци. Това налага предприемане на адекватни мерки по отношение на ефективното управление на отделните потоци отпадъци.

Отпадъците от строителна и строително-ремонтна дейност се отделят регулярно при текущи и основни ремонти в домакинствата, но конкретни данни за количествата и състава им няма. Прилага се процедура, при която строителните фирми и гражданите да се обръщат към Общината за посочване на място и условия за депонирането на строителните отпадъци.

На територията на община Трекляно няма изградена инфраструктура за третиране на отпадъци от строителството и разрушаването им.

Данни за количеството на строителните отпадъци могат да бъдат получени само от подадените в Общинска администрация заявления за депониране, на база обема на ремаркетото на превозното средство с което са извозени - товарно или автомобилно ремарке. Така отчетени, данните са неточни и не дават реална информация за количествата строителни отпадъци, генерирани на територията на общината. Не обхванати остават и количествата строителни отпадъци изхвърлени на нерегламентирани места.

Понастоящем строителните отпадъци остават основна съставка на новообразуваните нерегламентирани замърсявания или попада в съдовете за битови отпадъци. Част от генерираните СО попадат в общия поток със смесените битови отпадъци, които се извозват до регионалното депо за битови отпадъци. Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и изграждането и функционирането на надеждна система и съоръжения за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци.

С Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ. бр.98 от 8 Декември 2017 г. се регламентира предотвратяване и ограничаване на замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и ограничаване риска за човешкото здраве и околната среда в резултат на третирането и транспортирането на строителните отпадъци. С Наредбата се насърчава рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от ЗУО.

Целта е:

- Да се предотврати и минимизира образуването на строителни отпадъци (СО);
- Да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО;

- Да се увеличи употребата на рециклирани строителни материали;
- Да се намали количеството за депониране на СО.

Правилното регулиране на дейностите, свързани със строителните отпадъци и контрола върху тях са регламентирани със Закона за управление на отпадъците, Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, съответно с общинска наредба за управление на отпадъците.

Към настоящия момент малките количества строителни отпадъци, генерирани от ремонти на частни жилища в община Трекляно се събират и извозват заедно със смесения битов отпадък. Необходима е организация за въвеждане на разделно събиране и извозване на строителните отпадъци или отреждане на площадка за временно съхранение.

Производствени и опасни отпадъци

„Опасни“ са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци, бои и лакове, детергенти, пестициди и др.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредбата, приета с ПМС №53/1999 г. /ДВ, бр. 29 от 1999 г. и в наредбите за масово разпространените отпадъци. Количествата на образуваните опасни отпадъци по групи, съгласно Класификация на отпадъците по Наредба № 2 от 23.07.2014 г. (изм. ДВ. бр.46 от 1 Юни 2018 г.) за класификацията на отпадъците, се водят на отчет в РИОСВ - Шумен.

Лицата, чиято дейност е свързана с образуване, събиране, транспортиране, съхраняване (оползотворяване с код R13 по смисъла на приложение №2 към §1, т.13 от допълнителните разпоредби (ДР) на ЗУО и/или обезвреждане с код D15 по смисъла на приложение №1 към §1, т.11 от ДР на ЗУО), оползотворяване, в т.ч. рециклиране и/или обезвреждане, включително подготовка преди оползотворяване или обезвреждане на опасни отпадъци, водят отчетни книги и представят годишни отчети. Опасните отпадъци от фирмите се събират и съхраняват разделно в закрити складове и се предават за третиране на физически или юридически лица притежаващи съответното разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, въз основа на писмен договор.

Потокът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба. С цел проследяване на превозите на опасните отпадъци товародателите са длъжни да изготвят идентификационен документ, който се попълва за всеки отпадък последователно от товародателя, превозвача и товарополучателя.

Необходими са мерки за информиране на населението за опасностите за околната среда и повишаване на обществената заинтересованост за по-широко участие в организираните мероприятия за предаване на опасни отпадъци от домакинствата. Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не е системно, а кампанийно. Поради това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

На територията на община Трекляно няма опасни производства и генератори на опасни отпадъци. На този етап в общината няма изградена площадка за приемане на разделно събрани отпадъци от домакинства, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци, отпадъци от черни и цветни метали.

На територията на общината няма предприятия, попадащи в обхвата на Раздел I към глава седма на ЗООС, класифицирани с нисък или висок рисков потенциал от съхранение на химични вещества. Няма производства, които да замърсяват почвите с тежки метали (олово, цинк, мед, арсен, кадмий, никел, хром) и нефтопродукти. Като единствен значим източник на замърсяване с оловни аерозоли могат да бъдат идентифицирани моторните превозни средства с бензинови двигатели. Замърсявания на почвите се предизвикват от изхвърлянето на твърди битови отпадъци (отпадъци от различен характер). Непрекъснатото усъвършенстване на системите и

контрола по сметосъбирането ще елиминира изцяло съществуващите локални замърсявания от микросметища и нерегламентирано изхвърляне на отпадъците.

Специфични потоци отпадъци

Отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми, текстил и обувки

Редица европейски директиви регулират специфичните потоци от отпадъци - например, отпадъци от титаниев диоксид, опаковки и отпадъци от опаковки, полихлорирани бифенили (ПХБ) и полихлорирани терфенили (ПХТ), отпадъчни батерии и акумулатори, канализационен шлам, излезли от употреба превозни средства (ИУПС), отпадъци от електрическо и електронно оборудване (ОЕЕО) и ТОЗ (трайни органични замърсители).

Друга група от директиви регулира операциите по третиране на отпадъците: изгаряне, съвместно изгаряне на отпадъци и депониране на отпадъци чрез заравяне. Регламент (ЕО) №1013/2006 покрива трансграничните превози на отпадъци.

„Негодна за употреба батерия или акумулатор” /НУБА/ е батерия или акумулатор, която не може да бъде използвана повторно и е предназначена за преработване или обезвреждане .

За ефективно функциониране на системата за събиране на отпадъците от негодни батерии и акумулатори е необходимо предприемане на следните действия:

- редовно информиране на обществеността за рисковете, свързани с тяхното неконтролирано обезвреждане. Необходимо е хората да бъдат запознати със значението на символите, използвани за маркиране, изискванията при отделяне на батериите от уредите, където те са вградени и възможностите за участие в системите за събиране.
- прилагането на задължително обратно приемане в местата за продажба;
- осигуряване и поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба портативни батерии и акумулатори, като се спазва нормативните изисквания;
- предаване на отпадъците от батерии и акумулатори на фирма, притежаваща разрешително, издадено по реда на Закона за управление на отпадъците.

Управлението на отпадъците от батерии и акумулатори има две главни цели:

- *Екологична* – защита на въздуха, водата, почвата и здравето на хората чрез предотвратяване на изхвърлянето на вредни и опасни вещества в околната среда;
- *Икономическа* – оползотворяване материалите, заложи в конструкцията на отпадъците от батерии и акумулатори.

Към момента на разработване на настоящата програма Община Трекляно няма сключен договор за отделяне на опасните отпадъци от общия поток битови отпадъци, организиране и прилагане на система за разделно събиране, временно съхраняване и транспортиране на отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА).

На територията на община Трекляно не извършват дейности промишлени обекти, от чието производство да се образуват отпадъци, както и не са регистрирани пунктове за изкупуване на неопасни рециклируеми отпадъци от хартия, картон, метал, пластмаса и стъкло. Не са регистрирани и площадки/места за предаване на масово разпространени отпадъци /МРО/ в община Трекляно - излязло от употреба електрическо и електронно оборудване /ИУЕЕО/, излезли от употреба гуми /ИУГ/, негодни за употреба батерии и акумулатори /НУБА/, отработени масла /ОМ/ и др. В РИОСВ няма данни за въведени системи за разделно събиране на МРО в община Трекляно.

Отработени масла

Задълженията на общината в това отношение се определят от „Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти”, приета с ПМС №352/27.12.2012 г., ДВ бр.2/08.01.2013 г.

Съгласно чл.39 ал.1 от Наредбата, кметът на общината съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване и обезвреждане, като определя местата за смяна на отработени моторни масла

на територията на общината и информира обществеността за местоположението и условията за приемане на отработените масла.

Възможно в рамките на периода на прилагане на настоящата програма, организацията по оползотворяване да не прояви интерес тъй като количеството масла за чието оползотворяване е отговорна нараства незначително и е твърде вероятно целите заложи в *Наредбата за изискванията за третиране и транспортиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти* да бъдат постигнати чрез събиране на отработени масла от източници различни от бита или общини с по-голяма гъстота на населението.

Независимо дали ще се сключи договор с организация по оползотворяване, следва да бъдат предприети следните мерки за осигуряване прилагането на законодателството за управление на отработени масла:

- идентифициране на обектите, в които се извършва смяна на отработени масла и обектите, в които се изкупуват отработени масла;
- определяне на разрешените места за смяна на отработени моторни масла и информирание на обществеността за това;
- въвеждане на санкции и упражняване на контрол над изхвърлянето на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти в повърхностните води и в канализационните системи.

В община Трекляно няма данни за количествата на разделно събирани други масово разпространени отпадъци - отработени моторни масла, както и за излезли от употреба автомобилни гуми.

Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване

Задълженията на Общината се определят от „Наредба за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване”, приета с ПМС №355/28.12.2012 г. с последни изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.

Съгласно чл.27, ал.1 от Наредбата, Кметът на общината оказва съдействие на организациите по оползотворяване, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и предаване на ИУЕЕО.

Изпълнение на задълженията за участие в системите за разделно събиране се осъществява, като се сключат договори с организации по оползотворяване на ИУЕЕО, лица, които изпълняват задълженията си индивидуално или други лица, притежаващи документи по чл.35 от ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране или оползотворяване на отпадъци на територията на общината.

Информацията за управлението на отпадъците от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), отработени масла, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) и излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) се набира чрез допълнителни годишни отчети, регламентирани в съответните наредби за управление на специфичните отпадъчни потоци. На етапа на изготвяне на настоящата общинска Програма за управление на отпадъците няма данни за количествата на разделно събирани други масово разпространени отпадъци - отработени моторни масла, както и за излезли от употреба автомобилни гуми.

Община Трекляно няма сключен договор за безвъзмездно предаване от гражданите на отпадъци от излезли от употреба МПС (ИУМПС) и излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) чрез организирани кампании за тяхното предаване.

Отпадъци от текстил и кожа (обувки)

Милиони тонове облекла се изхвърлят на сметищата в Европа всяка година. Тези количества стават все по-големи и по-големи, заради водещия бизнес модел на „бързата мода“ и свръх консумацията на дрехи. Нараства значително проблема с местата за депониране на отпадъци. Някои видове дрехи в сметищата имат нужда от повече от 50 години, за да се разградят. Те остават там за десетилетия и отделят вредни газове, които са сред основните парични за глобалното затопляне. Токсични вещества се просмукват в почвата и подземните

води и вредят на околната среда в продължение на години. Губят се ценни ресурси, които биха могли да се оползотворят. Отклоняването на този отпадък от сметищата ще има огромен положителен ефект върху околната среда

Схемата за разширена отговорност на производителя (РОП) се прилага успешно по отношение на 6 групи масово разпространени отпадъци (МРО): опаковки (от 2004 г.); ИУМПС (от 2005 г.); ИУЕЕО (от 2006 г.); отпадъчни масла и нефтопродукти (от 2006 г.); батерии и акумулатори (от 2006 г.); и гуми (от 2011 г.). При тази схема, лицата, пускащи на пазара продукти, които се превръщат в МРО, са задължени по силата на ЗУО и специфичните наредби за постигане на количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на МРО, определени в Наредбите за всеки вид МРО. Създадени са и се поддържат съответните публични регистри на задължените по схемата лица. Анализът на отпадъците показва, че най-добри постижения от гледна точка на йерархията на управление на отпадъците са постигнати за МРО. Това дава основание добрите резултати от прилагане на схемата за 6-те групи МРО схемата да се разшири и за други продукти. С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г., е необходимо в схемата да бъдат включен и този отпадъчен поток.

С развитието на модела т.нар. „бърза мода (fast fashion)“, което води до големи щети на околната среда както от гледна точка на производството, така от гледна точка на третирането на образуваните текстилни отпадъци, увеличаването броя на контейнери/пунктове за отпадъци от текстил с цел повторната им употреба е адекватна добра практика.

По данни от последния морфологичен анализ на отпадъците в община Трекляно се генерират средногодишно около 7 тона отпадъци от текстил и кожа или 4% от общия битов отпадък.

За постигане на по-добра ефективност на рециклирането и повишаване на количествата рециклирани битови отпадъци е необходимо да бъде въведено допълнително задължително разделно събиране на отпадъците от текстил и кожа.

С промените в ЗУО, Общините са длъжни да започнат да събират разделно отпадъците от обувки и текстил. Кметът на общината сключва договор само с една организация по оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил.

Болнични отпадъци/Отпадъци от хуманното здравеопазване

Медицинските отпадъци имат някои по специфични характеристики и изискват специално третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи, хирургически отпадъци и др.

Отговорността за управлението на болничните отпадъци е на медицинските заведения, в които се образуват. Болничните и здравни заведения и кабинети имат въведени задължения за сключване на самостоятелни договори за обезвреждане на опасните си отпадъци от дейността си в инсинератори.

Утайки от ПСОВ

Утайките от ПСОВ са източник на енергия при оползотворяването им чрез методите на изгаряне и извличане на фосфора. Най-масово все още се прилагат методите за оползотворяване в земеделието и за възстановяване на нарушени терени. В България за съжаление все още най-често срещания метод е депонирането на утайките след изсушаване.

Очакваното количество утайки крие риск за околната среда и за здравето на хората, в случай че не бъдат намерени и приложени съответните решения за тяхното стабилизиране, съхранение и/или оползотворяване. Законът за водите предвижда в канализационните мрежи и пречиствателните станции за отпадъчни води в населените места да бъдат включвани отпадъчни води съобразено с технологията за третиране на утайките предвид по-нататъшното им оползотворяване или крайно обезвреждане. По отношение на съществуващата йерархия на възможностите, когато става въпрос за устойчиво развитие в дългосрочен план, рециклирането

и материалното оползотворяване на отпадъците са за предпочитане пред изгарянето или обезвреждането им чрез депониране. В случая с утайките от отпадъчни води вариантите следва да се разглеждат, в зависимост от различните нива на замърсителите, патогенните организми и въздействието им върху хората и околната среда.

Съществуващите в момента възможни варианти за оползотворяване или окончателно обезвреждане на утайки от отпадъчни води могат да бъдат обобщени по следния начин: материално оползотворяване върху земеделска земя; рециклиранен на фосфора; енергийно оползотворяване в термични процеси; обезвреждане/наземно депониране.

При директното оползотворяване на утайки в земеделието е възможно възникването на някои неудобства (емисии на миризми, възможни рискове за околната среда или нещо друго). От друга страна не бива да се забравя, че тази употреба зависи от земеделските стопани, които не са длъжни да приемат утайки, а и техните изисквания към качеството се променят според сезона. Очаква се нарастващите нужди от съвременно третиране на утайките, което да гарантира премахването на патогенните организми и контрола върху замърсителите, да доведат до използването на утайките върху земеделска земя само след тяхното предварително третиране, например компостиране и производство на висококачествен компост. Всички основни методи за третиране трябва да бъдат подробно разгледани по отношение на това дали са подходящи за предоставянето на устойчиво решение за управлението на утайките.

На територията на община Трекляно няма изградени канализационни системи и пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) и не се генерират специфични отпадъци от утайки.

Обезвреждане на отпадъците

В община Трекляно има добре изградена система за събиране, транспортиране и депониране на отпадъците. Системата за събиране, транспортиране и депониране на битови отпадъци обхваща около 40% от населението на общината.

Услугите по организирано събиране и транспортиране на битовите отпадъци се извършва от „Екотрансфактор“ ЕООД - гр. Пловдив. Депонирането на отпадъците от сметосъбиращата фирма до 2018 г. се извършва на депо в с. Радловци на около 5 км. от гр. Кюстендил. От 2018 г. до момента събраните от общинска територия смесени битови отпадъци се транспортират за последващо третиране /сепариране и/или обезвреждане чрез депониране/ на Регионално депо за неопасни отпадъци - Самоков, за което е сключен писмен договор с Община Самоков.

Дейността по сметосъбиране и сметоизвозване се осъществява с 361 (триста шестдесет и един) броя пластмасови кофи с вместимост 240 литра, разположени в обслужваните населени места, както следва: Трекляно – 228 бр., Злогош – 39 бр., Сушица – 17 бр., Добри дол – 11 бр., Габрешевци – 29 бр., Средорек – 27 бр. и Косово – 11 бр. Съдовете се подменят и допълват ежегодно при необходимост. Периодичността на обслужване на съдовете към 2021 година е 20 (двадесет пъти) годишно. В рамките на 5 дни се обслужват всички населени места със сметосъбиращ автомобил с обем на пресата 7 куб. метра.

В община Трекляно не е въведена система за разделно събиране на отпадъците от опаковки – хартия, пластмаса и стъкло и няма сключен договор с оползотворяваща организация. Общината не разполага със съдове за фамилно компостиране на градински отпадъци и специализирани съдове за отпадъци от сгुरия и пепел.

Малките количества строителни отпадъци, генерирани от ремонти на частни жилища и търговски обекти в общината се събират и извозват заедно със смесения битов отпадък.

Образуване на нерегламентирани замърсявания не се допуска, тъй като се прави периодичен мониторинг на територията на общината и същите се премахват своевременно.

Неразделна част от настоящата Програма за опазване на околната среда е разработената Общинска програма за управление на отпадъците на община Трекляно за периода 2021-2027 г., която включва подробен анализ на отпадъците по видове и предвижда мерки за тяхното предотвратяване, разделно събиране, рециклиране, оползотворяване и повторна употреба.

ИЗВОДИ:

Основните методи за обезвреждане на битовите отпадъци в община Трекляно са сепариране и депониране.

Необходимо е въвеждане на системи за разделно събиране и управление на отпадъците от опаковки, биоразградими отпадъци, текстилни отпадъци и обувки.

Общината трябва да осигури разделното събиране и оползотворяване на строителните отпадъци и да сключи договори с оползотворяващи организации за отпадъците от НУБА, ИУЕЕО, ИУМПС, гуми, отработени масла и др.

4.2. Шум

Шумът е от основните неблагоприятни фактори, водещи до акустичен дискомфорт в околната среда. Вредното въздействие зависи от вида му и поражащите го условия. Произходът на шума се определя от видовете дейности, при които той е генериран. В градска територия се различават промишлен (производствен), транспортен, шум от строителство и битов шум. В зависимост от характера (постоянен, периодично, повтарящ се, прекъснат), честотния спектър и интензивността на шума, а така също и продължителността на експозиция, въздействието му е по-малко или повече вредно. Основният аспект на вредното въздействие на шума, разгледан в настояща програма е свързан с влиянието му върху човешкия организъм и здраве. Високите шумови нива влияят върху слуховия апарат на човека, психическото и нервно състояние на личността, имунната система, обмяната на веществата, сърдечно-съдовата система и др. Подлежащите на контрол обекти са източниците на шум, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони. Приоритетни са тези, които се намират в жилищни зони, с цел да се предотврати дискомфорта през различните части на денонощието и вредните ефекти от шума върху здравето на населението. (посл. изм. и доп.).

Шумът е комплекс от звуци, които действат неблагоприятно върху човешкия организъм. Минималната звукова енергия, която при човека е в състояние да предизвика слухово възприятие, се нарича долен слухов праг и се означава с 0 децибела. Най- горната граница, при която човек възприема звука като болка, се нарича горен слухов праг или праг на болката и отговаря на сила на звука от 130 децибела при 1000 херца честота. Освен сила звукът се характеризира и с височина /честота/. Човешкото ухо може да възприема звуци с честота от 16 до 20 хиляди херца. Едно трептене в секунда е 1 херц. Съгласно Закона за защита от шума в околната среда той е нежелан или вреден външен звук, причинен от човешка дейност, в това число шумът, излъчван от транспортните средства от автомобилния, железопътния, водния и въздушния транспорт, от инсталации и съоръжения на промишлеността, и от локални източници на шум. Шумът и вибрациите по своето хигиенно значение са на едно от първите места сред неблагоприятно действащите фактори в работната и околна среда.

Граничните стойности на нивата на шум за различните територии и урбанизирани зони в зависимост от предназначението им за дневен, вечерен и нощен период, са регламентирани в Наредба №6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите по показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето.

Таблица 23: Показатели за шум, съгласно Наредба №6 от 26.06.2006 г.

Територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях		Еквивалентно ниво на шума в dB(A)		
		ден	вечер	нощ
1.	Жилищни зони и територии	55	50	45

2.	Централни градски части	60	55	50
3	Производствено-складови територии и зони	70	70	70

Основни причини за повишаване нивото на шума в населените места се явява както строителството, така и обусловеното от него увеличаване на потока на товарните автомобили, амортизираната пътна настилка, остарелият транспортен парк на голяма част от населението, увеличеният брой дизелови автомобили.

Община Трекляно не е определена като критичен район в акустично отношение, поради което не са предприемани мерки за борба с шумовото натоварване.

На територията на община Трекляно няма източници на промишлен шум. Основен източник на шумово замърсяване са транспортните средства, но трафикът не е интензивен и не се констатираат превишения на граничните стойности.

На територията на община Трекляно няма предприятия, които да подлежат на контрол, съгласно изискванията на Закона за защита от шума в околната среда и свързаните с него наредби.

Съгласно Закона за защита от шума в околната среда, РИОСВ контролира единствено промишлени източници на шум в околната среда, с цел спазване на нормите за нива на шум в съответните зони и територии, както и в най-близките места за въздействие. Задължение за провеждане на собствен мониторинг на шум в околната среда и представяне в РИОСВ на резултатите от тях, имат единствено предприятията с издадени комплексни разрешителни по смисъла на Закона за опазване на околната среда. На територията на община Трекляно няма обекти с издадени комплексни разрешителни, както и промишлени източници с дейности, създаващи висок риск от наднормени нива на шум в околната среда.

Във връзка с посочените обстоятелства не е извършван планов контролен мониторинг на нивата на шум в околна среда на промишлени обекти в община Трекляно.

Основен източник на шумово замърсяване на средата са транспортните средства. Някои производства и човешки дейности в сферата на услугите също излъчват шум и създават дискомфорт у живущите около източника.

Съгласно нормативната уредба за шума контролната функция на общинската администрация е върху шума от битови и занаятчийски дейности. Производствения шум и шума от транспортния трафик се контролира от регионалните органи на МОСВ, МЗ и МВР.

В заключение може да се обобщи, че акустичната обстановка на територията на община Трекляно е нормална.

4.3. Здравно-хигиенни аспекти на околната среда

Състоянието на средата се определя от измененията настъпили в основните нейни параметри, следствие от човешката дейност – замърсяване на атмосферата, водите и почвите с производствени и битови вредности от дейността на транспорта, акустично натоварване на средата, йонизиращи и нейонизиращи лъчения, проблемите с третирането на отпадъците.

Основните проблеми, резултат от антропогенната дейност са:

- Високите нива на шума – резултат от функционирането на транспорта и отделни точкови източници
- Замърсяването на атмосферата от линейни (транспорт) и точкови (производствени и битови) източници.
- Йонизиращи и не йонизиращи лъчени.

Разкритите екологични проблеми в голяма степен се дължат на:

- Преминаване на производственият сектор към по-евтини технологии за снабдяване с топлоенергия, съпроводени с по-високи емисии в атмосферния въздух.

- Липса на финансови средства в производствения сектор за опазване качеството на атмосферния въздух.
- Липса на финансови средства за осъществяване на инфраструктурни и благоустройствени проекти за опазване качеството на атмосферния въздух
- Продължаващ процес на подценяване на ролята на зелената система и хаотичното усвояване на земеделски земи за производствени нужди.

Посочени са зони и/или обекти със специфичен хигиенно-охранителен статут. Към тази категория се отнасят зони, които по силата на съответни наредби, следва да бъдат взети под внимание в процеса на планиране. Зоните и обектите със специфичен санитарно-охранителен статут са всички водоснабдителни съоръжения за питейно-битово водоснабдяване, помпените станции за канални води, ПСОВ, гробищни паркове, депа за отпадъците, кариерите, автосервиси, автогари, гари и летища и много други.

Здравно-хигиенни рискове съществуват и в местата, където обитава предимно население от ромски произход, които имат недостатъчно ефективни водопровод и канализация, инфраструктура, изградени типови постройки и възможности за поддържане на необходимата хигиена. Съществуват реални инфекциозни рискове (вирусен хепатит, морбили и др.), също така стоят на преден план и проблемите с битовите отпадъци и по-специално нерегламентираното им изхвърляне, което може да засегне и живеещото в съседство население. Здравен проблем представлява замърсяването на атмосферния въздух в жилищните зони с дразнещи газове - азотни и серни диоксиди, вещества с общо системен токсичен ефект. Значение имат замърсителите със сензибилизиращо действие (органични частици, алдехиди, феноли, сажди и катрани).

Естественият радиационен гама-фон е физична характеристика на околната среда и представлява полето на гама-лъчите, в което се намират всички живи организми на Земята. Източници на това йонизиращо лъчение са вторичното космично лъчение и естествените радионуклиди, намиращи се в атмосферния въздух, почвите, водите, храните и човешкото тяло. Измерваната величина е мощност на дозата на гама-фона и е специфична за всеки пункт, област, регион. Данните за мощността на дозата гама-лъчение за страната се получават в реално време от 27 постоянни мониторингови станции на Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон (НАСНКРГФ), администрирана от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС).

Автоматизираната система осигурява оперативна информация в случай на инцидентно повишаване на радиационния фон, както при ядрена авария на територията на страната ни, така и при трансграничен пренос на радиоактивно замърсяване. Системата обезпечава с данни в реално време Аварийния център на Агенцията за ядрено регулиране и Главна Дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” към Министерството на вътрешните работи, с което се осигурява възможност, в случай на радиационна авария, да се приложат своевременно подходящи мерки за защита на населението и околната среда.

Слънчевата радиация е природен източник на радиация, към която човек се е приспособил и не е прието да се счита като опасна за неговото здраве. Сумарната слънчева радиация нараства с височината на слънцето и в часовете около обяд достига максималните си стойности. От значение на прихода и разхода на слънчевата радиация е и прозрачността на атмосферата. Продължителността на слънчевото греене има сериозно отношение към компонентите на околната среда. Броят на часовете слънчево греене зависи от дължината на деня, респективно от географската ширина на мястото, облачността и закритостта на хоризонта.

Познаването на светлинния режим е тясно свързано с хигиената на труда, експлоатацията на различни технически съоръжения и др.

На територията на община Трекляно няма изградени обекти и други антропогенни източници, които са доказани замърсители, допринасящи за промяна в радиационната

обстановка. Не са известни данни за разположени на територията на общината значителни източници на нейонизиращи лъчения. Няма установено завишаване на естествения радиационен фон.

ИЗВОДИ :

- Акустичната обстановка във всички селища на община Трекляно е благоприятна. Периодичното движение на МПС-та не може да се приеме за друга освен като обичайна характеристика на шума, съобразно вида на двигателя им.
- Рисков фактор е евентуалното възникване на точкови източници на шум под формата на работилници или ателиета за услуги в рамките на регулация, генериращи шум над пределно допустимите норми.
- Радиационният гама фон в област Кюстендил, в частност и в община Трекляно е в границите на характерните за страната фоновы стойности.
- Не са наблюдавани повишавания на специфичните активности на естествени и техногенни радионуклиди в атмосферния въздух.

5. Управленски и финансови фактори

5.1. Структура на управлението на дейности, свързани с ОС

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. В своята дейност кметът на общината се ръководи от законите, от актовете на общински съвет и от решенията на населението. Кметът упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината. Той е първостепенен разпоредител с бюджетни средства. Кметът на общината назначава за срока на мандата си заместник-кметове, в съответствие с одобрената структура на общинската администрация, които подпомагат кмета при осъществяване на дейността му. Кметът на общината определя със заповед заместник - кмет, който да изпълнява функциите му при негово отсъствие от общината.

Към функциите на кметовете и кметските намесници в селата спадат: упражняване на контрол за законосъобразното използване и отговаряне за поддържането, охраната и опазването на общинската собственост на територията на населеното място; подпомагат воденето на регистъра на населението и регистрите по гражданското състояние и предоставят свързаните с тях административни услуги на населението в населеното място, изпращат актуална информация на държавните и общински органи и др.

Общинската администрация подпомагат кмета при осъществяване на правомощията му и извършва дейности по административно обслужване на гражданите и юридическите лица.

Правата и задълженията на Кмета на общината, свързани с опазването на околната среда са регламентирани от националното екологично законодателство.

Съгласно Закона за опазване на околната среда, кметът има следните задължения:

- да информира населението за състоянието на околната среда;
- да разработва и контролира заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;
- да организира управлението на отпадъци на територията на общината;
 - да контролира изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
 - да организира и контролира чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
 - да определя и оповестява публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и да контролира изпълнението на техните задължения;

- да организира дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
- да определя длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по Закона за опазване на околната среда;
- да определя лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Кметът на общината може да възлага изпълнението на изброените функции на кметовете на кметствата в общината.

Кметът на общината организира управлението на дейностите по отпадъците, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на Закона за управление на отпадъците и общинската наредба за управление на дейностите по отпадъците.

Съгласно Закона за управление на отпадъците, кметът на общината отговаря за:

- осигуряването на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- избора на площадка, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци;
- разделното събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки;
- организирането и прилагането на система за разделно събиране на излезлите от употреба луминесцентни и други лампи, съдържащи живак;
- организирането на дейността по събирането и съхраняването на излезли от употреба моторни превозни средства на площадките за временно съхраняване;
- предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища;
- определянето на места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- определянето на места за поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба батерии.

Функциите на Общинския съвет са:

- да определя размера на такса „битови отпадъци” и таксата за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване по Закона за местните данъци и такси;
- да приема Програма за опазване на околната среда на общината и всяка последваща актуализация;
- да контролира изпълнението на програмата и ежегодното внасянето на отчети по изпълнението ѝ от кмета на общината;
- да приема наредби, касаещи управлението на околната среда на общината и др.

Кметът е длъжен да разработва и изпълнява Програма за опазване на околната среда и Програма за управление на отпадъците на територията на общината.

Ежегодно в срок до 31 март, Кметът представя в Областна администрация – Кюстендил и РИОСВ отчет за изпълнение на двете програми.

Защитата от шума в околната среда е уредена, чрез Закона за защита от шума, според който Кметът на общината е длъжен:

- да упражнява контрол по спазване на Закона;

- да организира и регулира движението на автомобилния транспорт;
- при необходимост от извършване на иземвания на нивото на шум, контролът се осъществява съвместно с РЗИ.

Съгласно Закона за водите, Кметът на общината е длъжен:

- да осъществява контрол при изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи на битовите отпадни води;
- изграждането и поддържането на водопроводните мрежи, изграждането и регистрацията на кладенците за индивидуално ползване.

Съгласно Закона за лечебните растения Кмета на общината:

- организира изпълнението на дейностите с лечебните растения;
- издава позволителни за бране на билки от земи общинска собственост.

Отговорни за опазване на околната среда и управлението на дейностите с отпадъците са: Кмета на общината, Общинския съвет, Заместник-кмет, Кметове на населени места и Кметски наместници, както и специалистите по екология и опазване на околната среда от Общинската администрация.

Изпълнението на настоящата Програма за опазване на околната среда на община Трекляно за периода 2021-2027 г., изисква подобряване на институционалния капацитет и засилване на контролните функции на местно ниво.

В Общината дейностите по опазване на околната среда, чистота и управление на отпадъците се извършват от: Кмет на общината, Кметове на населени места и Кметски наместници, както и специалистът по ТСУ в Общинската администрация.

Преки отговорности, свързани с дейностите по управление на отпадъците и опазване на околната среда имат служителите на сметосъбиращата и сметоизвозваща организация „Екотрансфактор“ ЕООД - гр. Пловдив.

В администрацията са назначени отговорни служители, които освен дейностите свързани с опазването на околната среда, поддържането на чистотата на населените места, сметосъбирането и сметоизвозването, поддържането на зелените площи, изпълнение на предписания и указания от РИОСВ, МОСВ, БДУВ и други, активно участват в разработването, кандидатстването и изпълнението на общински проекти в областта на околната среда, финансирани от различни източници.

Служителите, назначени да отговарят за проблемите по опазване на околната среда и управление на отпадъците притежават необходимото образование, професионална компетентност и опит за заемане на съответните длъжности.

Анализът на институционалния капацитет показва, че в Община Трекляно се изпълняват в пълен обхват правомощията и отговорностите на кмета и общинската администрация, съгласно законовите разпоредби за опазване на околната среда и управление на отпадъците.

За повишаване на професионалната квалификация и качествените характеристики на служителите, ангажирани с управлението на отпадъците, се препоръчва ежегодното им включване в дейност за повишаване на професионалната квалификация и осигуряване на посещения на семинари и специализирани курсове.

Материално-техническата и информационна обезпеченост на персонала, пряко ангажиран с изпълнение на функциите, е достатъчна и не е необходимо да се предвиждат мерки в тази насока.

5.2. Сътрудничество с други институции и организации

Община Трекляно следва да си сътрудничи по проблемите на опазване на околната среда със съседните общини: Кюстендил, Земен и Трън.

За решаване на проблемите по управление на отпадъците Община Трекляно работи в тясно сътрудничество с Община Самоков, в качеството ѝ на оператор на Регионално депо за неопасни отпадъци и с останалите общини, членове на РСУО - „Рила Еко” – регион Дупница, а

именно: Община Кюстендил, Община Дупница, Община Сапарева баня, Община Бобов дол и Община Невестино.

За решаване на проблемите на околната среда общинската администрация трябва да си сътрудничи с всички фирми, бизнес организации и граждани на нейната територия.

- С „ВиК“ дружеството за получаване на:
 - разрешение за задоволяване на битовите и производствени нужди – водовземане от градската водопроводна мрежа;
 - разрешителни за заустване на производствени отпадъчни води в градската ПСОВ и емисионни норми за отпадъчните води;
- По проблемите на околната среда и здравния статус на населението община Трекляно поддържа информационен обмен и е партньор със следните регионални органи на централни ведомства:
 - РИОСВ – Перник и РИОСВ - София;
 - ИАОС и Регионална лаборатория/РЛ/ към ИАОС;
 - РЗИ – Кюстендил към МЗ;
 - „Басейнова дирекция” - „Западнобеломорски район“ – Благоевград;
 - Областна администрация – Кюстендил;
 - „Областна дирекция земеделие и гори” – Кюстендил, към МЗГ;
 - Отдел „Статистически изследвания - Кюстендил“ към НСИ;
 - Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” – Кюстендил;
 - ТП ДГС „Кюстендил“;
 - Областна дирекция по безопасност на храните – Кюстендил и др.

5.3. Общински бюджет и финансиране на дейностите по опазване на околната среда

Дейностите по опазване на околната среда и управление на отпадъците се организират и осъществяват от Общинска администрация – Трекляно и назначените за целта служители. Разходите за тези функции в общинския бюджет се покриват пердимно от приходите от такса „битови отпадъци“ и други собствени приходи на Общината.

Необходимостта от изграждането на нови съоръжения и инсталации за третиране на отпадъците и осъществяване на дейности, свързани с предотвратяване на последиците от климатичните промени, бедствия, аварии и катастрофи, пряко свързани с опазването на природата и околната среда ще постави остро въпроса за тяхното финансиране.

Средствата от общинския бюджет се събират ежегодно от такса битови отпадъци и се разходва, съгласно приета План - сметка за приходите и разходите за извършване на услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа за битовите отпадъци, както и поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на територията на Община Трекляно.

Изграждането на нови съоръжения и инсталации за третиране на отпадъците на регионално ниво ще постави въпроса за организиране и финансиране на тяхното разделно събиране и предвид чувствителността на населението към увеличаването на размера на такса „битови отпадъци“ трябва да се търсят алтернативни източници на средства.

С Наредбата за определянето и администрирането на местните данъци, такси и цени на услуги на територията на Община Трекляно, се уреждат отношенията, свързани с формирането на местните такси и цени на предлаганите от общината услуги, реда и срока на тяхното събиране, в това число местните такси и цени на услуги, касаещи управлението на отпадъците. Таксата се заплаща за услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения за битови отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места.

Таксата се заплаща от: собственика на имота, ползвателя - при учредено вещно право на ползване, концесионера - при предоставяне на особено право на ползване – концесия, а при наличие на имот – държавна или общинска собственост, данъчно задължено е лицето, на което имотът е предоставен за управление. Собственикът на новопридобити имоти дължи такса от началото на месеца, следващ месеца на придобиване на имота освен ако таксата не е платена от предишния собственик. Когато ползването е започнало преди окончателното завършване на сградата, таксата се дължи от началото на месеца, следващ месеца, през който е започнало ползването. За сгради, подлежащи на събаряне, таксата се дължи включително за месеца, през който е преустановено ползването.

Таксата се определя в годишен размер с отделно решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка (подлежаща на проверка от Сметната палата) за всяка дейност, включваща необходимите разходи за: 1/ осигуряване на съдове за събиране и съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други; 2/ събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации или съоръжения за обезвреждането им; 3/ проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците; 4/ почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Съгласно чл. 66, ал.1 от Закона за местните данъци и такси таксата за „Битови отпадъци” се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общински съвет въз основа на одобрена план – сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за: осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други; събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им; проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците и почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване. Размерът на такса битови отпадъци се определя за всяка услуга поотделно.

Таксата за битови отпадъци в Община Трекляно се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общинския съвет въз основа на одобрена план сметка.

Прилагането на принципа „замърсителят плаща” изисква възстановяване на всички разходи за извършваните в момента дейности, както и за бъдещото въвеждане на нови съоръжения и услуги като включва: събиране, транспорт и депониране на отпадъците. Цената за депониране на отпадъци трябва да възстановява разходите за изграждане на депото и да покрива разходите за експлоатация, мониторинг, закриване и следексплоатационни грижи за площадката на депото за период не по-кратък от 30 години, съгласно изискванията на Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017 г.) за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.

Размерът на таксата се определя в левове, пропорционално върху данъчната оценка на имота. За юридическите лица дължимата такса се изчислява пропорционално върху по-високата между данъчната оценка и отчетната стойност на нежилищните имоти и се внася в приход на общинския бюджет.

Таксата може да се заплаща на две равни вноски в сроковете до 30 юни и до 31 октомври на годината, за която се дължи, ако не е определен друг срок в ЗМДТ. За предплатилите до 30 април за цялата година се прави отстъпка от 5 на сто.

При вземането на решение за определяне размера на такса „Битови отпадъци” ръководството на Общинска администрация Трекляно и Общинския съвет се съобразяват с

доходите на местното население, средната годишна работна заплата и социалната поносимост на предлаганата услуга. Отчитайки конкретните условия на Община Трекляно, постъпващите средства при правилно и целенасочено управление на отпадъците могат да осигурят една нормална организация за задоволяване нуждите на населението от качествени комунално-битови услуги.

Възприетият подход за финансиране на дейностите по управление на отпадъците се основава на принципа „замърсителят плаща“, който се въвежда с такса „Битови отпадъци“ за населението, на основание чл. 62 и чл. 63 от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Общинският съвет определя размера на такса „Битови отпадъци“ за дейностите, предвидени със ЗМДТ. Общинският съвет приема наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, в т.ч. и таксата „Битови отпадъци“.

Съгласно Закона за местните данъци и такси в такса „Битови отпадъци“ следва да се предвидят разходи за: закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови отпадъци; почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Практиката показва, че начинът по който се изчислява такса „Битови отпадъци“ далеч не стимулира населението да участва в системите за разделно събиране на рециклируемите отпадъци, както и не води до пълно финансово покритие на нуждите и разходите за управление на битовите отпадъци. Това обуславя значителния финансов ресурс, който е непосилен за общинския бюджет, не се осигурява от такса „Битови отпадъци“ и за изпълнението на част от дейностите по управление на отпадъците Общината търси алтернативни решения за финансиране от други финансови организации – ПУДООС, Оперативните програми, програмата за развитие на селските райони и др. външни донорски програми.

По силата на националното законодателство, Общинската администрация е изцяло отговорна за организиране на дейностите по управление на битови отпадъци и поддържане чистотата на населените места.

Финансирането на услугите и дейностите се осигурява със средствата, предвидени в общинския бюджет, осигурени чрез такса „битови отпадъци“, заплащани от домакинствата и промишлеността. Размерът на таксата се приема от Общинския съвет ежегодно.

В изпълнение на изискванията на националното законодателство в областта на управление на отпадъците Община Трекляно извозва и предава за сепариране и депониране битовите си отпадъци на площадка на територията на община Самоков.

Програмата за управление на отпадъците се реализира чрез средства от общинския бюджет и европейски оперативни програми. Средствата от общинския бюджет се събират ежегодно от такса битови отпадъци и се разходва, съгласно приета План - сметка за приходите и разходите за извършване на услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа за битовите отпадъци, както и поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на територията на Община Трекляно.

Таблица 24: Приходи от такса „Битови отпадъци“ и разходи за „Чистота“ 2018-2020 г. (хил. лева)

Години	Приходи от Такса „Битови отпадъци“	Разходи за управление на отпадъци
2018	4209	33588
2019	3577	34118
2020	3454	31980

Източник: Община Трекляно

През последните години Приходите от такса „Битови отпадъци“ (ТБО) са едва около 10% от разходите за управлението на битовите отпадъци в община Трекляно. Средногодишно разходите за управление на отпадъците в общината са около 33 хил. лева, а разходите едва 3747

лева. Това поставя на сериозни изпитания Общинската администрация, която е принудена да търси дофинансиране на дейностите по управление на отпадъците.

П Л А Н С М Е Т К А

на Община Трекляно на разходите за извършване на дейностите по предоставяне на услугите по чл. 62 от ЗМДТ за 2021 г.

Съгласно чл.66,ал.1,т.1 от ЗМДТ дейностите по предоставяне на услугите по чл. 62 включват :

1. Осигуряване на съдове за съхранение на битови отпадъци – контейнери, кофи и други:

-Закупуване на 20 броя кофи за смет с вместимост 240 л. с приблизителна единична цена – 80,00 лв.за брой – на обща стойност 1600,00 лв.

-Закупуване на 20 броя кошчета за смет за употреба на открито ,с приблизителна единична цена 80,00 лв за брой - на обща стойност 1600,00 лв.

Общо : 3200,00 лв

Събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до инсталации и съоръжения за третирането им, по населени места:

Злогош - 3133,00 лв.

Сушица - 1366,00 лв.

Добри Дол - 884,00 лв.

Габрешевци - 2249,00 лв.

Трекляно - 18316,00 лв.

Косово - 884,00 лв.

Средорек - 2160,00 лв.

Общо : 29000,00 лв

Чл.66,ал.1,т.2 от ЗМДТ Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците;

1.Обезвреждане и депониране на битови отпадъци на регионално депо за неопасни отпадъци

Общо : 5520,00 лв

2.Отчисления по чл. 60 от Закона за управление на отпадъците (Наредба №7)

Общо : 381,00 лв

3. Отчисления по чл. 64 от Закона за управление на отпадъците (Постановление №207)

Общо : 9500,00 лв

Чл.66,ал.1,т.3 от ЗМДТ Почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Общо : 5000,00 лв

Обща сума на разходите по всички пера за 2021 год: 52601 , 00 лв

Сумите са приблизителни и направените разчети са за около 100 тона отпадък годишно.

В Закона за управление на отпадъците /ЗУО/, на общините са вменени допълнителни отговорности, с които се увеличават разходите по дейностите, включени в годишната плансметка, а именно: - месечни отчисления за закриване и следексплоатационни грижи на регионалното депо /чл. 60 от ЗУО/, като размерът на тези отчисления е в левове за тон депониран отпадък и е определен по реда на Наредба № 7 от 19.12.2013 за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране

на отпадъци – за 2021 г. размерът е 3,86 лв. / три лв. и 86 ст./; - отчисления за изграждане на нови съоръжения за третиране на битови отпадъци /чл.64 от ЗУО/, като размерът на тези отчисления е в левове за тон депониран отпадък и е определен с Наредба № 7 от 19.12.2013 за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци – 82,00 лв. / осемдесет и два лв. / за 2021 г.

С последните изменения на Закона за местните данъци и такси, в сила от 17.02.2021 г., Чл. 67. регламентира:

(1) Размерът на таксата за битови отпадъци за всяко задължено лице се определя за календарна година при спазване на принципа за понасяне на разходите от причинителя или притежателя на отпадъците.

(2) Размерът на таксата за битови отпадъци за всяко задължено лице е сумата от размера на таксата за всяка услуга по чл. 62, която се определя, като разходите за сметка на таксата за битови отпадъци за текущата година от план-сметката, формирани по реда на чл. 66, ал. 13 за всяка услуга по чл. 62, се разпределят, като се приложи съответният начин за изчисление в зависимост от приетите от общинския съвет основи за услугите по чл. 62.

(3) Размерът на таксата за единица основа се определя в левове за всяка календарна година и се приема с решението на общинския съвет по чл. 66, ал. 3, т. 2 за одобряване на план-сметката.

(4) Количеството битови отпадъци е водеща основа за определяне на размера на таксата за битови отпадъци.

(5) Общинският съвет може да приеме основа или основи, различни от посочената в ал. 4, при условие че съществуват обективни обстоятелства, възпрепятстващи прилагането и.

(6) Общинският съвет приема основите за изчисляване размера на таксата за всяка от услугите по чл. 62 с наредбата по чл. 9. (Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги). Решението за приемане или изменение на наредбата по чл. 9 съдържа и мотивите, придружени с анализ, за избор на определената основа, а в случаите по ал. 5 - и мотиви за неприлагане на основата по ал. 4, както и вида и източника на информация за изчисляване размера на таксата за битови отпадъци.

(7) Преди внасяне за разглеждане на заседание на общинския съвет проектът на наредба по чл. 9 се публикува за обществено обсъждане по реда на чл. 26 от Закона за нормативните актове. Заедно с проекта на наредба по чл. 9 на интернет страницата на съответната община се публикува и решението по ал. 6.

(8) Основите за определяне на размера на таксата за битови отпадъци, които общинският съвет може да приеме, са:

1. за услугата по събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения и инсталации за тяхното третиране:

а) индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост;

б) количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране;

в) брой ползватели на услугата в имота;

2. за услугата по третиране на битовите отпадъци в съоръжения и инсталации:

а) индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост;

б) количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране;

в) брой ползватели на услугата в имота;

3. за услугата по поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места и селищните образувания в общината:

а) брой ползватели на услугата в имота;

б) разгъната застроена и/или незастроена площ на недвижимия имот.

(9) Общинският съвет може да приеме различни основи за отделните населени места, за отделните зони в тях, за селищните образувания, за различните категории задължени лица и за отделните услуги по чл. 62, като бъдат посочени изрично мотивите за различните основи.

(10) При приемане на основа индивидуално определено количество битови отпадъци за имота чрез торби с определена вместимост и товароносимост същите се закупуват от задължените лица по ред, определен в наредбата по чл. 9. С наредбата по чл. 9 общинският съвет може да определи минимален брой торби, които да бъдат закупени от задължено лице за календарна година, съобразен с извършения анализ за минималното количество битов отпадък, генерирано от един ползвател на услугата в дадено населено място, селищно образувание или зона. Когато закупените за годината торби надхвърлят действително изразходваните през годината, останалите торби се използват през следващата година, като се приспадат от определения за нея минимален брой и се заплаща само разликата.

(11) При приемане на основа:

1. "брой ползватели на услугата в имота" или "разгъната застроена и/или незастроена площ на недвижимия имот" общинският съвет при определяне на размера на таксата за битови отпадъци може да приема допълнително диференциране съобразно населените места в общината и отделните зони в тях, вида на имота, неговото предназначение и вида на извършваната в имота икономическа дейност;

2. "индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост" или "количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране" общинският съвет при определяне размера на таксата за битови отпадъци може да приема допълнително диференциране съобразно вида на битовия отпадък.

Новите нормативни разпоредби ще наложат нов подход при формирането и определянето на размера на таксата за битови отпадъци, отразени в общинската наредба за администрирането на цени на такси и услуги. Очаква се този подход да повиши размера и събираемостта на приходите от такса „Битови отпадъци“ и да ангажира повече населението с проблемите по разделно събиране и управление на отпадъците .

Други източници на приходи за опазване на околната среда и управление на отпадъците

Държавен бюджет

Целевото финансиране на общински проекти от страна на държавния бюджет не е пряко обвързано с целите и приоритетите в областта на опазване на околната среда и управлението на отпадъците. Необходимо е подобряване на координацията между институциите при определянето на проектите, в т.ч. разработване на ясни критерии за финансиране и процедури за контрол.

Външно финансиране - Оперативни програми

Външното финансиране се извършва чрез кандидатстване с проекти пред ОП „Околна среда“, ПУДООС, ПРСР, НДЕФ и други финансиращи организации.

Необходимостта от засилване на контролната дейност от страна на администрацията както и провеждане на кампании сред населението за в бъдеще има вероятност да доведат до още по-голямо увеличаване на необходимите финансови средства.

За изпълнението на плановете за действие предвидени в стратегическите документи на общината следва да се търсят източници на средства извън общинския бюджет – Оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС, Програма за развитие на селските райони, Програми за трансгранично сътрудничество, Програми на българските министерства и други.

5.4. Информирание на обществеността

Информирането на обществеността цели повишаване на екологичната култура на населението и по-конкретно за опазване на околната среда, намаляване на количеството на отпадъците и тяхното екологосъобразно събиране и обезвреждане. Необходима е по-широка гласност както за възникнали проблеми пред общината, така и за търсене на решението им и привличане на общественост в изпълнение на предприетите мерки.

Съгласно чл.17 от Закона за опазване на околната среда, всеки има право на достъп до налична информация за състоянието на компонентите на околната среда, както и за дейностите или мерките, включително административни мерки, планове и програми, които оказват или са в състояние да оказват въздействие върху околната среда.

Община Трекляно има добре функционираща система за информиране на населението за състоянието на околната среда. Информационното обслужване се състои в събиране и предоставяне на данни за състоянието на околната среда, информиране обществеността за включването ѝ в предстоящи екологични мероприятия, за участие при разработване и обсъждане на проекти, за изпълнение на конкретни мероприятия и резултатите от тях и т.н.

Информирането на населението на община Трекляно за състоянието на околната среда, за изпълнението на мерките от Общинската програма за опазване на околната среда, както и за реализацията на проекти с екологична насоченост се осъществява чрез публикуването на информация на интернет страницата на Общината. Извършва се уведомяване на населението за инвестиционни предложения и допускане изработването на проекти на ПУП.

Информацията се предоставя чрез публикуване в регионални медии и на електронната страница на Община Трекляно, провеждат се информационни кампании за опазване на околната среда. Уведомленията за инвестиционни предложения, които постъпват в Общината се обявяват публично с обява в областен ежедневник, поставя се обява на таблото в сградата на Общината, изпращат се писма до всички НПО-та в града, които предварително чрез анкетно проучване са заявили, че желаят да бъдат информирани.

Много ефективни форми за изграждане на екологична култура и гражданска позиция в населението са редица проекти, свързани с опазване и възстановяване на околната среда, които община Трекляно разработва и/или участва под някаква форма. Стремешт е да бъдат обхванати и ангажирани всички възрастови групи, като особено внимание се обръща на младите хора. Една от задачите за изпълнението на тази цел е добрата информираност на гражданите относно състоянието на околната среда и дейностите, които се извършват от Общинската администрация за нейното подобряване. Предоставяйки на гражданите възможността да се информират за състоянието на околната среда, те могат активно да участват в екологичната работа на администрацията и въз основа на информацията, която получават да изразява своето мнение и предложения.

РАЗДЕЛ II. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT АНАЛИЗ.

SWOT анализът е обективно следствие от извършените ситуационни анализи на съществуващото състояние и практики и изхожда от идеята за разделянето на обекта на анализ от средата, в която той функционира.

Силни страни. Силните страни са ресурси или други предимства, които притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

Слаби страни. Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

Възможности. Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

Заплахи. Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на околната среда.

Анализът на силните страни на Община Трекляно, възможностите да се възползваме от тях, вътрешните слаби страни на Общината и възможностите да ги преодолеем или сведем до минимум, външните възможности /перспективи/ за Общината, както и външните заплахи, които са пречка за развитието и представляват риск за реализацията на програмата. Вследствие на този етап се предлага типа стратегия, която е подходяща да реализира Общината в бъдеще.

Целта на този анализ е да се оцени кои направления от дейностите по опазване на околната среда в региона на Община Трекляно са най-ефективни, в кои може да се постигне най-добър успех и хармонично развитие чрез използване на силните страни и благоприятните възможности на външната среда, както и чрез преодоляване или намаляване на действието на слабите страни и външните заплахи.

В технологията на стратегическото планиране SWOT анализът има ключово значение. Благодарение на него получените резултати от „анализа на средата” могат да се приоритизират и да бъдат структурирани по начин, позволяващ извличането на генералните стратегически цели, които ще преследва Община Трекляно през следващите години.

За целите на анализа е използвана цялата налична информация за съществуващото положение и тенденциите по компоненти на околната среда.

СИЛНИ СТРАНИ (STRENGTHS)	СЛАБИ СТРАНИ (WEAKNESSES)
➤ Богато биоразнообразие и наличие на защитени територии и зони в Натура 2000. ➤ Красива природа и чиста околна среда. ➤ Чист атмосферен въздух, липса на сериозни източници на замърсяване на околната среда, на наднормен шум и йонизиращи лъчения. ➤ Наличие на водни ресурси – реки и язовир. ➤ Плодородна земя и благоприятни климатични условия за биологично земеделие и животновъдство. ➤ Генерираните отпадъци се извозват на Регионално депо за неопасни отпадъци - Самоков, отговарящо на съвременните екологични изисквания. ➤ Осигуреност със съдове и техника за събиране и извозване на битови отпадъци. ➤ Нормата на натрупване на отпадъците е под средното равнище за генерирани отпадъци на 1 жител за областта и за страната. ➤ Наличие на нормативна база и стратегически документи на местно ниво за разрешаване на проблемите по опазване на околната среда.	➤ Лошо състояние на част от елементите на техническата инфраструктура - амортизирана водопроводна мрежа и липса на канализация и ПСОВ. ➤ Основен източник на отопление в общината са твърдите горива. ➤ Системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване не обхваща всички населени места и 100% от населението. ➤ Ниско ниво на рециклиране и оползотворяване и липса на цялостни системи за разделно събиране и оползотворяване на рециклируеми, строителни и биоразградими отпадъци. ➤ Периодично възникване на нерегламентирани замърсявания. ➤ Липса на собствени финансови средства за съфинансиране на големи екологични проекти. ➤ Отрицателен баланс между приходите и разходите за дейностите за чистота, озеленяване и управление на отпадъците ➤ Ниска екологична култура на населението.
ВЪЗМОЖНОСТИ (OPPORTUNITIES)	ЗАПЛАХИ (THREATS)

➤ Потенциал за развитие на биологично земеделие, растениевъдство и животновъдство. ➤ Ресурси, традиции и потенциал за развитие на екологични производства и създаване на предприятия от хранително-вкусовата промишленост. ➤ Изграждане на канализация и ПСОВ. ➤ Използване на нови технологии за възстановяването на екологичното. ➤ Съхранение на зелените системи и залесителни мероприятия. ➤ Намаляване използването на конвенционални източници на енергия и твърди горива и замяната им с ВЕИ. ➤ Повишаване на екологичната култура на населението за опазване на околната среда. ➤ Усъвършенстване на партньорството с НПО, бизнеса и други общини при подготовка и реализиране на екологични проекти. ➤ Използване на финансови инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазване на околната среда.	➤ Замърсяване на околната среда от антропогенни и други фактори. ➤ Нарастването на енергийните нужди може да доведе до неекологосъобразни решения и увеличаване използването на твърди горива. ➤ Незаконна сеч и браконьерство в горите. ➤ Риск от горски пожари и природни бедствия. ➤ Нарастващи разходи за управление и депониране на отпадъците, чистота и озеленяване. ➤ Социална чувствителност към повишаване на такса „Битови отпадъци“. ➤ Недостатъчна държавна подкрепа към местната власт за изпълнение на законовите задължения в сферата на опазването на околната среда. ➤ Глобално изменение на климата, водещо до изместване на климатичните зони и пораждаване на ресурсни проблеми. ➤ Загуба на биоразнообразие от неконтролирани антропогенни дейности.
--	--

РАЗДЕЛ III. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

Визията описва крайното желано състояние на околната среда на община Трекляно според представите на населението и на общинското ръководство.

ОБЩИНА ТРЕКЛЯНО - СЪХРАНЕНА ПРИРОДА, ЧИСТА ОКОЛНА СРЕДА, ЕКОЛОГИЧНА ИНФРАСТРУКТУРА И РАЦИОНАЛНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ ЗА КАЧЕСТВЕН И ЗДРАВΟΣЛОВЕН ЖИВОТ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Визията за околната среда описва перспективите за развитие на Общината в близките 7 години. Тя дава общата представа за характеристиките на околната среда в общината в контекста на концепцията за устойчиво развитие. Крайният резултат и изводите направени от анализите за визия са ориентирани към различните сфери на развитие на местно ниво.

РАЗДЕЛ IV. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Генерална стратегическа цел

„Устойчиво управление на околната среда в община Трекляно за осигуряване на добри условия за живот и работа, чрез обновяване на инфраструктурата, благоустрояване на населените места и запазване на природните ресурси“.

2. Специфични цели

Стратегическата цел на Община Трекляно в областта на околната среда е да се ангажира и съдейства за опазване и предотвратяване на замърсяването на околната среда по всичките ѝ компоненти и фактори на въздействие, за намаляване на риска за здравето на населението.

За постигането на генералната стратегическа цел на Общинската програма за опазване на околната среда са формулирани следните специфични стратегически цели, оценени по приоритетност:

Специфична цел № 1: Устойчиво и интегрирано управление на водните ресурси

Мярка 1.1: Обезпечаване на добро състояние и управление на водните ресурси на територията на общината.

Подобряване на водоснабдяването и качеството на питейната вода в община Трекляно. Изграждане на канализационна мрежа и осигуряване на необходимата инфраструктура за пречистване и отвеждане на отпадъчните води от населените места.

Подобряване на мониторинга и контрола върху състоянието и качеството на повърхностните и подземни води.

Мярка 1.2: Превенция и управление на риска от наводнения и други природни бедствия

Корекция на речни корита, прочистване и укрепване на канали, дерета и др.

Специфична цел №2: Усъвършенстване на системата за управление на отпадъците

Осигуряване на екологосъобразното управление на отпадъците, чрез предотвратяване и ограничаване на вредното им въздействие върху човешкото здраве и околната среда.

Мярка 2.1: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци

Мярка 2.2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и Прилагане на Стратегията и плана за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021 – 2027 г.

Мярка 2.3: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране и екологосъобразно обезвреждане на отпадъците

Мярка 2.4: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на общината за управление на отпадъците

Мярка 2.5: Участие на обществеността и превръщането ѝ в ключов фактор при прилагане на йерархията на управление на отпадъците

Специфична цел № 3: Опазване и управление на биологичното разнообразие и почвите

Мярка 3.1: Ограничаване на негативните влияния върху биологичното разнообразие

Опазване и възстановяване на природните екосистеми, генетичното биоразнообразие и обезпечаване на биологичната сигурност, съгласно българското и международно екологично законодателство. Подобряване на контрола върху възможните негативни влияния върху биологичното разнообразие и обезпечаване постигането на устойчиво използване на биологичните ресурси в община Трекляно.

Мярка 3.2: Устойчиво управление на защитените зони по Натура 2000

Включване на териториите с природозащитна стойност в цялостната схема за устройство на територията на община Трекляно. Устройване и социализиране на защитените зони по Натура 2000 като част от рекреационния потенциал на общината.

Мярка 3.3: Опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите

Опазване на почвите включва всички дейности, добри практики и процедури, свързани с опазването и подобряването на способността на почвата да изпълнява всичките си функции и да повишава продуктивните си възможности. Целта е постигане на ефективни промени в биологичната ѝ активност, физичния и химичния състав, структурата, които да намалят степента на деградацията, да повишат усвояемостта на хранителните вещества, количеството и качеството на растителната продукция. Това може да се постигне чрез прилагане на подходящо райониране на земеделските култури и сортове, използването на научно обосновани мероприятия за конкретните условия - сеитбообръщения, балансирано торене, почвени подобрители, мелиоративни мероприятия и др.

Специфична цел №4: Опазване качеството на атмосферния въздух и подобряване чистотата на населените места в община Трекляно

Мярка 4.1: Развитие и оптимизиране на системите за мониторинг и подобряване качеството на атмосферния въздух

Поддържане на нивата на замърсителите на въздуха в населените места до нормативно определените нива в страната.

Мярка 4.2: Подобряване чистотата на населените места, облагородяване и озеленяване на площите за общественно ползване

Рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова пътна и улична мрежа.

Увеличаване и поддържане на зелените площи в населените места.

Специфична цел №5: Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население

Мярка 5.1: Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в Общинска администрация – Трекляно

Мярка 5.2: Подобряване на информационната обезпеченост и ангажиране на местното население за опазване на околната среда

Създаване на работещ механизъм за обмен на информация сред заинтересованите институции и организации работещи в сферата на околната среда. Осигуряване на публичен достъп до информация относно състоянието на околната среда и общинските дейности по управлението ѝ чрез интернет платформа.

Постигането на целите заложи в настоящата програма само по себе си е следваща стъпка към систематичното решаване на екологичните проблеми в Община Трекляно.

РАЗДЕЛ V: ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ТРЕКЛЯНО 2021 Г. – 2027 Г.

Специфична цел № 1: Устойчиво и интегрирано управление на водните ресурси

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка 1.1: Обезпечаване на добро състояние и управление на водните ресурси на територията на общината	1.1.1. Подмяна на водопроводна мрежа в с. Трекляно	1500	Община, ВиК	2021 – 2027	МОСВ, ОПОС, ДБ, Общински бюджет, СПРЗСР, ФЛАГ, Публична инвестиционна програма на МС и др.
	1.1.2. Подобряване техническото състояние на водопроводните системи в населени места на общината и възстановяване на уличната настилка	5000	Община, ВиК	2021 – 2027	МОСВ, ОПОС, ДБ, Общински бюджет, СПРЗСР, ФЛАГ, Публична инвестиционна програма на МС и др.
	1.1.3. Въвеждане на алтернативни технологии за пречистване на битови отпадъчни води в населени места на общината	1000	Община	2021 – 2027	МОСВ, ДБ, Общински бюджет и др.
ОБЩО ЗА МЯРКА 1.1.		7500			

Мярка 1.2: Превенция и управление на риска от наводнения и други природни бедствия	1.2.1. Брегоукрепване и корекция на речни корита	200	Община	2021 – 2027	ОПОС, ПУДООС, ДБ, Общински бюджет и др.
	1.2.2. Изграждане на нови и оптимизиране и/или разширяване на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране във връзка с климатичните изменения и риска от природни бедствия и аварии	50	Община	2021 – 2027	ФМ ЕИП, НПВУ, ОПОС, Общински бюджет и др.
	1.2.3. Опазване на горите от горски пожари. Изграждане на противопожарна инфраструктура – наблюдателни кули, противопожарни пунктове, оборудване и обзавеждане.	150	Община	2021 – 2027	ОПОС, ДБ, Общински бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 1.2.		400			
ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1:		7900			

Специфична цел №2: Усъвършенстване на системата за управлението на отпадъците

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка 2.1: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци	2.1.1. Пилотно въвеждане на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки в населени места на общината	30	Община	2021 - 2027	ПУДООС Държавен бюджет Общински бюджет Отчисления по ЗУО

	2.1.2. Подобряване управлението на отпадъците, в т.ч. предотвратяване и намаляване на генерирането на отпадъци, подготовка за повторна употреба и рециклиране	500	Община	2021 - 2027	ОПОС ПУДООС Държавен бюджет Общински бюджет Отчисления по ЗУО
	2.1.3. Организиране на информационни кампании за ползите от разделно събиране на рециклируемите отпадъци	1	Община и медии	постоянен до 2027 г.	Общински бюджет и др.
	2.1.4. Разяснителна кампания сред населението, живеещо в селата за ползите от фамилното компостиране	1	Община и медии	постоянен до 2027 г.	Общински бюджет и др.
	2.1.5. Извършване на актуален Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2024 г.	10	Община	2024	Общински бюджет, ДБ и др.
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.1.		542			
Мярка 2.2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и Прилагане на Стратегията и плана за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021 – 2027 г.	2.2.1. Създаване на общински център за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци и подготовка за повторна употреба	5	Община	2021-2027	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки, Общински бюджет и др.
	2.2.2. Участие в проект на РСУО „Рила Еко“ за изграждане на регионална инсталация за компостиране на зелените отпадъци	-	РСУО	2022-2025	ОПОС, МОСВ, ПУДООС и др.
	2.2.3. Въвеждане на домашно компостиране на зелените и биоразградими отпадъци	5	Община	2021-2027	Общински бюджет Отчисления по чл.64 от ЗУО или ОПОС

	2.2.4. Закупуване на контейнери за разделно събиране на растителни и биоотпадъци	5	Община	2024-2027	ОПОС ПУДООС Отчисления по чл.64 от ЗУО Общински бюджет
	2.2.5. Създаване на площадка за временно съхранение на строителни отпадъци	10	Община, РСУО	2021-2027	ОПОС, МОСВ, Отчисления по ЗУО, и др.
	2.2.7. Закупуване на контейнери, които ще се използват по заявка за извозване на строителни отпадъци	3	Община	2021-2027	Общински бюджет Отчисления по чл.64 от ЗУО
	2.2.8. Развитие на системите за събиране на масово разпространени и опасни отпадъци, т.ч. /текстил, луминисцентни лампи, батерии, акумулатори и отработени масла, електрически и електронни уреди, излезли от употреба МПС и др./	10	Община	2021-2027	Организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки и МРО Общински бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.2.		38			
Мярка 2.3: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране и екологосъобразно обезвреждане на отпадъците	2.3.1. Участие в регионалната система за управление на отпадъците - регион Дупница	-	РСУО	2021-2027	РСУО „Рила Еко”, МОСВ
	2.3.2. Подновяване на амортизираните съдове за смет /закупуване на нови/, обновяване и техническа поддръжка на транспортните средства за извозване на отпадъци	10	Община	2021-2027	Общински бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.3.		10			

Мярка 2.4: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на Общината за управление на отпадъците	2.4.1. Приемане на промени в общинската нормативна уредба съобразно развитието и изискванията на европейското, националното законодателство и местните политики за отпадъци	-	-	2021-2027	-
	2.4.2. Обучения на служители в ОА и други общински звена по теми за управление на отпадъците	1	Община, МОСВ, НСОРБ	2021-2027	Общински бюджет, Държавен бюджет и др. източници
	2.4.3. Изграждане на единна информационна система за управление на отпадъците, която да осигурява възможност за събиране, съхранение и обработка на данните	2	Община	2021-2027	Общински бюджет и др. източници
	2.4.4. Изготвяне и публикуване на годишен отчет по изпълнение на дейностите заложи в Програмата за управление на отпадъците	-	Община	Постоянен веднъж годишно до 31 март	-
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.4.		3			
Мярка 2.5: Участие на обществеността и превръщането ѝ в ключов фактор при прилагане на йерархията на управление на отпадъците	2.5.1. Публикуване на обяви за консултации, срещи, обществени обсъждания и други в процеса на вземане на решения по общински нормативни актове и документи в областта на отпадъците	-	Община	2021-2027	-
	2.5.2. Провеждане на информационни и разяснителни кампании и издаване на информационни материали за разделно събиране и подобряване на управлението на битовите отпадъци	1	Община	2021-2027	Общински бюджет и др.

	като ресурси в съответствие с мерките, предвидени в общинската програма за управление на отпадъците за различни възрастови и социални групи				
	2.5.3. Провеждане на местни кампании по почистване на обществени зелени площи, паркове, градинки, площади и др.	1	Община	2021-2027	Общински бюджет и др.
	2.5.4. Организиране на конкурси на екологична тематика за деца и ученици	1	Община, училища и детски градини	2021-2027	Общински бюджет и др.
	2.5.5. Участие в национални кампании на ПУДООС	10	Община, кметства, училища и детски градини	2021-2027	ПУДООС
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.5.		13			
ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2:		606			

Специфична цел № 3: Опазване и управление на биологичното разнообразие и почвите

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка.3.1: Ограничаване на негативните влияния върху биологичното разнообразие в община Трекляно	3.1.1. Проучване на потребностите, разработка и реализация на проекти, насочени към запазване и подобряване на биологичното разнообразие в общината	5	Община РИОСВ, ДГС	2021 – 2027	ПУДООС и други

	3.1.2. Обособяване на екопътеки и маршрути с възможности за велосипеден и пешеходен туризъм	100	Община, ДГС,	2021 – 2027	СПРЗСР, Общинския бюджет и други
	3.1.3. Подобряване на икономическата стойност на горите, включително инвестиции за оборудване и практики за дърводобив, щадящи почвата и ресурсите	150	Община	2021 – 2027	СПРЗСР, Общински бюджет и други
	3.1.4. Залесяване на изсечени, засегнати от горски пожари гори и нови неземеделски територии	250	Община	2021 – 2027	ОПОС, СПРЗСР, ДБ, Общински бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 3.1.		505			
Мярка 3.2: Устойчиво управление на защитените зони по Натура 2000 в община Трекляно	3.2.1. Изпълнение на мерки и дейности за управление на защитени зони на територията на община Трекляно	50	РИОСВ, ДГС, Община	2021 – 2027	ОПОС, ПУДООС и други финансиращи програми
	3.2.2. Подпомагане изпълнението на мерки по опазване и възстановяване на редки и застрашени растителни и животински видове, както и на ценни природни територии в общината	10	РИОСВ, ДГС, Община	2021 – 2027	ОПОС, ПУДООС и други финансиращи програми
ОБЩО ЗА МЯРКА 3.2.		60			
Мярка 3.3: Опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите	3.3.1. Мониторинг за качеството на почвите	-	Община, РИОСВ	2021 – 2027	МОСВ, Общински бюджет
	3.3.2: Устойчиво управление на деградирани земеделски земи, чрез: - Биологична рекултивация с тревни смески, характерни за района; - Прилагане на противоерозионни мерки и техники за обработка на почвата.	100	Община, Земеделски производители	2021 – 2027	Общински бюджет, Частни инвестиции

	3.3.3: Създаване на защитни пояси и линейни залесявания покрай границите на земеделските имоти, край канали, пътища и др. за защита от ветрове	100	Община	2021 – 2027	СПРЗСР, НПВУ, Общински бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 3.3.		200			
ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3:		765			

Специфична цел №4: Опазване качеството на атмосферния въздух и подобряване чистотата на населените места

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка 4.1: Реализиране на проекти и дейности за ограничаване вредното въздействие от употреба на твърди горива и внедряване на щадящи околната среда производства	4.1.1. Внедряване на ВЕИ (ФТЕЦ до 5 kW и соларни инсталации) в общината	200	Община	2021 – 2027	Общински бюджет, ДБ, Европейски фондове
	4.1.2. Реализиране на проекти за енергийна ефективност в обществени, стопански и жилищни сгради	700	Община	2021 – 2027	НПВУ, СПРЗСР, Общински бюджет, ДБ, Европейски фондове, Частни инвестиции
	4.1.3. Частично въвеждане на енергоефективно улично осветление	300	Община	2021 – 2027	ЕИП, Общински бюджет, ДБ, Европейски фондове

	4.1.4. Провеждане на ежегодни информационни кампании за ползите от въвеждането на енергоспестяващи мерки и за вредното въздействие на изгарянето на твърди горива	1	Община	2021 – 2027	Общински бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 4.1.		1201			
Мярка 4.2: Подобряване чистотата на населените места, облагородяване и озеленяване на площите за общественно ползване	4.2.1. Увеличаване и поддържане на зелените площи в населените места – дървесна и храстова растителност, цветни алеи и др.	5	Община	2021 – 2027	Общински бюджет, ПУДООС и други
	4.2.2. Организиране на ежегодни кампании за почистване на обществени зелени площи във всички населени на общината	1	Община	2021 – 2027	Общински бюджет
	4.2.3. Контрол за спазване на нормативните изисквания в областта на опазване на околната среда, включително изсичане на дървета и изгаряне на битови отпадъци	-	Община	2021 – 2027	-
ОБЩО ЗА МЯРКА 4.2.		6			
ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4:		1207			

Специфична цел №5: Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка 5.1: Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по	5.1.1. Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда	2	Община	2021 – 2027 г.	НСОРБ, ДБ, Общински бюджет

управление на околната среда в Общинска администрация – Велики Преслав	5.1.2. Създаване на общинска информационна система за мониторинг и управление на околната среда и регистър на зелени площи	2	Община	2021 – 2027 г.	Общински бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 5.1.		4			
Мярка 5.2: Подобряване на информационната обеспеченост и ангажиране на местното население за опазване на околната среда	5.2.1. Консултации и обществени обсъждания в процеса на вземане на решения по общински нормативни актове и документи в областта на опазването на околната среда	-	Община	2021 – 2027 г.	-
	5.2.2. Издаване и разпространение на информационни материали, свързани с опазването на околната среда	1	Община, РИОСВ, НПО Училища	2021 – 2027 г.	ПУДООС, Общински бюджет
	5.2.3. Провеждане на анкетни проучвания за мнението на населението за опазването на околната среда	-	Община	2021 - 2027 г.	-
	5.2.4. Организиране на конкурси на екологична тематика и „зелени“ училища за деца и ученици от общината	-	Община, Училища, Детски градини	2021 - 2027 г.	-
ОБЩО ЗА МЯРКА 5.2.		1			
ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5:		5			
ОБЩ БЮДЖЕТ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ТРЕКЛЯНО 2021-2027		10483			

РАЗДЕЛ VI. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Организацията за изпълнението на общинската Програма за опазване на околната среда на община Трекляно може да се определи като процес на системно планиране, събиране и анализ на информация и данни, разработване на проекти, кандидатстване за финансиране, реализация на одобрените проекти и редица други контролни и съпътстващи дейности. В този смисъл е целесъобразно Общината да разработи и прилага единна стройна организация за изпълнението на програмата, в която са ясно определени отговорниците за заложените проекти и дейности.

За установяване на степента на изпълнение на целите на Общинската програма за опазване на околната среда се предвижда система за наблюдение и оценка, която ще работи при условията на:

- Използване на показатели за наблюдение и оценка
- Съответствие с принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност

Наблюдението и оценката следва да проследяват ежегодно до каква степен са изпълнени конкретните задачи (чрез показателите) за постигане целите на ОПООС и спазени ли са тези основни принципи. В случаи, че не са изпълнени задачите за съответния период или не са съблюдавани принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност се извършва анализ на причините за това и какви действия следва да бъдат предприети с оглед на тяхното реализиране.

За наблюдение и оценка на изпълнението на ОПООС, координиращ орган е РИОСВ.

По отношение реализацията на заложените в Програмата цели и мероприятия, основната дейност за координация, изпълнение и отчет е задължение на еколога на общината.

Периодично да се извършва актуализация на програмата, свързана с възникнали нови обстоятелства и документи.

Да се представя ежегоден отчет за изпълнението пред Общинския съвет.

Източници на финансиране на екологични проекти

Основните източници за финансиране на екологични проекти са:

- Общинския бюджет;
- Държавния бюджет;
- Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- Националния доверителен екофонд;
- Публична инвестиционната програма на МС;
- Кохезионен фонд;
- Европейски фонд за регионално развитие;
- Финансови ресурси по линия на МОСВ;
- Оперативна програма „Околна среда“ 2021-2027 г.;
- Финансов механизъм на ЕИП;
- Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони 2021-2027 г. (СПРЗСР);
- Програма за иновации и конкурентоспособност 2021-2027 г.;
- Специализирани кредитни линии на банкови институции;
- Механизъм „съвместно изпълнение“ в рамките на протокола от Киото към Рамковата конвенция по изменение на климата;
- Споразуменията за двустранно сътрудничество;
- Международни организации, финансови институции и др.

РАЗДЕЛ VII. МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ

Процесът на организация на изпълнението, осъществяване на мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на политиката за опазване на околната среда, в частност на настоящата Програма за опазване на околната среда, която дефинира тази политика за периода 2021-2027 г., се организира от Кмета на общината или от упълномощено от него друго длъжностно лице, най-често еколога на общината. Орган за контрол по изпълнение на Програмата е Общинският съвет.

Кметът на общината информира ежегодно Общинския съвет и обществеността за изпълнението на програмата през предходната календарна година. За целта се изготвя Отчет за изпълнение на Програмата за предходната година, който се представя **в срок до 31 март** и се публикува на Интернет страницата на общината. Копие от отчета се изпраща на РИОСВ – /ИАОС/. Препоръчва се Годишният доклад да съдържа информация за: Същността на общинската политика за опазване на околната среда; Напредъка по изпълнението на целите, приоритетите и мерките; Възникналите проблеми и предприетите мерки за тяхното решаване; Осъществяваните мероприятия за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на политиката.

За осъществяване на мониторинга се използват следните документи: Въпросници; Протокол за предаване на въпросниците; Протокол за приемане на попълнените въпросници; Анкетни карти; Протоколи от провеждане на публични мероприятия; Матрични карти за оценка на индикаторите; Мониторингови доклади. Контролът като основна функция на системата за управление има за цел да създаде условия за подобряване работата на общинската администрация и за формулиране на правилни управленски решения.

Предвид разпределението в обхвата на работа и функционалните задачи, присъщи на контрола, неговата основна задача е свързана с осигуряване на законосъобразност при изпълнението на политиките за опазване на околната среда, както и целесъобразност изразяваща се в процеса на детайлизирано проследяване работата по изпълнение на ангажиментите на длъжностните лица по тази политика. Същностната характеристика дефинираща обхвата и съдържанието на контролния процес във висока степен се определя от съществуващите законови изисквания за законосъобразност в публични институции и органи на местната власт.

Община Трекляно има разработена и функционираща вътрешна система за финансово управление и контрол, която на практика покрива изискванията за контрол върху законосъобразността на прилаганите инструменти при изпълнение на общински политики. В този смисъл съществуващите субекти на контрол, вътрешни за общината и техните правомощия се уреждат от действащата вътрешна система за финансово управление и контрол. Формите и методите на работа за тях се предопределят от нормативните изисквания.

Реализирането на ПООС на община Трекляно е непрекъснат процес на изпълнение на дейностите, наблюдение, контрол и актуализация. Отчита се натрупаният опит, трудностите и неуспехите, извършват се корекции на съществуващите вече насоки за развитие в посока към адаптиране на новите обстоятелства и промени във вътрешната и външна среда.

Главните рискове за постигането на стратегическите цели са свързани с комплекс от фактори, които до голяма степен са трудно предвидими в бъдещето. Това означава, че реализацията на програмата трябва да бъде непрекъснат процес на наблюдение, контрол и актуализация, анализ и корекции при грешки, трудности и неуспехи за адаптиране на планираните дейности към новите обстоятелства и пазарни условия. Основните компоненти на Програмата за опазване на околната среда (визия, цели, приоритети и мерките в плана), имат за цел да дадат преди всичко перспективи и насоки за развитие, но нямат задължителен характер. Тези компоненти не ограничават възможността да бъдат разработвани, предлагани и реализирани и други практически мерки, програми и дейности, стига да са финансово и организационно обезпечени.

РАЗДЕЛ VIII. НОРМАТИВНА И СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

- Интегриран план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030 г.
- Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие 2030 г.
- Национален план за управление на отпадъците в Република България 2021–2028 г.
- Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021–2027 г.
- Националната програма за подобряване на качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г.
- Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г.
- Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г.
- Национална програма за развитие: България 2030
- Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.
- Национална програма за приоритетно изграждане на селищни пречиствателни станции за отпадъчни води
- Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
- Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци
- Стратегия на ЕО относно бъдещото управление на битовите отпадъци
- Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа
- Зелена книга за Европейска стратегия за пластмасовите отпадъци в околната среда
- Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. с посл. изм. (Директива (ЕС) 2018/851) относно отпадъците и за отмяна на определени директиви и Регламент (ЕО) № 1013/2006 за трансграничен превоз на отпадъци.
- Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда.
- Директива 2006/66/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 септември 2006 г. относно батерии и акумулатори и отпадъци от батерии и акумулатори и за отмяна на Директива 91/157/ЕИО;
- Директива 2012/19/ЕС относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване;
- Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 1994 г. относно опаковките и отпадъците от опаковки;
- Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда;
- Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно излезлите от употреба моторни превозни средства;
- Директива 75/439/ЕИО относно отработени масла;
- Директива 2020/362/ЕС на Комисията от 17 декември 2019 г. за изменение на приложение II към Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно излезлите от употреба превозни средства;
- Директива 96/59/ЕО на Съвета от 16 септември 1996 г. за обезвреждането на полихлорирани бифенили и полихлорирани терфенили;
- Директива 86/278/ЕИО на Съвета от 12 юни 1986 г. за опазване на околната среда, и по-специално на почвата, при използване на утайки от отпадъчни води в земеделието;
- Директива 78/176/ЕИО на Съвета от 20 февруари 1978 г. относно отпадъците от производство на титанов диоксид;
- Директива за индустриални емисии 2010/75/ЕС /относно изгаряне на отпадъци и изисквания за комплексни разрешителни за определени инсталации за третиране на отпадъци/;
- Директива 91/271/ЕИО за пречистването на градските отпадъчни води;
- Директива 99/31/ЕС за депониране на отпадъци;

- Директива 2004/35/ЕО от 21 април 2004 г. относно екологичната отговорност по отношение на предотвратяването и отстраняването на екологични щети.
- Директива 85/337/ЕЕС относно оценката на въздействието върху околната среда, изменена с Директива 97/11/ЕС, изменена и допълнена с Директива 2003/35/ЕС относно участието на обществеността при изготвянето на някои планове и програми, касаещи околната среда 31985L0337 31997L0011 32003L0035.
- Директива 90/313/ЕЕС относно достъпа до информация за състоянието на околната среда, отменена с Директива 2003/4/ЕС относно достъпа на обществеността до информация 31990L0313 32003L0004.
- Директива 2001/42/ЕС за оценка на въздействието на някои планове и програми върху околната среда 32001L0042.
- Директива 2008/50/ЕО от 21 май 2008 г. относно качеството на атмосферния въздух и за почист въздух за Европа
- Директива 2004/107/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 Декември 2004 година относно съдържанието на арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух.
- Директива 2001/80/ЕС относно ограничаване на емисиите от определени замърсители, изпускани в атмосферния въздух от големите горивни инсталации.
- Директива 94/63/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при съхранение и превоз на бензини между терминали и бензиностанции 31994L0063.
- Директиви 98/70/ЕС , изменена и допълнена с Директива 2003/17/ЕС относно нормите за съдържание на вредни вещества в бензините, газьола за промишлени и комунални цели и дизеловото гориво 31998L007032003L0017.
- Директиви 99/32/ЕС относно намаляване съдържанието на сяра в определени течни горива 31999L0032.
- Директива 2005/33/ЕС, изменяща Директива 99/32/ЕС.
- Директива 99/13/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при определени промишлени дейности 31999L0013.
- Директива 2004/42/ЕО от 21 април 2004 година относно намаляването на емисиите от летливи органични съединения, които се дължат на използването на органични разтворители в някои лакове и бои и в продукти за пребоядисване на превозните средства и за изменение на Директива 1999/13/ЕО.
- Директива 97/68/ЕС относно мерките за ограничаване на замърсяването на атмосферния въздух с газо- и прахообразни замърсители от двигатели, инсталирани в извънпътни машини.
- Рамкова Директива 2000/60/ЕС за водите 32000L0060.
- Директива 2006/7/ЕС относно управление на качеството на водите за къпане, отменяща Директива 76/160/ЕЕС 32006L0007.
- Директива 76/160/ЕЕС относно качеството на водите за къпане:31976L0160.
- Директива 98/83/ЕС относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека 31998L0083.
- Директива 75/440/ЕЕС относно изискванията за качеството на повърхностните води, предназначени за питейно битови водоснабдяване, изменена от Директиви 79/869/ЕЕС и 91/692/ЕЕС:31975L0440 31979L0869 31991L0692.
- Директива 91/271/ЕЕС относно пречиствателните станции за отпадъчни води от населени места, изменена с Директива 98/15/ЕЕС:31991L0271 31998L0015.
- Директива 91/676/ЕЕС относно защита на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници 31991L0676.

- Директива 80/68/ЕЕС за защита на подземните води от замърсяване с опасни вещества, изменена от Директива 91/692/ЕЕС:31980L0068 и 31991L0692 и Директива 2006/118/ЕО за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване на състоянието им
- Директива 2006/11/ЕС за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни директиви, отменяща Директива 76/464/ЕЕС 32006L0011.
- Директива 76/464/ЕЕС за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни към нея, всички изменени от Директива 91/692/ЕЕС 31976L0464 31991L0692.
- Директива 92/43/ЕЕС относно съхранението на природните местообитания и на дивата флора и фауна 31992L0043.
- Директива 79/409 за съхранението на дивите птици 31979L0409
- Директива 1999/22/ЕС относно отглеждането на диви животни в зоологическите градини.
- Директива 96/82/ЕЕС относно контрола на големите аварии с опасни химикали 31996L0082.
- Директива 2003/105/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета от 16 декември 2003 изменяща Директива на Съвета 96/82/ЕС за контрол на големите аварии с опасни вещества 32003L0105.
- Рамкова Директива 2000/14/ЕС относно шумовите емисии на съоръжения, предназначени за употреба извън сградите 32000L0014.
- Директива 2002/49/ЕС за оценка и управление на шума в околната среда 32002L0049.
- Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска), ратифицирана на 25.01.1991 г., в сила за Р България от 01.05. 1991 г., обн. ДВ, бр. 23/1995 г.
- Конвенция за биологичното разнообразие е ратифицирана на 29.02.1996 г., в сила за РБългария от 16.07.1996, обн. ДВ, бр.19/1999 г.
- Конвенция по влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбивы птици (Рамсарска), ратифицирана, в сила за РБългария от 24.01.1976 г., обн. ДВ, бр. 56/10.07.1992 г.
- Конвенция по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (Вашингтонска, CITES), ратифицирана през 1990 г., в сила за Р България от 16.04.1991 г., обн. ДВ, бр. 6/1992 г.
- Конвенция за защита на световното културно и природно наследство, ратифицирана и влязла в сила за България през 1976 г.
- Конвенция за защита на мигриращите видове (Бонска), ратифицирана със закон - ДВ, бр. 69/1999 г., обн. в ДВ, бр. 16/2000 г., в сила от 01.11.1999 г.
- Закон за опазване на околната среда
- Закон за водите
- Закон за управление на отпадъците
- Закон за чистотата на атмосферния въздух
- Закон за почвите
- Закон за защита от шума в околната среда
- Закон за подземните богатства
- Закон за опазване на земеделските земи
- Закон за биологичното разнообразие
- Закон за лечебните растения
- Закон за защитените територии
- Закон за защита на растенията
- Закон за защита на животните
- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати
- Закон за устройство на територията

- Закон за местните данъци и такси
- Закон за ратификация на Базелската Конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане
- Наредба №7 от 22 декември 2003 г. с посл. изм. ДВ. бр.21 от 1 Март 2013 г. за правила и нормативи за устройство на отделните територии и устройствени зони;
- Наредба №7 от 3 май 1999 г. за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух;
- Наредба №12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух, с посл. изм. и доп. ДВ бр.79 от 8 октомври 2019 г.;
- Наредба №11 от 14 май 2007 г. за норми за арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух, доп. и изм. ДВ бр. 25/2017 г., в сила от 24.03.2017 г.;
- Наредба №1 от 10 октомври 2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води, с посл. изм. и доп. ДВ бр.102 от 23 Декември 2016 г.;
- Наредба №2 от 13 септември 2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници, с посл. изм. и доп. ДВ бр.30 / 09.12.2011 г.;
- Наредба №3 от 16 октомври 2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди;
- Наредба №1 от 11 април 2011 г. за мониторинг на водите, с посл. изм. и доп. ДВ бр.20 от 15 март 2016 г.;
- Наредба №6 от 9 ноември 2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти, с посл. изм. и доп. ДВ бр.24 от 23 март 2004 г.;
- Наредба №9 от 16 март 2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели, с посл. изм. и доп. ДВ бр.6 от 16 януари 2018 г.;
- Наредба №2 от 8 юни 2011 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точкови източници на замърсяване, с посл. изм. и доп. ДВ бр.48 от 27 юни 2015 г.;
- Наредба №12 от 18 юни 2002 г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, с посл. изм. и доп. ДВ бр.15 от 21 февруари 2012 г.;
- Наредба за ползването на повърхностните води, обн. ДВ бр. 100 от 16 декември 2016 г.
- Наредба №26 (посл. изм. ДВ. бр.30 от 22 Март 2002 г.) за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт;
- Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. (изм. и доп. ДВ. бр.30 от 31 Март 2020 г.) за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Наредбата определя изискванията за предоставяне на информация на НСИ и ИАОС относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъци, вкл. информация от общините.;
- Наредба №2 от 23.07.2014 г. (изм. ДВ. бр.46 от 1 Юни 2018 г.) за класификацията на отпадъците. Наредбата въвежда европейската класификация на отпадъците, задължителна за прилагане и от общините.
- Наредба №4 от 5.04.2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.82 от 5 Октомври 2018 г.) за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци;

- Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017 г.) за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.
- Наредба №7 от 24.08.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци;
- Наредба №7 от 19.12.2013 год., посл. изм. и доп., ДВ бр. 7 от 20.01.2017 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци;
- Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г.
- Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ.. бр.98 от 8 Декември 2017 г.;
- Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки Обн. ДВ. бр.85 от 6 Ноември 2012г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.;
- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци Обн. ДВ. бр.29 от 30 Март 1999 г.;
- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието Обн. ДВ. бр.63 от 12 Август 2016 г., изм. ДВ. бр.55 от 7 Юли 2017 г.;
- Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти - 08.01.2013 г.;
- Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства, Обн. ДВ. бр.7 от 25 Януари 2013 г. (посл. изм. и доп. ДВ. бр.37 от 21 Април 2020 г.);
- Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване, Обн. ДВ. бр.100 от 19 Ноември 2013 г., изм. ДВ. бр.30 от 15 Април 2016 г., изм. и доп. ДВ. бр.47 от 5 Юни 2018 г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.;
- Наредба за батерии и акумулатори и за негодните за употреба батерии и акумулатори, Обн. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2013 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.;
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми, Обн. ДВ. бр.73 от 25 Септември 2012 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.;
- Наредба №3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите;
- Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия, обн. ДВ бр. 15 от 16 февруари 2007 г.;
- Наредба №4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите;
- Наредба №2 от 20 януари 2004 г. за привалата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, обн. ДВ бр. 14 от 29 февруари 2004 г.;
- Наредба №5 от 19 юли 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки, посл. изм. ДВ бр.66 от 10.08. 2018 г.;
- Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии с посл. изм. ДВ бр.55 от 7 юли 2017 г.;
- Наредба №54 от 13 декември 2010 г. за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда, обн. ДВ бр.3 от 11 януари 2011 г.;
- Наредба №6 от 26 юни 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за

шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението, с посл. изм. и доп. ДВ. бр.26 от 29 Март 2019 г.;

- Наредба за изграждане, експлоатация и развитие на национална автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон в Република България, изм. ДВ бр.40 от 16 Май 2006 г.;
- Наредба за радиационна защита при дейности с източници на йонизиращи лъчения;
- Наредба №9 от 14 март 1991 г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти, изм. ДВ. бр.8 от 22 Януари 2002 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, Обн. ДВ. бр.57 от 2 Юли 2004 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.67 от 23 Август 2019 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда, Обн. ДВ. бр.25 от 18 Март 2003 г., посл. изм. ДВ. бр.67 от 23 Август 2019 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони Приета с ПМС № 201 от 31.08.2007 г., обн., ДВ, бр. 73 от 11.09.2007 г., в сила от 11.09.2007 г., посл. изм. и доп., бр. 94 от 30.11.2012 г., в сила от 30.11.2012 г.
- Указания на Министерството на околната среда и водите относно структурата и съдържанието на общинските програми за опазване на околната среда
- Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югозападен район 2021-2027 г.
- Наредба за опазване на обществения ред, безопасността на движението и имуществото на гражданите в община Трекляно;
- Наредба за управление на отпадъците на територията на община Трекляно;
- Наредба за принудително изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи или части от тях;
- Наредба за определянето и администрирането на местните данъци, такси и цени на услуги на територията на Община Трекляно.

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ, ФИГУРИТЕ, СХЕМИТЕ

Таблица 1: Баланс на територията на община Трекляно (дка)

Таблица 2: Население в община Трекляно 2015 – 2020 г.

Таблица 3: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2017 - 2019 г.

Таблица 4: Население по възрастови групи в община Трекляно 2016-2020 г.

Таблица 5: Естествен прираст на населението на община Трекляно 2015-2020 г.

Таблица 6: Заселени, изселени и механичен прираст в община Трекляно 2016-2020 г.

Таблица 7: Население по населени места в община Трекляно 2016-2020 г.

Таблица 8: Население по постоянен и настоящ адрес в община Трекляно 2017 г. и 2020 г.

Таблица 9: Равнище на средната работна заплата в община Трекляно за периода 2016-2019 г. (лева)

Таблица 10: Баланс на площите в община Трекляно по видове територии и по предназначение

Таблица 11: Баланс на териториите в община Трекляно по видове собственост

Таблица 12: Брой земеделски производители в община Трекляно по населени места 2015-2019 г.

Таблица 13: Разпределение на общата горска площ в община Трекляно по видове собственост и по вид на горите 2016-2020 г. (дка)

Таблица 14: Комплектовано и реално добито количество дървесина лежаща маса от горския фонд на общината 2015-2019 г. (куб. м.)

Таблица 15: Повърхностни водни тела на територията на община Трекляно

Таблица 16: Оценка на екологичното и химично състояние на повърхностните водни тела в Западнобеломорски район за 2018-2019 г.

Таблица 17: Санитарно-охранителни зони в община Трекляно към 2020 г.

Таблица 18: Подземни водни тела в община Трекляно и оценка на химичното им състояние

Таблица 19: Състояние на водите за битейно-битови нужди в община Трекляно 2015-2019 г.

Таблица 20: Количества генерирани смесени битови отпадъци от община Трекляно 2018-2020 г.

Таблица 21: Количества смесен, разделно събран и общ битов отпадък за 2019 г.

Таблица 22: Референтни стойности на морфологичния състав на отпадъците

Таблица 23: Показатели за шум, съгласно Наредба №6 от 26.06.2006 г.

Таблица 24: Приходи от такса „Битови отпадъци“ и разходи за „Чистота“ 2018-2020 г. (хил. лева)

Фиг. 1: Карта на област Кюстендил

Фиг. 2: Карта на община Трекляно

Фиг. 3: Почвено-географско райониране на територията на България

Фиг. 4: Средни месечни температури и валежи в община Трекляно

Фиг. 5: Роза на ветровете за община Трекляно

Фиг. 6: Карта на РДГ – Кюстендил

Графика 1: Разпределение на площта на община Трекляно по видове територии

СПИСЪК НА ЧЕСТО ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БД	Басейнова дирекция
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ВЕЕС	Висш експертен екологичен съвет
ПСОВ	Пречиствателни станции за отпадни води
ДБ	Държавен бюджет
ДЛС/ДГС	Държавно ловно/горско стопанство
ЕРЕВВ	Европейския регистър на емисиите на вредни вещества
ЕРИПЗ	Европейски регистър за изпускане и пренос на замърсители
ЕО	Екологична оценка
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗВ	Закон за водите
ЗЗВВХВПП	Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества, препарати и продукти
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗЗТ	Закон за защитени територии
ЗЛР	Закон за лечебните растения
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИЕО	Индивидуални емисионни ограничения
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КР	Комплексни разрешителни
ЛУП	Лесоустройствен план
МОСВ	Министерство на околната среда и водите

НДНТ	Най-добри налични техники
НПОБР	Национален план за опазване на биологичното разнообразие
НПО	Неправителствени организации
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НСОБР	Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
НСОСПД	Национална стратегия по околна среда и План за действие
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОБ	Общински бюджет
ПДК	Пределно допустими концентрации
ПООС	Програма за опазване на околната среда
ПУО	Програма за управление на отпадъците
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
РИОСВ	Регионална инспекция за околна среда и води
СКОС	Стандарти за качество на околната среда
СПРЗСР	Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони
ТБО	Твърди битови отпадъци/такса „битови отпадъци“
ЮЗР	Югозападен район
dka	Декар
ха	Хектар
t	Тон

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1 - Раздел „Лечебни растения“ към Програма за опазване на околната среда на община Трекляно 2021-2027 г.